

A NOSA TERRA

PERIÓDICO GALEGO SEMANAL

ANO XVIII • 15 DE XUÑO • 1995

Nº 678 • 150 PTA

Polo retraso da Xunta na construcción dun colector

As augas residuais de Vigo desembocarán na obra

Abrir Vigo ao mar

Abrir Vigo ao Mar, a obra emblemática do concello, pode acabar nunha central de bombeo do alcantarillado da cidade, con vertido á parte máis povoada da urbe. (Páx. 7)

Os comités locais do PSOE non decidirán até o último dia se aceitan as directrices do Comité Nacional

A maioria das agrupacións do PSOE están a incumprir as directrices do seu Comité Nacional nas que se instaba a apoiar a "lista progresista más votada". A negativa a negociar un pacto global co BNG e demandar só "reciprocidade", está a levar a que se intenten troques de alcaldías e, mesmo apoien á direita. (Páx. 4 e 5)

Bernardino Graña: 'Quero devolverle a poesía aos paisanos'

"Sentinme un privilexiado e cunha débeda coa miña paisanaxe. Por iso quero devolverle a poesía", afirma un Bernardino Graña que ven de estrear no mercado duas novas edicións, *Ardentia*, (obra poética completa), e unha nova *Profecía do Mar*. O poeta escribe nos últimos tempos contos e lendas populares e amósase feliz de poder cantalos de viva voz nas escolas e nos institutos. (Páx. 26 e 27)

AS CONFESIÓN DE CARLOTA DOYLE

AVI

Unha gran novela de aventurass que transcorre a través do océano, a bordo dun barco gobernado por un despótico capitán.

A dez anos da entrada da CEE a opinión pública móstrase crítica

Europa si, pero non así

Traballadores de sectores económicos diversos mostran neste número a sua opinión crítica a respeito da CEE, moi distante da "eufórica" prometida pola prensa de hai unha década, á que tamén se fai un repaso. Nestes días estanse a conmemorar os dez anos desde a sinatura do Tratado de Adhesión do Estado español á Comunidade Europea.

ANDRÉS PANARO

Maria Xesus Baz:

'Á Casa de Alba só a venceu a loita agrarista'

O Estudo da *Casa de Alba* abre un eido pouco explorado da historia galega e serve para poner no seu lugar o papel da nobleza na persistencia dos foros que, segundo demostra María Xesus Baz, non foron un arcaísmo que se prolongase até o século XX, senón un sistema rendabel á hora de extraer unha riqueza do campesiñado que na sua practica totalidade sería reinvestida fora do país. O seu traballo, orixinado na tese doutoral, e titulado *Señorio e propriedade foral da alta nobleza de Galiza, séculos XVI-XX: A Casa de Alba*, foi premiado recentemente polo Ministerio de Agricultura. (Páx. 16 e 17)

Ocupan
a Deputación de Pontevedra

Os mariñeiros non aceitan o desmantelamento da pesca

"Para nós a entrevista con Fraga ou con Felipe González non é nengun fetiche, nengunha panacea para solucionar este asunto. É un paso máis no que nós entendemos debería ser a solución para este conflito, no senso de responsabilizar de verdade ás autoridades políticas, sobre a importancia deste tema para a Galiza". (Páx. 10)

“Eufórica” e “fito histórico” ocupaban os titulares da mayoría dos xornais hai dez anos

A maioria dos galegos son críticos coa Unión Europea

H. VIXANDE - G. LUCA

Poucos escribirían o mesmo que hai dez anos, cando a entrada na CEE foi saudada como un “feito histórico”, ara alguns mesmo “o más grande do século”. As opinións consultadas por *A Nosa Terra* mostran hoxe unha postura crítica maioritaria e a convicción de que o maior beneficio foi para as empresas multinacionais que accederon a un novo mercado

Remate dun longo camiño, retorno cobizado, familia por fin completa. A prensa española de 29 de Marzo do 85 (en días anteriores concluíron as negociacións), e do 13 de Xuño (despois da asinatura do Tratado), bota foguetes polo ingreso na CEE.

Os diarios galegos non se quedan atrás. Para o *Faro de Vigo* é “un dia en que a nosa pátria vive un acontecemento histórico, un feito positivo e esperanzador que rompe as barreiras das diferencias entre unha e outra parte da Europa”. O diario precisa: “da Europa que separan os Pirineos”.

A reconciliación democrática despois de tantos anos de autoría, é o discurso que prefieren moitos editorialistas. *El País* lembra que o camiño a Europa fora “estérilmente suxerido” o ano 1962, en pleno franquismo. (De feito, Alberto Ullastres apresentara unha solicitude formal). Quer marcar a diferenza entre un ingreso frustrado e unha entrada pola porta grande.

Todos os meios de comunicación relacionan os aspectos positivos. “As avantes - editorializa *El País* - resultan visíveis no campo comercial, financeiro, institucional, de política rexional, e de direitos do consumidor. O ingreso significará un estímulo necesario para unha industria que en líñas xerais ten que facer valer a sua presenza nun marco de feroz competencia internacional”.

Aspectos polémicos

Os inconvenientes non son tal, senón aspectos polémicos. “Nos capítulos de agricultura, pesca e asuntos sociais é máis difícil facer un balanzo de avantes e atraídos porque estes tres asuntos consumiron as más duras e longas conversas”.

Todos os diarios galegos ensaián unhas palabras para a historia. *La Voz de Galicia* opina por voz de Pedro Altares desde

o arranque dunhas páginas extraordinarias para celebrar o evento: “E algo más que unha boa noticia o acordo en Bruxelas coa CEE. Sen dúbida é unha data rigurosamente histórica. Se as palabras ainda queren dicir algo, compre referímonos nestes termos a un dos feitos más relevantes que acontecen no país neste século”.

O editorial de *A Nosa Terra* advierte dos perigos que ameazan a economía galega coa entrada no mercado Común. “O agro galego está especializado na producción de leite, gado vacuno e derivados, que representan unha elevada porcentaxe do PIB nacional. A CEE é excedentaria nestes produtos. Sen a axuda de Deus, David é vítima cantada nas mans de Goliat”.

El País trata deste mesmo sector en clave profesional: “A biblia da Política Agraria Común (PAC) son tres regras: unidade de mercado, solidariedade financeira e preferencia comunitaria. Eis o catecismo da CEE destinado a garantir aos agricultores uns ingresos a xeito, a estabilizar os mercados agrícolas, a racionalizar a produción e asegurar a diversidade de fornecimento”.

O acordo en relación coa pesca merece un comentario menor: “O principal atraco das negociações foron os cítricos hortícolas, xunto coa pesca nunha discusión de varios días sobre número de barcos e capturas”.

A TVE explica en cadros didácticos os beneficios e prexuícios do ingreso para cada autonomía. “Na Galiza beneficiará enormemente a libre circulación de traballadores mentres que os galegos emigrados terán decontado os mesmos direitos que os nacionais do país onde están traballandona fase primeira, haberá pequenos problemas de axuste na pesca, na agricultura e na industria naval pero estes pequenos atracos serán compensados polos beneficios da segunda fase”.

Pacheco e Fernández, transportistas

‘Se polo menos eliminaran as tarxetas de transportes, como no resto de Europa’

X.M. Pacheco e X.F. Fernández son membros dunha pequena cooperativa de transportes e sinten que continúan discriminados a respecto doutras actividades e Estados. “Calquer barco —razona Pacheco— ten unha axuda para o gasoil, un camión de tres eixos nunha autoestrada paga o mesmo que os nosos, que son de mil quilos, logo están os seguros e os camións ilegais que traballan por conta propia e que fan competencia desleal, se polo

menos eliminaren a tarxeta de transportes, como sucede noutras partes de Europa”. “Nessas condicións é moi doado que venan de fóra a copar o noso mer-

cado, mentres nós non podemos sobrepassar un territorio que indica a nosa tarxeta de transporte”, engade X.F. Fernández.

“A min a UE nen me vai nen me ven, áinda que reconeço que o de Marrocos aféctanos a todos, a nós tamén, que tamén vivimos de dar servizo á industria do mar”, di Pacheco, que mostra unha especial preocupación polo sector pesqueiro porque “fun un home de mar durante 20 anos, andaba ao peixe espada en Marrocos, mesmo fun detido. Hai tres anos deixevo porque non había futuro no sector e entrei nisto, pero más ou menos está como o da pesca”. Pacheco non está en contra da Unión Europea. “Cumprir, cumple, pero mal —asegura—. A UE defendería máis á xente se as persoas que a dirixen coñecieran mellor o seu traballo, pero con Enma Bonino...”♦

Xurxo Núñez, presidente de Centrotendas

‘Que queremos, calidade de vida ou calidade crematística?’

“Hoxe mesmo [polo Luns 12] teñen unha reunión de traballo con outros comerciantes na que imos analisar onde están as falsas promesas da integración na Unión Europea”, explica o presidente dunha das asociacións de comerciantes cunha política de expansión máis afianzada:

Centrotendas, que se extende ao longo de todas as Rías Baixas. “Dican que se riñamos consultados no deseño da política comercial, que terian en conta a nosa opinión a respeito dos salarios, que íamos ter as mesmas condicións que as grandes superficies — protesta Núñez. Todo iso hai dez anos. Hoxe vemos que houbo un retroceso debido á implantación das grandes cadeas, que nos pu-

xo todo moi costa arriba. Como están as cousas, entrar en Europa non serviu máis que para que as grandes distribuidoras puidesen seguir avanzando cara ao Sul”.

Para Xurxo Núñez “todo foi facilitar a implantación das grandes superficies, que vénen aquí, instalan unha nave, e se as cousas non marchan, deixan un local valeiro e máis nada”. Segundo o comerciante, os políticos non estiveron á altura porque non comunicaron cales serían as consecuencias para adaptarse á nova situación.

“Sei que algúns consumidores —reconoce Núñez— prefieren as grandes superficies, pero esquecen a calidade de vida. Se non hai pequenos comér-

cios, as beirarruas están suxas, non hai ambiente na rua, non se pode nem pasear, porque non hai ningúen. Que preferimos, calidade de vida ou calidade crematística?”♦

Esther Álvarez,
emigrante retornada

'Toda Europa debia ter a mesma pauta'

Esther Álvarez percibiu un gran de contraste cando regresou á Galiza hai tres anos. Pasara 18 en Alemaña e coincidiulle estar aló cando a integración. "Estaba a estudar o bacharelato español e foi eliminado polo Governo central por aquilo de que, dentro de Europa, non tiña sentido", explica.

"O Estado non prograsa en Europa por culpa da mentalidade da xente, que é moi individualista. De todos xeitos, creo que España facilita moito a apertura do mercado, mentres non consegue contraprestacións no mesmo sentido por parte da UE. Toda Europa debia ter a mesma pauta. A diferéncia entre o Norte e o Sul tamén está na producción e na posibilidade de colocala no mercado, neste sentido as limitacións sobre a exportación impiden a expansión económica". ♦

di. "Alemaña aproveítase da situación mentres o Estado español e os cidadáns son más pasivos, iso perjudica ás posibilidades de desenvolverse dentro de Europa", asegura Ester. ♦

**Ernesto Iglesias
Pazó,
ex trabajador de Ascon**

'Europa é para os grandes empresarios'

Ernesto Iglesias non tivo paciencia para continuar nos Fundos de Promoción de Emprego, nos que entrara despois de pechar Ascon, a empresa na que traballaba, de modo que pediu a conta e hai oito anos montou un bar. "Ascon era un estaleiro rendible —asegura—, pero foi mal xestionado, podian telo sacado a flote pero deixaron que morrera, se cadra por mor da UE. Eu marchei dos Fundos porque non son dos que é quen de cobrar e non traballar. Ademais, nos Fundos pasabas dun salário de 120.000 pesetas a 80.000 e iso non dá para viver se tes muller e tres fillos que manter".

Ernesto non está contra da UE, pero cre que "Europa é para os grandes, a nós véñenos inspectores de todo tipo para saber se temos todo en regla, pero ás grandes empresas non as molesta ningúen. Ténennos abrassados a impostos e este é un bar de traballadores que dá para viver se entras ás dez da mañá e saes ás doce e meia da noite. Eu hai moito tempo que non ando en política, quero que me deixen viver tranquilo e Europa debia servir para iso". ♦

Hai que barallar de novo

O Rei Juan Carlos na sua alocución con motivo do décimo aniversario da sinatura do Tratado de Adhesión do Estado español á CEE, mencionou o "euroescepticismo" e destacou os perxúcios que a unidade trouxo para a pesca e a agricultura.

É notable que nengun dos xornais de hai dez anos apontase na dirección que agora describe o Rei, quitado —e non se que o calificaran de tremendista— este periódico.

O prefixo "euro" convertiase hai dez anos nunha moda e mesmo nun calificativo que servía para promover vendas. *Europa e modernización* foron sinónimos e palabra de orde. Sen embargo, os efectos negativos non tardaron en mostrarse, o que orixinou unha resposta desde a banda oficial que se chamou "período de adaptación". Hoxe, ante a tozudez dos feitos, as institucións prefieren optar pola celebración discreta do aniversario ou polo silencio, tal e como sucedeu en Portugal.

O erro estratéxico é sobre todo grave no caso de Galiza. Mais unha vez a créncia de que somos máis provincia española que país diferenciado foi causa dunha miopia política que impidiu que as forzas operantes en Galiza, quitado o BNG, fixesen a diagnose axeitada do problema e tomasen as medidas correctoras pertinentes. Por exemplo, manifestando a sua opinión en Madrid e exixindo unha negociación da Adhesión máis favorable aos intereses galegos, como por certo fixeron outras comunidades. Iso era o mínimo, mais non se fixo.

Pero que conclusións se poden tirar mirando ao futuro? A principal é a de que o discurso oficial mostrouse errado e ninguén foi capaz de poñer en marcha outro que o sustituisse. Vivimos, en consecuencia, unha situación de provisoriedade e confusión. O problema, ademais de afectar a sectores económicos estratéxicos para Galiza, é directamente político. Pois, qué é a UE nesta altura? A Europa dos quince pode ser considerada definitiva? Ampliarase acaso a 23? Baixo que condicións? Serán necesárias

duas velocidades? Que lugar ocuparía en tal circunstancia o Estado español? E cal Galiza, tendo en conta que a República Checa, Eslovénia ou Eslováquia poden ter acceso á UE ou, cando menos, a tratados preferentes?

O diseño de Europa que se daba por case rematado hai unha década, hoxe está máis que nunca en cuestión. O mesmo resulta se centramos a análise na economía. Toda vez que a maioria dos países que hoxe forman a UE son incapaces de cumplir os principios de converxencia e posibelmente sega a ocorrer o mesmo na segunda e última convocatoria de 1999, non sería máis lóxico redefinir o Tratado de Maastricht? En fin, o feixe de perguntas é moi grande. Pero permite obter unha conclusión: as teses do nacionalismo non só non eran tan utópicas como algúns creían, senón que mesmo poden ser as que axudan a elaborar unha alternativa viabel a esta Europa que hoxe o que máis e o que menos prefire disimular. ♦

António Regueira, empresario de transformación do granito

**'En Itália subvencionan a luz,
na Galiza debería ser más barata para as empresas'**

"Europa e a UE non teñen moi-to que ver co noso sector, que segue igual que antes, porque os aranceis reduciríronse, pero xa eran baixos. Vendemos coa mesma facilidade aquí que nos Estados Unidos, onde só nos cobran un 2% de aranceis", explica o empresario transformador de granito, António Regueira, propietario de Euro-Bandas, unha empresa radicada en Tui con tecnoloxía punta que está conseguindo abrir mercados en todo o mundo.

"Desde o punto de vista económico —asegura Regueira—, se eu fose o presidente do Goberno, estaria a prol de estar en Europa, porque obriga a traballar máis e a funcionar baixo unha premisa de produtividade e de competitividade que activa a economía. Con respecto á Galiza, sei que no campo a cuestión é diferente, e por riba está o cachondeo das multinacionais. A única solución, tal e como están as cousas, é facer explotacións máis rendíbeis, ou hai concentración ou a pequena produción de leite desaparecerá".

Para Regueira, Galiza ten un problema de dependencia tecnolóxica que lle impide a competitividade no terreo industrial. Ademais, a Administración non pon as condicións para que as empresas produzan e podan vender.

"Temos unha boa matéria prima, temos man de obra especializada, xa que na Galiza a xente é moi traballadora e competente, pero hai algunas lagostas", di o empresario. "A formación profesional non existe ou non funciona —continua—, temos que mercar a tecnoloxía

nan a luz, aquí podia ser máis barata para as empresas".

Para o empresario António Regueira, a UE é unha aposta interesante porque ofrece a posibilidade de poñerse ao dia e aceder a un mercado con futuro, algo que finalmente "beneficia ao consumidor, porque a fin de contas, a cada paso ofrecemos produtos máis baratos e de mellor calidade".

"Sempre nos perguntamos porque os italianos mercan o noso granito e o venden transformado a un prezo inferior ao que somos quen de facer nós —di Regueira. Pois ben, entre a Galiza e Portugal comeza a suceder algo similar, pero ao revés: en Portugal están a pechar empresas de transformación de granito mentres nós mercamos pedra ali, transformámola aquí, e voltamos con ela para aló. O que sucede é que eles teñen uns custos máis altos porque non dominan tanto a tecnoloxía coma nós". ♦

A maioria das alcaldías estarán sen decidir até o pleno de constitución das corporacións

O PSOE non cumpre o acordado polo seu Comité Nacional

■ ALFONSO EIRÉ

A maioria das agrupacións locais do PSOE están a incumprir as direcrices emanadas do seu Comité Nacional nos que se instaba a apoiar a "lista progresista más votada". A negativa a negociar un pacto global co BNG e demandar só "reciprocidade", está a levar a que se intenten troques de alcaldías e, mesmo, que os socialistas apoien á direita.

A maioria das alcaldías nas que non houbo maioria absoluta están ainda por decidir, non despeñándose a dúbida na maioria até o mesmo 17 de Xuño, data na que se van a celebrar os plenos de constitución das corporacións e más a elección de alcaldes. Os acordos dos máximos órganos partidarios do BNG e PSOE de votar a "lista progresista más votada", están a ser incumpridos polos socialistas.

Venâncio Seoane, o único concelleiro socialista de Soutomaior, afirmou que non "apoiará un gazpacho a tres bandas", no que estarian ademáis do seu partido, o BNG e a Candidatura Vecinal Independente. Descalifica o témino de *governo de progreso*, afirma que desouvirá o acordo unánime do seu Comité Nacional, porque "sería o colmo que chegase a governar o BNG". Nas Pontes as conversas quedaron paralizadas despois de que EU e PSOE se apresentase á reunión co BNG cun acordo prévio entre esas duas forzas polo que se reclamaba a alcaldía para o PSOE, ainda que o BNG fose a lista más votada. Nese acordo EU-PSOE, os de Anxo Guerreiro reclaman o apoio dos socialistas para facerse coa alcaldía de Mugardos, a única á que teñen posibilidades de acceder en toda Galiza. Tamén lle daria o voto do seu concelleiro henrique Salorio en Pontedeume, a cambio de incluílo con dedicación exclusiva.

En Ares, o PSOE non sequer tenta unha negociación cos nacionalistas, convencido, segundo afirma, de que "ao BNG non lle queda outro remédio máis que votar por nós. Total ao PP non lle vai dar a alcaldía". Nesa mesma comarca, o PSOE tamén depende agora do BNG en Valdoviño, ainda que os independentes serán os que decidan se pactar co PSOE ou co PP.

En Muros existe un principio de acordo entre PSOE e BNG, pero en Porto do Son, alcaldía que reclama o BNG, nacionalistas e socialistas non dan chegado a un acordo, ainda que finalmente todo indica que se acendará un pacto para pecharlle o paso ao ex comunista e socialista Groveiro, hoxe nas filas da direita. Groveiro está a realizar intentos

de facerse con algun concelleiro que o apoie, e se non manifesta, que se ten que governar en minoría ao longo da legislatura farase cun "governo estable".

Na Pobra, PSOE e BNG tampoco chegaron ainda a un acordo. O obstáculo é o concelleiro Manuel Quintáns, cunha política moi contestada. O BNG demanda para apoiar ao novo goberno socialista, pero o alcalde pobrense negase. Na Costa da Morte, seguén sen haber pactos en Carnota, Fisterra e Muxia. En Muxia pode darse un acordo entre o BNG e PSOE, mentres que en Cee o más posibel é un governo tripartito cos independentes. En Fisterra, PSOE, BNG e independentes tamén poden darlle a alcaldía aos socialistas. Mais problemática é a situación en Carnota. Brea, o ex alcalde do BNG, que formou unha candidatura independente, pretende a alcaldía. Con este propósito está a negociar tanto co PSOE como co BNG, pero tamén co PP. Todo vai depender da atitude do PP e as suas concesións a Brea. En Malpica tampoco se albiscó unha saída. A *Alternativa Independente* terá a última palabra.

Brea Beiro, independente da Carnota.

En Oleiros as dúbidas están despeñadas. Anxel García Seoane, o actual alcalde, continuará no cargo pero governando en minoría. Francisco Cerviño, o candidato socialista, xa anunciou que se abstendrá na votación, polo que gobernaría a lista más votada. En Arteixo o BNG ten moitas reticencias para votar ao PSOE, despois de facelo hai catro anos e ollar como resultado un "governo desastroso". Frutos Martínez, o alcalde socialista, non ten reparos en entrar en negociaciones co PP, no que, posibelmente saia un pacto. En Carral seguirá a governar o PSOE, mentres en Curtis e Paderne vai facelo o PP co apoio dos independentes, mentres que en Sobrado, seguramente o faga o independente Fernández García. Os independentes tamén será a chave en Vedra, Tordoia e Santiso. En Vedra fálase xa de que o PP ofreceu á candidatura independente de Pedro Gutiérrez o reingreso no partido, facendo así coa alcaldía.

Incógnita no Morrazo

As alcaldías de Cangas, Moaña e Bueu están ainda sen decidir.

Segundo os acordos acordados polas direccións nacionais do BNG e PSOE, estas tres alcaldías deberían corresponderle ao BNG por ser a lista más votada. Pero os socialistas reclaman do BNG un pacto para toda a provincia. Detrás desta pretensión o que se accocha é o intento do PSOE de facerse coa alcaldía de Moaña. Cándido Pena non quer renunciar á alcaldía. Queren negociar o apoio do BNG a cambio de apoialo en Bueu e Cangas. Pero os nacionalistas non están dispostos a ceder. Consideran que Cangas, concello no que entran outras forzas, non é nengun prato de gosto. As discrepancias chegan ao mesmo PSOE da comarca, pero, como disculpa esgrimén agora Redondela, ainda que Pena teña afirmado que "o que pasa do Morrazo para alá non me importa". O BNG demandou ao PSOE neste concello, que lle retirases funcións ao alcalde Xeime Rei e a sua muller, tamén concelleira, Fita Villaverde. Este primeiro documento do BNG, foi contestado polo PSOE rachando as negociacións. No seo dos socialistas, no sector renovador, non se olla mal un posibel relevo e, desde o BNG afírmase que se o PSOE quer o apoio en Redondela terá que sentar a negociar de novo. Para presionar ao BNG no Morrazo tamén están a utilizar a alcaldía de Poio, ainda que PSOE e BNG xa lograron un principio de acordo, despois de que os socialistas rexeitaran as ofertas do PP.

En Caldas de Reis, PSOE e BNG chegaron a un principio de acordo. Os socialistas propoñen seguir ostentando a alcaldía, repartíndose o resto do grupo de goberno. En Pontecesures, os independentes e o BNG tamén está a piques de chegar a un pacto para sacar da alcaldía a Piñeiro Ares, pronto a cumplir 25 anos no posto. En Nigrán PSOE e independentes asinaron xa o pacto: Avelino Fernández pasará á oposición, mentres que o seu ex concelleiro, Villar Pereira, será novo alcalde co apoio do PSOE. Na Garda ainda se está pendente de acordos, ainda que se supón que independentes, PSOE e BNG, coa axuda de EU, desbanquean ao PP. No Grove tamén semella posibel que prospere un governo de carácter progresista que agrupe aos independentes de *Chesqui* (un dos fundadores de UG), PSOE, BNG e UE.

O PP enfurrado en Toén

O PP anda moi enfurrado na provincia ourensán por mor dal alcaldías que lle poden sacar os independentes. Decidirán en Melón, A Rua, Ribadavia e Parada do Sil, ademáis de Toén. Neste último concello xa anunciaron que non asistirán ao último pleno da legislatura ao entender que foron desaloxados "antidemocráticamente do próximo goberno local". PSOE e Independentes únironse para desbanquear aos populares.

Por outra banda e nesta mesma circunscripción electoral, mentres que naqueles concellos nos que

Xabier Abalo, cabeza de lista do BNG en Moaña.

CARLOS PUGA

o PSOE aventaxa ao BNG en votos, xa está decidido o apoio dos nacionalistas aos socialistas, non ocorre á reciprocada. Así, no Carballiño, Rubiá e Petín o BNG decidiu apoiar ao PSOE. En Maceira o PSOE apoiará para alcalde ao nacionalista Bieiro Seara, pero en Vilariño de Conso, o PSOE pretende que o alcalde non sexa o nacionalista Manuel González, senón o número dous da sua lista, Hixón García, argumentando que este edil é *independente*. En Rairiz de Veiga o PSOE pretende que o BNG governe dous anos e eles outros dous.

Na Mariña, as cousas claras

Na demarcación electoral lucense, onde parecen estar más claros os acordos son na Mariña. En Ribadeo, o apoio do independiente Cociña, proporcionarolle ao PP a maioría necesaria para desbanquear da alcaldía ao nacionalista Eduardo Gutiérrez. En Foz e Mondoñedo, polo contrario, o apoio do BNG ao PSOE, permitíralles aos socialistas sacar da alcaldía á direita. No caso de Foz o PSOE terá a alcaldía e o BNG as principais concellarías.

No Corgo o BNG dará a única alcaldía a CNG, ao apoiar a Ferreiro González, expulsado do PP. En Castroverde BNG e PSOE xa chegaron a un acordo para que o alcalde sexa o nacionalista e sindicalista agrario, Miguel Rodríguez. O candidato do

PP, González García, xa dá por feita a perda da alcaldía despois de 18 anos, pois dimitiu, deixándolle paso como alcaldábel á sua muller, Raquel Cabana.

En Chantada, o nacionalista independiente Taboada Rodríguez, ten dificultades para reeditar a alcaldía pésie a ser a lista más votada. O PP quer recuperala por todos os medios. O grupo de independentes, separados do PP, de Vázquez Yebra, están a negociar a duas bandas. Todo vai depender de se Cacharro é quien de desmantelar a estrutura partidaria do PP de Regal Vázquez, dándolle a alcaldía a Yebra, que pasaría a integrarse no partido. Se Regal non cede, ou Cacharro non o fai ceder, posiblemente Yebra apoiará aos de Unidade Galega.

En Suarna os pactos tamén están difíciles, ao conseguir representación cinco forzas políticas. O PP trata de chegar a un acordo coa CNG, pero Cacharro non o ten fácil. O presidente da deputación luguesa está moi doido por estas eleccións. Pensaba barrer toda a provincia despois das fichaxes de alcaldes e concelleiros realizadas, pero o que el chama a *cofradía dos baleados*, independentes, varíaron moi moito o mapa municipal que tiña deseñado. Por se fose pouco, agora ten a tres persoas do BNG na corporación que lle van facer moito mais difícil gobernar ao seu antollo.♦

Todo decidido nas capitais

Nas capitais nas que nengun partido acadou maioria absoluta, todo semella decidido, pésie aos intentos realizados polo PSOE a última hora no Ferrol. Despois de anunciar Xoan Fernández a sua disposición a pactar co PSOE, estas duas forzas necesitaban outro sócio. Pudiera ser EU ou o BNG, pero ambas edusas forzas rexeitaban calquer pacto con Xoan Fernández. Esquerda Unida afirmando que era unha formación da dereita e o BNG por "entender que calquer suposto que se poida plantear desvirtuaría a natureza ideolóxica do noso partido". Pero mesmo no PSOE tamén hai divisiones a respecto do posible pacto. Así o concelleiro eleito e membro da executiva António Golpe, mostrouse publicamente en contra de acadar un acordo co ex conselleiro, polo que reclaman agora a sua dimisión.

Encarna Otero.

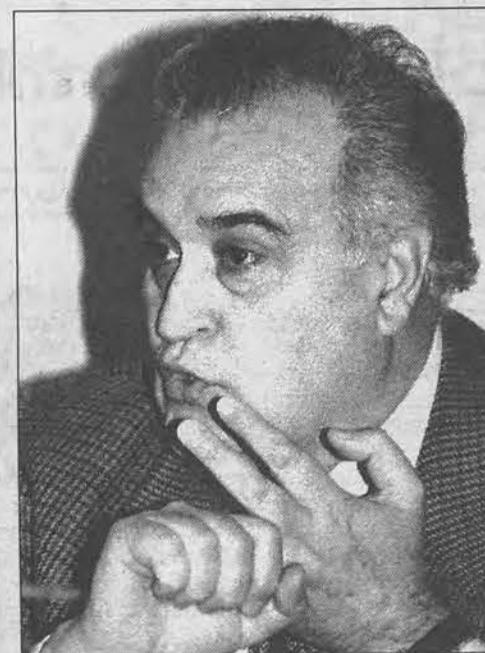
En Pontevedra o PP vai gobernar en minoría, ainda que tratará de facerse co apoio dos independentes de Eladio Portela. A sua pretensión de facerse coa alcaldía con só os seus dous concellos, impidiu calquer acordo co BNG e co PSOE, que pensaban que a alcaldía debía recaer nos nacionalistas como lista más votada. No PP pontevedrés tamén existen divisiones, pois mentres uns son partidario de negociar o apoio de Portela, outros consideran que "despois do que fixo, xa caerá polo seu próprio peso". O sector próximo a Cuiña culpa a Mariano Rajoy dos resultados na capital, mentres que este pon de manifesto como na provincia perderon ou sofreron un retroceso significativo nas alcaldías más emblemáticas, incluíndo estes descalabros no debe de Cuiña.

En Vilagarcía quen vai a gobernar en minoría é o PSOE. O BNG que xa estivera no governo cos socialistas a lexislatura pasada, marchándose por non poder facer a sua política, non está disposto agora a chegar a un entendimento de governo con Gago, ainda que se mostran dispostos a pactos pontuais.

Quen non quer outra fórmula de governo que a minoritaria é Xardo Estévez en Compostela, ainda que se mostra disposto a pactar temas de governo tanto co PP como co BNG. Os nacionalistas absteranse na votación para permitir o governo de Estévez pero logo, se quer o seu apoio, "terá que negociar todo", en palabras de Encarna Otero, a cabeza de lista do BNG. Dentro deste todo están, principalmente, a presencia dos nacionalistas nos distintos organismos públicos do Concello, sobranceiramente o Consorcio, que presidido por Estévez funcionou como unha empresa privada sen control polo tanto a Xunta como o governo central deixaronlle mans libres ao alcalde. O Consorcio é precisamente quen move máis diñeiro en Compostela e quen está a configurar verdadeiramente a cidade.♦

OS CUSTES DA COERÉNCIA

B. LAXE

A. IGLESIAS

Freire Lino, até agora alcalde de Bueu polo PP.

Desde o PSOE, até as voces más críticas con Francisco Vázquez reconhecen a imposibilidade partidaria de chegar a calquier acordo global co BNG, "polo situación do partido na Galiza". Pero os socialistas, antepoñendo ao País a sua supervivencia persoal na política, tentan sacar o máximo proveito á situación. Así, despois de rexeitar todo acordo co BNG, poñen os votos nacionalistas como os primeiros a conquistar nas próximas contendas eleitorais, para, más tarde, anunciar publicamente que apoiarán "a lista progresista más votada", reclamando "reciprocidade de trato".

Como o BNG xa tiña anunciado a sua inequívoca posición de pecharlle as portas ao PP en todas aquelas alcaldías nas que puidese, o papel do PSOE é fácil. Despois da sua declaración xeral de principios, anunciada "urbe et orbe", os distintos concellos terán as mans libres, dentro dessa aparente contradición política, para non só pactar con quen lle convenía en cada caso, senón para presionar ao BNG e acadar algúna alcaldía máis.

Ao final, só terán que culpar aos *disidentes* de desouvir as directrices do partido. Pero como no PSOE cada quen fai a política segundo a sua comenencia, só hai que ollar as grandes cidades para ter un exemplo, as alcaldías gañadas entrarán nas alforxes do partido e as furtadas ao BNG, servirán para impedir o seu medre.

En Pontevedra, a única provincia na que o BNG sae favorecido a respeito do PSOE se se cumplen as directrices de outorgarle a alcaldía á candidatura progresista más votada, o PSOE pretende un pacto provincial que lle permita acceder a algúna alcaldía máis, como a de Moaña. Esta tería que ser negociable para os nacionalistas, pero non así Redondela para os socialistas. Cando o BNG pon a suas primeiras condicóns da vila dos viaductos, ráxanxe as conversas. Pero como Xaime Rei é guerrista e no Morrazo campean os *renovadores*, estes poñen como excusa Redondela, pero, por outra banda, tentan escudarse neste concello para seguir unha política de alianzas segundo a sua comenencia.

En Ferrolterra, os socialistas tamén prefieren

chegar a un acordo con EU, que lle permita acceder a algunas alcaldías, seguros de que o BNG non vai propiciar a chegada do PP ao governo municipal de nengun concello, por acción ou omisión. Pretenden desentenderse das necesidades que teñen en Muros ou na Costa da Morte, así como na Mariña luguesa onde o BNG posibilitará o governo do PSOE en Foz de Mondoñedo.

O BNG está atrapado nesta situación pola sua coeréncia política que lle resta capacidade de manobra. Mais non só para a elección de alcalde, senón para os próximos

catro anos. Cos governos municipais presidencialistas que consagraron a reforma da Lei de Régime Local, despois de entronizar a un

alcalde se este non cumple os acordos, queda moi pouca capacidade de manobra que non sexa unha moción de censura. Moción de censura que para apresentala, o BNG tería que aliarse co PP. Algo que tamén os nacionalistas rexeitarán necesariamente.

Por se fose pouco, a capacidade de incidencia do PSOE nos medios de comunicación fai que o BNG aparezca facendo deixación da sua posición de pacto global na percurra das migallas duns cantos governos municipais, dez, negociados localmente. O discurso político do BNG a prol de governos de progreso, da situación na que vive Galiza, que o leva a facer deixación dos seus propios intereses como organización, ten moitas dificultades para ser valorada socialmente. Pela contra, moitos dos seus electores de concellos nos que o PSOE estivo gobermando nos últimos catro anos, cunha política enfrontada á postulada polo BNG, vailles ser difícil entender como se pode renovar na alcaldía aos socialistas, se non hai un cambio de política efectiva e clara, se non se conseguiron uns pactos concretos e uns mecanismos axeitados para que estes se cumpran. Taparle o paso a unha direita, cando o PSOE goberna tamén como a direita, é un argumento que nos lles chegará, seguramente, a aqueles que só ollan para a política local e non dea remontado a sua análise cara a situación nacional.

'O BNG está atrapado nesta situación pola sua coeréncia política que lle resta capacidade de manobra'

Será capaz o BNG de facerlle chegar á sociedade s deixación que fai o PSOE da sua posición opositora ao PP? Poderá contrarrestar as críticas que lle van facer se, nalgún concello, se abstén e priva ao PSOE da alcaldía? Seguramente, despois das eleccións se falará da división dentro do BNG, se algun concello non segue as directrices nacionais, e da estratexia nas fileiras socialistas.♦

AS CERAMICAS DO
CASTRO E AS
DE
SARGADELOP
ESTAN FEITAS CON TERRAS GALEGAS, AS IDEAS E A CIENCIA QUE
LLES PROPORCIONA O
LABORATORIO
DE FORMAS DE GALICIA
E O **SEMINARIO**
DE ESTUDOS CERAMICOS

ENGADINDO UN VALOR 200 VECES SUPERIOR
AO DAS SUAS MATERIAS PRIMAS QUEREN SER
UN EXEMPLO DO QUE SE PODE FACER APROVEITANDO NA NOSA TERRA OS NOSOS RECURSOS

A CIG contra a represión sindical na Seguridade Social da Coruña

O director e o secretario provincial da Dirección Provincial da Tesourería Xeral da Seguridade Social da Coruña van ser denunciados pola CIG debido "ás continuas prácticas de persecución sindical, ademais da negación de direitos aos representantes sindicais da CIG". Esta central tamén denunciou atitudes sexistas mantidas por parte da dirección do devandito organismo.

Un exemplo das irregularidades denunciadas, que neste caso chegou ao Parlamento da man de duas deputadas do BNG, é feito de que "unha das traballadoras foi descartada como integrante dunha das Unidades de Recadación Executiva por ser muller". ♦

Os locais de copas igualarán o horario para rematar coas rotas nocturnas

O Delegado do Governo, Domingos García Sabell, e os catro Gobernadores Civiles que hai na Galiza chegaron a un acordo para establecer un horario comun de peche dos locais nocturnos en todo o país. Deste xeito, impedirase que os bares pechen escaladamente, o que sempre dá lugar a que nazan rotas nocturnas de peregrinaxe xuvenil, que son orixe de moitos accidentes de circulación. ♦

Un xenocida arxentino dirixe Prosegur

Albano Harguindegui, que foi ministro do Interior na Arxentina durante a ditadura de Videla, é o maior accionista da empresa de seguridade Prosegur. Harguindegui foi un dos máis direitos responsables da tortura, morte e desaparición de máis de 30.000 persoas e resultou beneficiado pola Lei de Ponto

Final, pola que o Governo Alfonsín perdonou os crimes cometidos pola ditadura na Arxentina.

Harguindegui foi sócio do galego Rios Seoane, un dos máis sobranceiros personaxes da comunidade española en Buenos Aires, preso nun cárcere arxentino por mandar matar a un sócio seu. Rios Seoane está a invertir diñeiro na Galiza e hai catro meses adquiriu o Hotel Ensenada de Vigo. Harguindegui reside tranquilamente en Madrid, dedicándose aos seus negócios, entre os que está Prosegur. ♦

Copasa ao Parlamento, pero sen falar de Miras Portugal e Palmou

Despois dos deputados do PSOE daren sendos plantes para esixir que o Parlamento abordase o escándalo Copasa, o PP accedeu a que a Xunta de Portavoces incluise na orde do dia do vindeiro pleno, previsto para os días 20 e 21 de Xuño, a solicitude do PSOE para criar unha comisión de investigación arredor da conexións entre a Xunta e a empresa Copasa, do deputado PP Aurélia Miras Portugal.

Pero a liberalidade do PP para admitir que o Parlamento analise un escándalo relacionado coa financiación do propio Partido Popular, está matizada: poderase falar do caso, pero haberá que obviar as implicacións dos deputados Aurélia Miras e Xesús Palmou. O PP non

aclarou cal debe ser a postura dos grupos políticos no debate sobre Copasa. ♦

ANTÓNIO ARRANZ

Apresentación pública de declaracions da renda dos obxectores fiscais

Un grupo de obxectores fiscais apresentou publicamente a sua declaración da renda de 1994 diante da Delegación de Facenda de Vigo o Sábado 10 de Xuño pasado. Os obxectores deduciron o 5% da cuota líquida en conceito de gastos militares, que destinarán a outros obxectivos pacíficos. O acto de protesta tamén estivo motivado polo desexo de que a Facenda inclua, dentro da declaración, a posibilidade de facer a obxección fiscal aos gastos militares, que nestes momentos considera un erro administrativo. ♦

Reducido o espazo de protección da fraga do Eume

O Plano de Ordenación das Fragas do Eume abranguerá 8.000 hectáreas, en lugar das 20.000 que estaban previstas inicialmente, segundo decisión do conselleiro de Agricultura, Tomás Pérez Vidal. O conselleiro asegurou que a decisión produciuse despois de receber aos grupos afectados, que tamén foron tomados en consideración na redacción dos criterios que limitarán o uso dos terreos do Parque Natural. ♦

Os sérbio-bósnios liberan aos caxcos azuis detidos

Rematou a crise dos caxcos azuis reféns. Os sérbio-bósnios liberaron a 130 deles o Martes 13 de Xuño. Os catorce restantes están a piques de regresar ás suas bases. Mientras, o Exército bósnio vai abrir unha nova crise, xa que está a concentrar a miles de soldados en torno a Sarajevo, o que podería provocar novos enfrentamentos. ♦

Éxito dun concurso fotográfico sobre carrexo de votos

Un total de 20 fotografías tomadas en Bergantiños foron presentadas a un concurso fotográfico convocado por Galiza Nova e que tiña como tema refexar as carreiras eleitorais durante o pasado 28 de Maio. É tradicional que sexan convocados concursos deste tipo, que adoitan ter grande éxito de participación. Por desgracia, tamén é tradicional que se produza algun incidente, xa que algúns caciques ven con disgusto a presenza das cámaras. ♦

O Banco de España non quer un banco público basco

O Goberno basco quer crear un banco público no que as entidades financeiras privadas cedan o 2% do coeficiente de caixa para que este instrumento de política económica poda funcionar. O Banco de España cre que a criação desta entidade invade as suas competencias e únicamente aceitaría un modelo similar á Xunta de Galiza, que criou o Igape e quedou sen posibilidades de deseñar unha política económica propia, ao carecer de recursos reais. O Igape só é unha entidade de apoio financeiro. ♦

A industria nuclear, botín dos EEUU e Corea do Sul en Corea do Norte

A amenaza de invasión formulada polos EEUU contra Corea do Norte meses atrás, sob pretexto de que estaba a usar con fins bélicos a súa industria nuclear, rebelou a intención norte-americana: venderlle a súa tecnoloxía nuclear por valor de meio billón de pesetas. O negocio consistiu en empregar á Axencia Internacional da Enerxía e inspectores para chantaxejar a Corea do Norte, dicindo que nas súas plantas fabricaban plutonio enriquecido, elemento indispensábel para a construción das bombas atómicas. Corea do Norte negou a visita á Axencia Internacional da Enerxía e os EEUU montaron un operativo, simulacro de invasión. Corea do Norte tivo que ceder e agora ven de aceitar un contrato para renovar as centrais con tecnoloxía norte-americana. A Corea do Sul corresponde, en pagamento da súa colaboración, facer de intermediaria na operación. ♦

Non hai impresos da renda en galego

A cidadania non pode exercer o direito de uso da súa lingua diante da Administración da Facenda, xa que non hai impresos da declaración da renda en galego. Por esta razón o Parlamento, a iniciativa do BNG, tivo que instar a este organismo a que se garantía a venda e boa distribución destes impresos. O Lexislativo galego tamén exixiu que se editen impresos e programas informáticos da declaración na nosa lingua. ♦

Coren, a solución para Frigsa

As Cooperativas Ourense poderían adquirir o matadeiro Frigsa, que atravesa unha crise económica desde hai anos. A actual propietaria, Flora Vázquez, avoga por esta saída. Frigsa é o mellor matadeiro da Galiza e Coren ten unha solvencia empresarial e unha penetración no mercado que garantiría a continuidade. ♦

GALIZA E MUNDO

A URBANIZACIÓN DA BEIRAMAR

A Xunta non se fixo cargo do prometido colector de Marxe da Ria

Os residuos líquidos de Vigo verterán ao pé da obra Abrir Vigo ao Mar

■ XAN CARBALLA

Abrir Vigo ao Mar, a obra emblemática do Concello do Sul pontevedrés, pode acabar nunha central de bombeo do alcantarillado da cidade, con verquido á parte máis povoada da urbe. O incumprimento das obras do colector de marxe por parte da Xunta, concentrará os resíduos líquidos urbanos ao pé da área peatonal máis importante da cidade.

O Consórcio da Zona Franca de Vigo accedeu a sufragar quilómetro e meio do colector de marxe da Ria, e instalalo a rentes do túnel que deprimirá o tránsito rodado pola beiramar central da cidade. A Zona Franca paga o conxunto das obras de reforma coñecidas como *Abrir Vigo ao Mar*, que incluen amais do túnel, un acuario, dous edificios de uso público e o axardinamento da área.

O colector deste treito urbano recibiría en breve máis de tres cuartas partes dos residuos líquidos de Vigo, pero non poderá bombealos cara o seu destino final, na proxectada Estación Depuradora do Lagares, porque a Xunta non cumpliu nen o compromiso de rematar as obras da depuradora, nen as do resto do colector da marxe de ria.

O Governo tripartito do Concello de Vigo (PSOE, EG, BNG) derrotado polo PP nas últimas eleccións, acusou repetidamente á Xunta de marxinhar a Vigo e non acometer esta obra comprometida pola Consellaria de Obras Públicas para o saneamento integral da Ria.

Desde a consellaria de Xose Cuiña recomendaron ao Concello que unha vez rematadas as obras do túnel instale unha estación de bombeo á beiramar do colector do paseo de Montero Ríos, no centro das obras *Abrir Vigo ao Mar* para deitar na Ria o caudal principal do alcantarillado.

O perfil de granito da laxe chega deixa a beiramar. Os contratistas de *Abrir Vigo ao Mar* pegaron con el. Os sondeos xeolóxicos cataron o terreo antes e despois do lombo de pedra.

A obra de *Abrir Vigo ao Mar*, considerada o plano de reforma máis cobizo e máis xenerosamente orzamentado da historia da cidade, ten como obxectivo declarado

o melloramiento da calidade estética e funcional do centro urbano. O castigo da Xunta á alcaldía do PSOE, ao relearlle o prometido colector de marxe, pode invertir

os beneficios previstos da obra *Abrir Vigo ao Mar* ao concentrar os verquidos líquidos da cidade no centro da área central de recreo que será en breve o paseo de As Avenidas.

A Laxe

O túnel urbano das Avenidas será o de máis extensión construído en todo o Estado e supón un reto de enxeñería ao ter que decorrer nun nivel inferior ao do mar nun traxecto de quilómetro e medio.

As dificultades superadas polos contratistas de Ferrovial a causa da composición lamazenta do terreo e dos perigos de corrimientos foron importantes. Previamente ás obras, fixáronse catas do subsolo cada cincuenta me-

etros. Con todo, os sondeos deixaron sen localizar a pedra de A Laxe que dá nome a un dos bairros fundacionais de Vigo.

Nunha exposición titulada *Abrir Vigo ao Mar*, a Zona Franca mostraba en fotos históricas sucesivas a evolución da beiramar urbana. Nunha destas instantáneas aparece con toda claridade a vella laxe que nomea a un dos bairros fundacionais de Vigo e que non daban furado os contratistas pola imposibilidade de barrenar no centro urbano.

A previsibel laxe, retrasou durante meses a entrega da obra que agora topa con esoutra laxe da Consellaria de Obras Públicas e da política de Fraga de castigar aos concellos sen alcalde PP. •

Empresa Xornalística Editora: Promocións Culturais Galegas S.A.

Consello de Administración.

Presidente: Francisco Carballo. Vicepresidente: Xosé Acosta. Conselleiro Delegado: Xosé Fernández Puga. Vocal: Francisco Torrente, Cesáreo Sánchez, Albert Ansede, Xosé M. Dobarro e Manuel Veiga.

Secretario: Xan Piñeiro.

Director: Alfonso Eiré López.

Redacción: Gustavo Luca de Tena, Manuel Veiga, Xan Carballa, Horacio Vixanda, Anxo Iglesias (fotografía).

Correspondentes: Ricardo Sandoval e Mercedes Vázquez (A Coruña), Xosé López (Cangas), Xosé Carballo (Ourense), Carme Vidal (Pontevedra), H. Sanz (Ferrol), F. Antón (Lugo), X. Caamaño (Vilagarcía), Antón Mallo (As Mariñas), Anxo Rosende (Ordesa), X.M. Suárez Estévez (O Condado Baixo), H. Naval (A Maríña), X. López Támero (O Bierzo), G. Doce (Viladeorras), Paulo Naserro (Terra Chá), X.M. Santiago Cagiao (Barbanza), Marcelo Bello (A Montaña), Manuel Díaz (Melide), Xosé R. Castro (O Carballiño), X. Gabriel Pachón (A Fonsagrada), A. Díaz Amor (Ribadeo), M.A. Torres (Verín), Manuel

A NOSA TERRA

PERIÓDICO GALEGO SEMANAL

www.annosaterra.com

Diseño Gráfico e Montaxe: Xosé Taboada.

Administración: Blanca Costas.

Publicidade: Xosé Fernández Puga.

Subscrepciones: Carlos Martínez Muñoz.

Redacción e Administración: Rua do Príncipe, 22, planta baixa (36202 Vigo). Apartado postal 1371.

Teléfonos:

Administración, Subscrepciones e Publicidade (986) 43 38 30*. Redacción (986) 43 38 86 - 22 24 05. Fax (986) 22 31 01.

Imprenta: E.C. C-3 1958.

Depósito Legal: C-963-1977

ISSN 02-13-3105

No se mantén correspondencia sobre orixinais non solicitados. Está permitida a reproducción sempre que se citar procedencia.

Xico Peña, Xoán Manuel Carreira, Óscar Losada. Arte: Fernando Ferro, Fernando M. Vilanova. Cinema e Televisión: Celso López Pazos, Gonzalo Vilas, Carlos Amaro. Arquitectura: Práculo Lizancos. Historia: Francisco Carballo, Anselmo López Carreira, Xesús Torres Regueiro.

Fotografía: Carlos Puga, X. Marra, Che, Xosé L. Díaz, X. L. Suárez Canal, M. Sendón, Tino Viz, X. M. Albán, Déimi Alvarez, Voz Noticias, El Progreso.

Ilustración: Xosé Lois, Pepe Carreiro, Carlos Silvar, Gonzalo, Xulio Galoso, Tokio, Hermida, P. Núñez, Manel.

Corrección lingüística: Fernando Carballa.

Ecoloxistas e veciños percorreron sete quilómetros a pé para mostrar a sua oposición ao proxecto.

ANDRÉS PANARO

Representantes locais do PP rechazaron as presións do partido

Centos de veciños de Cerceda na marcha contra a incineradora

■ XAN DOVAL

Arredor dunhas tres mil persoas participaron na marcha contra a incineradora de Cerceda, moitas delas proprietárias de terras agrícolas ou de explotacións gandéreas no concello mencionado e no veciño de Ordes. A maioría, pouco afeita a participar en manifestacións, non tivo problemás para sumarse as consignas dos máis novos.

A marcha celebrada o pasado Domingo, ao longo de sete quilómetros, desde a central térmica de Meirama até a casa consistorial de Cerceda, evidenciou a oposición dos veciños da zona e das persoas comprometidas co medioambiente á instalación, na térmica, dunha planta de incineración de residuos sólidos.

As consignas de "PP incinerante", foron evolucionando, na medida que avanzaba o percorrido, até "PP reciclate", poñendo de manifesto a alternativa que os ecoloxistas defende frente á incineración.

Contradiccóns no PP e PSOE

A oposición á incineradora amosa un curioso e contraditório marco. Mientras que en Cerceda é o goberno municipal do PSOE, co seu alcalde en funcións, Fernando Martínez ao fronte, o más fervoroso promotor do proxecto de queima de residuos, en estreita colaboración coa Xunta gobernada polo PP; en contra, e no mesmo municipio, están o resto das forzas, entre elas o Partido Popular do concello cercedés. Pero se nos trasladamos ao veciño municipio de Ordes, resulta que o PSOE non ve nada ben a

iniciativa da COTOP, en tanto que o PP votou a favor do proxecto no último pleno no que se tratou o tema. Por outra banda, desde a Secretaría Xeral de Medioambiente do goberno central, a sua titular, a socialista Cristina Narbona, chama a atención sobre a perigosidade das plantas incineradoras e a inconveniencia, polo tanto, da construción deste tipo de instalacións.

O BNG si mantién unha postura unívoca. De feito foi a forza política que máis manifestantes movilizou, se non temos en conta aos veciños e veciñas da zona. Entre os políticos que se sumaron á manifestación, e que non pertencen á alcaldía das corporacións municipais de Cerceda ou Ordes, podíanse ver dirixentes desta formación nacionalista: Encarna Otero, Henrique Tello, Domingo Merino e Xesús Vega.

Convocaron a xornada de protesta distintos colectivos ecoloxistas, a Plataforma contra a incineración de Ordes, os veciños de Cerceda contra a incineración, o PP de Cerceda e o BNG, os sindicatos CCOO e CIG así como os CAF. O presidente da xestora vecinal de Cerceda, Manuel Campos, foi o encargado de pechar o acto. Na sua intervención afirmou que en Cerceda son maioría os que se mostran en contra da incineración por canto que, mala que o PSOE foi o partido que máis concelleais conseguiu o 28 de Marzo, entre as restantes formacións lograron máis votos "e moitos votantes do PSOE están en contra da queima de residuos, pero votaron aos socialistas por que estaban moi presionados". Esta presión podería vir do feito de que, "ao recibir a corporación cercedense perto de 1.700 millóns de pesetas antes das eleccións, o goberno municipal do PSOE chegou incluso a asfaltar cos cartos públicos camiños privados de entrada a distintas vivien-

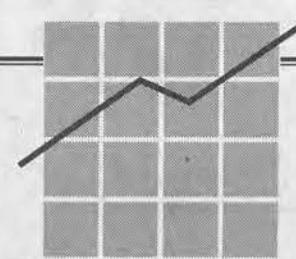
das", segundo comentou un representante do BNG.

"Nós sabemos o que é unha incineradora"

Pola súa parte, o portavoz do PP en Cerceda, Marcial Grela, declarou que días antes da marcha os populares cercedenses recibirán chamadas de dirixentes do partido para comunicárlles que era mellor que non participasen do acto de protesta. Toques de atención que non tiñeron resultado. "Nós estamos en contra porque sabemos o que é unha incineradora", sinalou Grela. "Xa viaxamos a Holanda e Suiza para ver instalacións deste tipo e non nos gustou nada o que alí vimos, e iso que as instalacións visitadas cumprían con todos os requisitos establecidos pola normativa de medio ambiente de ambos os dous países".

Tendo en conta oinxente desembolso económico que vai supor a posta en marcha do Plan de Tratamiento de Resíduos Sólidos Urbanos promovido pola COTOP, que se cifra en arredor de 50 mil millóns de pesetas, Xan Carlos Iglesias, representante sindical da CIG na térmica de Meirama, considera que a aposta polas incineradoras explicase en función "dos intereses públicos do conxunto da povoación. Amais a COTOP comprou á corporación socialista de Cerceda librando unha inxente cantidade de cartos, a cambio de permitir a contaminación dunhas terras eminentemente agrícolas e gandeiras".

O secretario de Adega, Manuel Soto puxo os cabelos de punta aos manifestantes ao remate da marcha, ao falar das alteracións físicas ás que podía dar lugar a acumulación no corpo de dioxinas ou dos furanos que emiten as plantas de incineración de residuos. ♦

Europa

MANUEL CAO

O 12 de Xuño de 1985, —España e Portugal asinaban o tratado de adhesión a Comunidade Europea. Pasados dez anos, a valoración desde Galiza agruparémola na enumeración do que coñecemos avantageiros e inconvenientes derivados da integración. Antes ca nada convén resaltar que a situación en Europa a Xuño de 1995 ten tan pouco que ver coa de 1985 que se algúm futurólogo ou analista ousara daquela predecir unha situación como a actual perdería toda credibilidade e, quizais, sería tomado por tolo.

A integración na actual UE ten algunas vantaxes para Galiza:

—Permite actuar nun marco político superior no que os valores democráticos e o respeto á libertade dos povos diferenciados prevalecen sobre do autoritarismo centralista típico de España.

—Abala fronteiras políticas que limitaban a comunicación con áreas xeográficas e culturais tan próximas como Portugal.

—Permite acceder a un mercado de alto poder de compra con boas oportunidades de negocio para un país pequeno e rico en recursos naturais e financeiros como o noso. Ademais, posibilita dispor de fondos comunitarios e de estruturas organizativas e tecnolóxicas imprescindíbeis para o progreso económico e social.

—Facilita o diálogo e o intercambio de experiencias con outras culturas e sociedades, por parte das institucións políticas sociais e económicas da nosa terra, completando o labor de adaptación e aprendizaxe individual realizado polos emigrantes galegos.

—Permite utilizar, iso si, como pequenos socios, institucións políticas, económicas, culturais e sociais da UE para defender os nosos intereses colectivos a escala internacional.

Pola banda das desvantaxes podemos enumerar as seguintes:

—O proceso de negociación, realizado por persoal alleo ao país, perxudicou gravemente a dinámica e evolución futura dos principais sectores que podían vertebrar a economía galega. No curto prazo, obrigou a realizar políticas de axuste e reconversión para os produtos agrícolas, pesca, industria, etc.

—A integración nunha área económica organizada en base á competencia, con grupos de intereses consolidados e cunhas regras de xogo democráticas baseadas na negociación (Europa dos mercaderes) levouse por diante moi das nosas empresas e puxo en evidencia a grupos negociadores que, nados na cultura ordenancista e castiza e en posición de debilidade, foron facilmente neutralizados por expertos máis avezados, capaces e en posición de forza.

O balance da integración na UE, para Galiza e os galegos en xeral, ten luces e sombras abondando os tonos grises lonxe, por tanto, dos balances en branco ou en negro. O retraso na constitución de grupos de intereses propios e a veiculización vía representación política consistente dificulta á integración definitiva de Galiza en Europa. Agora, diante do retorno de linguaxes tipo "rojos al paredón!" ou "¡Pujol, enano, habla castellano!" reivindicar máis Europa é, más que outra cousa, unha necesidade. ♦

ACCION EN GALICIA

Luis Cerdá

INAUGURÁMOLA NOVA SEDE DA FUNDACIÓN PEDRO BARRIÉ DE LA MAZA

A Fundación Pedro Barrié de la Maza continuará impulsando o engrandecemento social e cultural de Galicia dende a nova sede que inaugura no Cantón Grande, 9 da Coruña. Un edificio dotado coas máis modernas instalacións onde tódolos galegos poderán gozar e participar nas numerosas actividades culturais, educativas e artísticas que a Fundación realizará, continuando co labor que iniciou hai trinta anos para o desenvolvemento da nosa terra nas árees de:

■ EDUCACIÓN: Con máis de 8.000 millóns investidos na construcción de Escolas Superiores, centros de ensino, e destinados a bolsas e axudas de estudos.

- CULTURA: Promovendo actividades culturais e artísticas por valor de 1.500 millóns.
- INVESTIGACIÓN: 1.500 millóns fomentando a investigación científica e técnica.
- PUBLICACIÓNS: Editando libros e apoando a bibliotecas por valor de 1.200 millóns.
- OBRAS SOCIAIS: Contribuindo con 2.000 millóns á axuda social en centros de educación especial, da terceira idade e penitenciarios.

Un compromiso que se renova día a día.

Trinta anos de acción en Galicia da que tódolos galegos somos beneficiarios.

Banco Pastor
ACCIÓN EN GALICIA

Os mariñeiros de O Morrazo desexan seguir traballando no Banco Canárido-Sahariano

A Longa Marcha pasou pola Deputación de Pontevedra

■ SEVERINO XESTOSO

"Para nós a entrevista con Fraga ou con Felipe González non é nengun fetiche, nengunha panacea para solucionar este asunto. É un paso máis no que nós entendemos debera ser a solución para este conflito, no senso de responsabilizar de verdade ás autoridades políticas, sobre a importancia deste tema para a Galiza".

Quen así fala é o sindicalista da Confederación Intersindical Galega, Manuel Caamaño. A pasada semana, na Asamblea dos mariñeiros de Bueu, Marín, Moaña e Cangas, o mesmo sindicalista dirixíase aos traballadores: "naqueles portos onde hai unha capacidade de resposta mariñeira debemos darlle unha resposta para diante, porque estamos nun caleón sen saída".

Poucas horas despois, o luns dia 10, antes das once da mañá, cásquen catrocentos pescadores ocuparon o Pazo da Deputación en Pontevedra. O seu obxectivo é claro, solicitan unha entrevista co Presidente da Xunta de Galicia, para expoñerlle os seus problemas e demandarle que sexan estudiados debidamente en Madrid. Ao principio as máximas autoridades do Goberno Autonómico parecían non acceder a este desejo argumentando unha posición de forza dos traballadores. Fraga sempre afirma que, presionado, el nunca concede entrevistas. Pero despois de vintesete horas de negociación e encerro tivo que ceder e decidiu a recibilos a comezos da próxima semana.

Sobre a unha da tarde do martes, os traballadores abandonaron o edificio da Deputación. Poucos momentos antes, xusto ás 12,10 do mesmo dia 13, a Secretaria Xeral de Comunicación da Xunta, adscrita á Presidencia, fixo chegar aos medios informativos unha declaración de cinco puntos.

O comunicado da Xunta

O primeiro destes apartados, afirmaba: "o Goberno Galego segue co máximo interese o desenvolvemento desta negociación, na que, por desgracia, non pode tomar parte xa que non se permite a presencia directa dos observadores enviados pola Xunta de Galicia, para seguir as reunións de traballo". O representante do sindicato nacionalista, perguntábase uns días antes, a respeito da Delegación Galega que estaba de observadora: "que é o que fai, que é o que pensa, que é o que di?" Hoxe, á vista deste primeiro punto, considera que "a propia Xunta queda en evidencia, xa que se non é capaz de ter unha presencia directa". En realidade, Caamaño, como outra moita xente do sec-

A. IGLESIAS

tor marítimo, pensa que a Xunta deberá ter un protagonismo nes-
tas e noutras negociações.

No segundo punto da declaración institucional, dise: "O Goberno galego mantivo en todo momento o diálogo cos sectores implicados neste problema e ainda a semana pasada, concretamente o 8 de Xuño, celebrouse unha ampla entrevista entre o Conselleiro de Pesca e as centrais sindicais, ás que se ofereceu a constitución dunha mesa tripartita de seguimento do conflito". A opinión da CIG por mérito deste portavoz é de que o

desenrollo deste punto deberá ser moi más claro xa que por unha parte coas outras centrais sindicais pódese estar máis per-
to ou máis lonxe en determinadas atitudes, pero o sindicato nacionalista nestes momentos tan decisivos non ve con nengún convencemento o establecemento da citada mesa.

O terceiro punto fala de que "nestes momentos é imposible prever o resultado final das conversas entre Marrocos e Unión Europea, polo que a Xunta manterase en contacto permanente con todos os colectivos afectados por esta

situación e unha vez que se adopten os acordos definitivos, á vista dos mesmos, o Goberno Galego esixirá ao Goberno Central que se atopen as soluções axeitadas tanto na orde económica como social para que ningún dos afectados se sinta perjudicado". A resposta do representante dos traballadores é clara e contundente. "Trátase de demagogía, despois de ver o que din no punto un, que se pode esperar?", afirma Caamaño.

"Ollar como pasa o morto"

O comunicado da Xunta tamén

afirma no seu punto número ca-
tro: "o Presidente da Xunta de Galicia está informado pontual e diariamente da evolución das negociações e no momento en que se coñezcan os resultados das mesmas, o tema será abordado no seo do Consello da Xunta. Así mesmo, o Presidente do Goberno galego sempre estivo e está disposto a recibir no seu despacho a todos os que lle pidan, dun xeito normal, unha audiencia para analizar a situación que está a atrevesar a nosa flota que faena no banco canárido-sahariano e buscar soluções concorrente, como xa se fixo noutras ocasións e como é a obriga do Goberno Galego". A CIG respóstalle: "ese tipo de va-
tacínios e declaracions son como ollar como pasa o morto. Non se pode agardar o acto de acordo para opinar sobre el. Iso pode-
ria facer un observador dun terceiro país. Pero un actor, que se supón protagonista directo do tratado, non pode esperar a ver que pasa co mesmo para des-
pois falar del, iso é kafkiano" engade o sindicalista nacionalista.

Que agardan logo os sindicalis-
tas, desta entrevista con Fraga Iribarne, tan traballoso lo-
grada? "Pretendemos que saiba o que pensamos respeito do
conflicto e o demandamos que debe facer el como Presidente da Xunta, que para nós é patentizar en Madrid —non cara á gale-
ria ou como de campaña electoral se tratase— o que quer este sector, polo menos, os traballadores, ainda que os armadores tamén terian algo que dizer, pero como outras veces, están calados", se-
gue a comentar o sindicalista.♦

X. Manuel Boullosa, responsable en Vigo de CIG-Mar

'O PP nunca discrepou do PSOE no tocante á UE'

■ M.V.

A redución da flota parece un feito incuestionábel?

Se o goberno pensa iso, o primeiro que ten que facer é crear un fondo específico de promoción de emprego para a flota, como se fixo cando a reconversión do naval. O que non pode ser é que, ademais de perder os postos de traballo, non haxa axudas ou que cando as hai, coma no caso dos de Marrocos, segan a ser de tipo provisorio, sen amparo legal, e que os mariñeiros continúen a cobrar 73 mil pesetas como hai cinco anos. Tamén habría que tomar en conta outros componentes como a creación de fondos de pensións, a promoción de cooperativas, etc.

Pero vostedes non parecen dispostos a aceitar, así como así, a reducción da flota?

Non. Loitamos polo mantenimiento dos postos de traballo e para que non se perdan en nengunha negociación. Igual que defendemos condicións laborais dignas, através da negociación colectiva. Xa se ten dito que os mariñeiros conservan, a fins do século XX, características de traballo, pró-

**Marrocos
é a palanca
de Francia na UE"**

prias de hai doucentos anos. A flota do banco-sahariano, por exemplo, pésie ao que loitou, non ten ainda convénio.

Empresas familiares

Sen embargo, na Guarda e en

Riveira os mariñeiros téñense mobilizado, á marxe dos sindicatos?

O traballo dos sindicatos no sector é difícil. Ademais, hai que ter en conta que, nos lugares que menciona, as empresas teñen moitas veces un carácter familiar, anda embarcado o armador e os pais. Entón as relacións son moi distintas, por exemplo, ás do banco sahariano. Por outra parte, nestes lugares, as confrarias pésie á sua implantación teñen moitas veces un papel moi frágil e ambiguo.

Non hai outras formas de reivindicar que non señan as ocupacións?

É que a situación é dramática. Pero ademais hai outras moitas trabas democráticas. Os sindicatos, por exemplo, non están representados na negociación da UE con Marrocos.

Hai quien di que a frota galega está a exercer un papel colonizador en Marrocos?

En primeiro lugar compre lembrar que parte destas augas son saharauis, país que Marro-

cos non recoñece. Doutra banda, nós facemos paros biolóxicos e os marroquinos non. Pero é que, ademais, a pesca marroquí non está en mans dos marroquinos, senón dunha cúpula e, sobre todo, dos franceses. A *Unión de Peche Marroquin* é propiedade da familia real, que tamén ten grandes posesións agrícolas. Os seus intereses están moi vinculados a Francia. Marrocos é a palanca que ten Francia para contar con poder na UE frente a outras frotas europeas más poderosas como a nosa.

Téñense queixado de que Galiza non ten negociadores, pero Xosé Loira, o secretario xeral de pesca español, é galego?

Pepe Loira non ten peso ningún. En realidade, o Estado español carece de política pesqueira; a Xunta non defende a Galiza máis que nos méritos de comunicación, de feito o PP xa-
mai discrepou do PSOE en nengun tema relacionado con Europa e, por último, en Bruxelas quen marca as directrices son Francia, Inglaterra e Alemania como xa se viu no conflito do fletán, porque teñen intereses económicos co Canadá.♦

LABORAL

En demanda de emprego e de convénios galegos

Tres mil delegados e militantes da CIG maniféstanse en Santiago

Perto de tres mil persoas, na sua maioria delegados e membros da CIG, manifestáronse o pasado dia 14 en Compostela para denunciar a fonda crise que está a sofrir Galiza, pésie a leve recuperación que aponta a economía española.

Os lemas centrais desta convocatoria da Confederación Intersindical Galega foron para defender unha política de emprego e a prol da sinatura de convénios de ámbito galego.

A manifestación que discurriu entre a Ferradura e a Praza das Platerías foi apoiada por un grupo de traballadores da conserxeira Massó, así como por membros doutras duas empresas en crise: Picusa de Padrón e Alvarez de Vigo. Pero, sen dúbida, a presencia máis aplaudida foi a de vários centos de mariñeiros do Morrazo que viñan de pecharse na Deputación de Pontevedra.

Unidade para mobilizarse

No acto final interviven o Secretario Xeral da central, Fernando Acuña e o secretario confederal, Manuel Mera. Acuña reclamou a "unidade de acción sindical" para mobilizarse, porque a situación é moi grave e os traballadores, que son a maioria da sociedade, non poden resignarse a perder no salário e mesmo a perder o emprego. O responsable máximo da CIG descalificou as alternativas da Xunta que "son de risa" dixo, posto que a artesanía ou o turismo nunca constituirán saídas para un país que tivo e debe seguir tendo peso industrial.

Fernando Acuña afirmou tamén que "hai que respostar xa a nova reconversión naval anunciada e non agardar a Setembro ou Outubro, como propoñen outras centrais".

Tamén houbo palabras críticas para a política de segregación de empresas públicas, caso de Endesa, así como para o desmantelamento ferroviario.

A central nacionalista sinalou que

ANDRÉS PANARO

a Plataforma Galega de Acción Sindical, elaborada por esta central, "é unha boa proposta de trabalho que presentamos aos sindicatos estatais co obxectivo de recuperar ás mobilizaciones unitarias".

Crítica de CCOO

"Despois de varios anos de

unidade de acción, a CIG ráchaa unilateralmente sen que exista nengunha razón obxetiva sindical que explique a ruptura". Con estas palabras CCOO referiuuse á mobilización convocada pola central nacionalista no editorial do último número do seu voceiro *Galicia Sindical*.

As relacións entre as duas centrais atravesan un período tenso. Con todo, a demostración de força da CIG neste 14 de Xuño foi respaldada no mesmo día cun anuncio de mobilización por parte de UGT e CCOO para o mes vindeiro, baseada na necesidade de apremiar á parte empresarial na negociación colectiva.♦

DEPORTE ESPECTÁCULO

ARSÉNIO FALARÁ POR BOCA DOS RIAZOR BLUES

PUCHEIRO

Vinte minutos despois saiu Arsénio. E ali estaban eles, na Curva Máxica, aguardando. A pancarta convertía o peche metálico en altar da amizade e a comunicación máis alá da despedida. Arsénio seguirá sendo o millor. Os sainreiros xóvenes, os que recollerón e se empaparon coa idea deportivista, os que captan más antes e más millor as emocións emanadas desde o rectángulo de xogo, pero tamén desde o banquillo e desde os vestiarios, os que catapultaron aos demais afeizados a unha idea gañadora, fixeron unha aposta por seguir mantendo no Deportivo o espírito de Arsénio. Houbo algun que até pediu que, cando morra, sexa enterrado no círculo central.

Arsénio o libreiro, Arsénio o retranqueiro, Arsénio o estratega da palabra, Arsénio o galego, o coruñés. Coñecedor

da cidade e das suas clases dirixentes que, un dia, cando viña de Arteixo, repudiaron por falar galego. Arsénio, más aló dos tópicos, ainda que os tópicos algunas veces levan bastante razón. Arsénio que preferiu a humildade á facienda de novo rico no que tentan converter ao Deportivo. Arsénio que preferiu feitos a palabras. Lendoiro, émulo de Vázquez, tentou facer a mesma política deportiva que o alcalde a urbanística. E falar de grandilocuentes obras, pasos, emblemas, fachada, moita fachada

ao mar, mentres Peña Moa, o Birloque, Os Castros e mesmo Monte Alto, acuchaba as misérias da cidade en guetos.

'No Deportivo naceron duas concepcións distintas: a da realidade de Arsénio e a da ensôñación de Lendoiro'

Arsénio non quixo nen soubo sumarse á paranoia pamplinheira. No Deportivo nasceron duas concepcións distintas: a da realidade de Arsénio e a da ensôñación de Lendoiro. Non pudieron convivir ambas. Que papel xogará J. B. Toshack? Saberá conectar cos cidadáns da Coruña ou farao só cos que xogan ao golf na Zapateira, pois nese campo pasará moitas horas do seu le-

cer e do seu traballo? Coa xente dos viños do Monte Alto, ou coas wisquierias do Orzán? Falará no campo, ou convirtirase en refén dos meios de comunicación locais, como lles ocorreu á maioría dos adestradores deportivistas? Existirá, en suma, o Deportivo da Coruña, ou nascerá outra equipa coa que a maioría non se sinta identificada?

Cao marcha de Xosé Ramón, xa só queda Fran, de enlace coa realidade social. Non sabemos se J.B. será aquel que se convertía en estandarte do madrismo, a base de disciplina férrea, ou o que soubo conectar con Donostia formando unha pléiade de xogadores. Pase o que pase, J.B. e máis Lendoiro, terán sempre o espírito de Arsénio para recordarles cal é a realidade. Só que, de aquí en diante, falará por boca dos Riazor Blues.♦

Tí que tamén defendes o nome legal da CORUÑA, podes colaborar mercando esta camiseta

Tallas:

12 (para nenos) en cor amarela
L, XL, XXL en branca e amarela

1.300 Pts

(incluidos gastos de envío)

Cartón de pedido (CONTRAREMBOLSO)

PEDIDOS POR TELF.
(981) 56 38 85

Nome: ..... Apelidos: .....
Endereço: .....
C.P.: ..... Localidade: ..... Provincia: .....

Desexo recibir:

Cantidad ..... Talla ..... Cor .....
Cantidad ..... Talla ..... Cor .....
Cantidad ..... Talla ..... Cor .....

ESTRATÉGIAS ECONÓMICAS

Un informe da CIG recorda que os dados seguen a ser alarmantes

A recuperación económica española apenas repercute na Galiza

Os indicadores económicos seguen sendo maos para a economía galega, pésie á recuperación que se vive a nivel estatal, despois do ano negativo de 1993. Só os benefícios empresariais conseguiron remontar até niveis de 1990. Son dados extraídos dun informe que ven de dar a coñecer o Gabinete Técnico da Confederación Intersindical Galega.

Emprego: non saímos do tunel

Apesar da leve recuperación económica que durante o ano 1994 se produciu na economía galega, esta non se viu reflectida no mercado de traballo. Rematamos o ano coa perda máis grande de povoación activa da historia recente da nosa economía, que chegou a finais de 1994 a 42.500 persoas. Se ben é certo que, comparando o último trimestre do ano co mesmo do ano anterior, se rebaixou a taxa de paro en 7.000 persoas, se facemos as médias anuais vemos que o número medio de persoas que permaneceron no paro durante este último ano incrementouse en 11.800. Isto, xunto cunha perda da ocupación de 35.000 postos de traballo, non fan ter unha visión moi optimista do ano que acaba de rematar.

A evolución das variábeis básicas do mercado de traballo ve-se no Cadro 1.

Cadro 1		
	1993	1994
Pov. > de 16 anos	2.297,4	2.290,6
Activos	1.163,6	1.121,1
Ocupados	944,4	908,8
Parados	219,2	212,2
Inactivos	1.124,6	1.160,1

Fonte: CIG a partir dos datos da EPA. Cantidadades en miles

Os datos do Inquérito de Povoación Activa dados a coñecer polo Instituto Nacional de Estatística permiten nos facer certas evaluacións.

Por primeira vez, a povoación inactiva supera á activa

Durante o ano 1994, a povoación activa descendeu en Galiza en 42.500 persoas, descenso producido pola caída da ocupación en 35.000 persoas e a un descenso do número de parados en 7.000 persoas, así, a taxa de actividade pasa dun 50,6% en 1993 a un 48,9% no último ano, sendo a primeira vez que a povoación inactiva

superá a activa en Galiza.

A ocupación descendeu en 35.000 persoas

A caída da ocupación nun 3,8% nun ano de crecemento económico é preocupante para unha economía como a galega que de por si conta con pouca capacidade para xerar emprego; non podemos esquecer que o 18,9% da povoación está parada ao mesmo tempo que hai unha cantidade grande de xente subempregada na agricultura.

A distribución do emprego por sectores económicos amosámolo no cadro 2.

Cadro 2

Ocupación	IV Trimestre 1993	IV Trimestre 1994	Variación
Agricultura	285,2	246,6	-38,6
Industria	135,3	129,3	-6,0
Construcción	87,2	94,7	7,5
Servicios	436,6	438,2	1,6
Total	944,3	908,8	-35,5

Fonte: CIG a partir dos datos da EPA. Cantidadades en miles

A perda de emprego, ademais de ser importante cuantitativamente (-35.500), afecta os dous pilares básicos da economía: agricultura e industria, xuntos perderon 44.600 empregos durante o ano.

A perda de ocupación en Galiza vénse producindo de forma alarmante nos últimos anos; no ano 1989, ano de entrada do Goberno Fraga no poder, había en Galiza 1.043,6 mil ocupados; a finais de 1994 a cifra está en torno aos 908,8 mil 134,8 mil postos de traballo menos.

Só en industria, nos dous últimos anos perdérónse 30.000 postos de traballo.

Agricultura: o sector más afectado

A pesar de peso do sector agrario na economía galega é unha constante dos últimos anos. Desde a entrada do Estado Español na Comunidade Económica Europea, na agricultura en Galiza perdérónse 182 mil empregos, dos cales 38,6 mil se reduciron neste último ano.

Debeuse maioritariamente ao peche de explotacións agrarias, xa que foi nos homes (baixo a figura legal de *empresarios*) e nas mulleres en réxime de axudas familiares onde se deu o descenso:

En 1993 había 166.400 labregos na categoría de *empresarios* no sector agrario. En 1994, 147 mil.

En 1993 había 60.600 labregas na categoría de *axudas na agricultura*. En 1994, 45,8 mil.

Aumenta o paro no colectivo de parados de longa duración e nas mulleres

Son os dous colectivos con maio-

res problemas de inserción no mundo laboral os que unha vez máis foron más prexudicados, segundo se pode ver no Cadro 3.

Cadro 3. Parados por tempo de busca de emprego

	1993	1994
Menos de 6 meses	59,3	50,2
De 6 meses a 1 año	36,5	25,5
De 1 año a 2 años	47,4	47,4
Mais de 2 años	74,4	88,6
Non clasificables	1,3	0,7
Total	219,2	212,3

Fonte: CIG a partir dos datos da EPA. Cantidadades en miles

ciones afectaron de forma desigual se falamos de homes ou mulleres. No caso dos homes o aumento do paro afectou aos maiores de 55 anos e no das mulleres aumentou en todos os grupos comprendidos entre 20 e 55 anos.

A economía galega medra a menor ritmo que a española

Durante 1994 o PIB, medido en termos reais, medrou en Galiza un 1,6%.

Cadro 4

	Galiza	Estatdo Español
Agricultura	-2,0	-4,0
Industria	-1,5	+3,5
Construcción	-1,5	+1,0
Servicios	+2,1	+2,5
Total	+1,6	+2,0

Fonte: Xunta de Galiza e INE

rización da economía galega, cunha falta de vocación clara na creación de emprego.

A industria segue nunha situación débil. O PIB industrial galego creceu durante o ano 1994 o 1,5%, a un ritmo moito menor que na media do Estado onde o crecemento foi do 3,5%.

Esta leve recuperación do sector industrial (no ano 1994 decrecerá un 1,8%), non foi acomañado dun crecemento paralelo do emprego, ao contrario, produciuse un descenso na ocupación que afectou a 6.000 persoas.

O beneficio empresarial, o gran beneficiado da recuperación económica

As empresas gañaron en 1994, 7,1 pesetas de cada 100 que produciron, (como se ve no Cadro 5), cantidade que non se alcanzaba desde 1990.

A recuperación do beneficio empresarial produciuse fundamentalmente por dous motivos:

—Caída dos custos de persoal.

—Caída do custo financeiro.

Segundo os datos provisionais da Central de Balances do Banco de España, a cáida dos gastos de persoal foi un 0,7%. Isto debeuse tanto ao descenso do número de traballadores, que foi dun 4,4%, como á correlación salarial. Os salarios nominais dos traballadores segundo esta mesma fonte, medraron un 3,9%.

O outro factor importante, o descenso dos custos financeiros, alcanzou un 20%, froito desta reducción o apalancamento financeiro virouse positivo en 1994, o que significa que a rendibilidade do activo é superior ao custo dos recursos alieos.

O IPC interanual superior ao 5%

Cando coñecemos os datos de Abril de 1995, o IPC interanual estatal alcanza o 5,2%, se nos centramos en Galiza, este sitúa-se no 5,3%.

O acumulado do ano a finais de Abril sitúase no 2,7%.

As previsiones do goberno para o ano 1995 sitúan a taxa interanual Decembro/Decembro, no 3,5%, obxectivo difícil de cumplir se temos en conta que faltan os meses de verán, xeralmente inflacionistas, a parte das secas e outros factores que influen negativamente nesa evolución.♦

A taxa do paro feminina é 7,7 puntos superior á masculina

Os parados con máis de dous anos en busca de emprego representan o 42% do total en 1994; se a estes lles engadimos os que levan máis dun ano, a cifra alcanza o 64%.

En 1994 incrementouse en 14.200 o número de parados con máis de 2 anos sen traballo.

A taxa do paro feminina é 7,7 puntos superior á masculina. O paro feminino incrementouse en 1,3 puntos, o masculino baixou 1 punto, quedando as taxas de paro no 23,4%, a feminina e no 15,7% a masculina.

Por grupos de idade, as varia-

Cadro 5

Rátios	1990	1991	1992	1993	1994
% Resultado neto	9,8	6,4	0,1	-6,1	7,1
Rendibilidade dos recursos propios	9,7	6,6	2,1	-1,9	6,7

Fonte: "Economía e Finanzas", La Voz de Galicia 21-14-1995

RELIGIÓN E SOCIEDADE

Faleceu aos 83 anos o crego de Campañó

Antón Rodríguez Fraíz, o último dunha estirpe de abades comprometidos coa cultura galega

■ H. V.

Unha multitud acompañou o féretro que contiña o corpo de Antón Rodríguez Fraíz, abade de Campañó, falecido a semana pasada e que foi sepultado na sua parróquia natal de Tomonde.

Antón Rodríguez Fraíz, o abade de Campañó, destacara polo seu compromiso galeguista e a sua implicación con canta institución cultural hai no país. Faleceu aos oitenta e tres anos e nos 45 últimos estivera vencellado á freguesia de San Pedro de Campañó, ainda que a sua presenza na parroquia estivo interrompida durante moitos anos

de labores misioneras en América, até a reincorporación á parróquia en 1984.

Nado en Tomonde, Ceredo, o 30 de Novembro de 1912, Antón Rodríguez Fraíz ingresara aos dez anos no seminario de Compostela, para sair del en 1937, ordenado sacerdote e con estudios de Humanidades, Filosofía, Teoloxía e Direito Canónico. Despois dunha peregrinaxe por varias parroquias, o cardenal Quiroga Palacios encoméndalle a reitoría de Campañó en 1950.

Campañó foi o lugar onde Antón Rodríguez Fraíz consolidou un traballo relixioso, cultural e social que começara con anterioridade. A sua aportación foi decisiva na restauración do templo parroquial de Cervás e do santuario de Chanteiro, ambos destruidos por un incendio.

Tamén restaurou a igrexa parroquial de Campañó e a capela de San Paio. Parellamente, na freguesia criou duas escolas parroquiais e un centro cultural parroquial.

No terreo académico, Rodríguez Fraíz foi membro da Sección de Xeografía e História do Instituto Padre Sarmiento, cofundador do Museo do Povo galego e do seu Patronato e membro do Pedrón de Ouro, ademais de estar integrado noutras institucións culturais de carácter menor.

Como colaborador de prensa, tivo unha participación constante na vida cultural, con numerosos artigos de contido histórico e etnográfico, pero é como autor de distintos libros e ensaios como adquiriu más notoriedade, xa que estudou polo miúdo a cultura relixiosa do país e to-

do o legado deixado desde a Idade Média. Neste campo, "Los petroglifos y los signos lapidarios en los monumentos románicos, gólicos y populares de Galicia", foi a obra que maior relevancia acadou.

A morte do abade de Campañó significa o fin dunha estirpe de abades galegos que se entregaron na defensa e recuperación dos valores culturais tradicionais do país. "Esa escala de valores que significa a cada povo, e que nos souberon ver que a nosa cultura e a nosa lingua xenuina deben ocupar, nidamente, unha prioritaria situación irrenunciábel de par da nosa liberdade", dixo Salvador García-Bodaño nun artigo co gallo da morte de Antón Fraíz, do que era amigo e compaño no Patronato do Pedrón de Ouro e nas xuntas do Museo do Povo Galego.♦

NORMALIZACIÓN LINGÜÍSTICA

A Xunta convoca en castellano concursos de redacción

O PP propón a galeguización das denominacións provinciais

■ X.C.

O Partido Popular presentou unha proposición no parlamento galego para que os nomes das provincias de Ourense e A Coruña deixen de usar as formas deturpadas que ostentaban até agora. Esta posición, que deberá ser tramitada diante do Goberno central, supón na práctica a desautorización do concelleiro coruñés Augusto César Lendoiro, que chegou a propor un referendo na cidade para poder mudar o nome da mesma.

A Mesa saudou este pronunciamento pero reclama que sexa a Deputación Provincial coruñesa entrante a que faga xestión en Madrid, e lembra que un pronunciamento semelhante obtívose en Ourense da Deputación, hai xa catro anos, sen que o feito de ser aprobado por unanimidade supuxese modificación na denominación oficial nem nas matrículas dos coches.

Precisamente sobre as placas dos automóbiles segue a manter a sua actividade reivindicativa a Mesa, segundo anunciou a sua portavoz. O pasado domingo puxeron unha pancarta no Castelo de Ribadavia, e anúncian novos actos simbólicos nas outras vilas da provincia.

A Xunta en castellano

Cento trinta profesores e alumnos do Colégio Público de Porto Cabeiro (Redondela) denunciaron a recepción dun único exemplar en castelán, convocando un concurso de reda-

ción, enviado pola Consellería de Industria e Consumo. A convocatoria tiña por obxecto chamar a escolares de niveis non universitarios para elaborar carteis ou debuxos e traballos de redacción sobre a Educación do Consumidor.

A convocatoria do concurso de redacción era a primeira vez que se realizaba, e ademais de ser publicada no DOG (nº 74) Indústria dirixiu unha circular a todos os centros de ensino, nos que a redacción en castellano inducia a pensar que ese era o idioma proposto para as redacciones. A maiores non respeitaban os topónimos galegos.

Os profesores de Redondela manifestan que "é moi lamentábel que desde organismos oficiais sexa despreciada toda a nosa cultura, cando deberían ser os primeiros en defendea e promocionala".♦

Tetilla de Lei.

Xa non chega ter feitura de tetilla para ser verdadeiro Tetilla.

LEYMA

O primeiro Tetilla lexítimo con Denominación de Orixe.

NOVA ORDE MUNDIAL

Vicenç Fisas, investigador do desarme

'Coa guerra do Golfo Estados Unidos quedouse co 60% do mercado mundial de armas'

■ H. VIXANDE

"O comércio de armas reduciuse nos últimos catro anos, ao tempo que se produciu unha reconfiguración no mercado", explica Vicenç Fisas, investigador do desarme do Centro Unesco de Catalunya. Ante este negocio e o secretismo que hai ao seu arredor, unha campaña de tres ONGs —que coordena Fisas— pretende acadar unha transparéncia que, no futuro, permitirá esixir a redución do comércio armamentista.

Pode explicar en que consiste esta campaña?

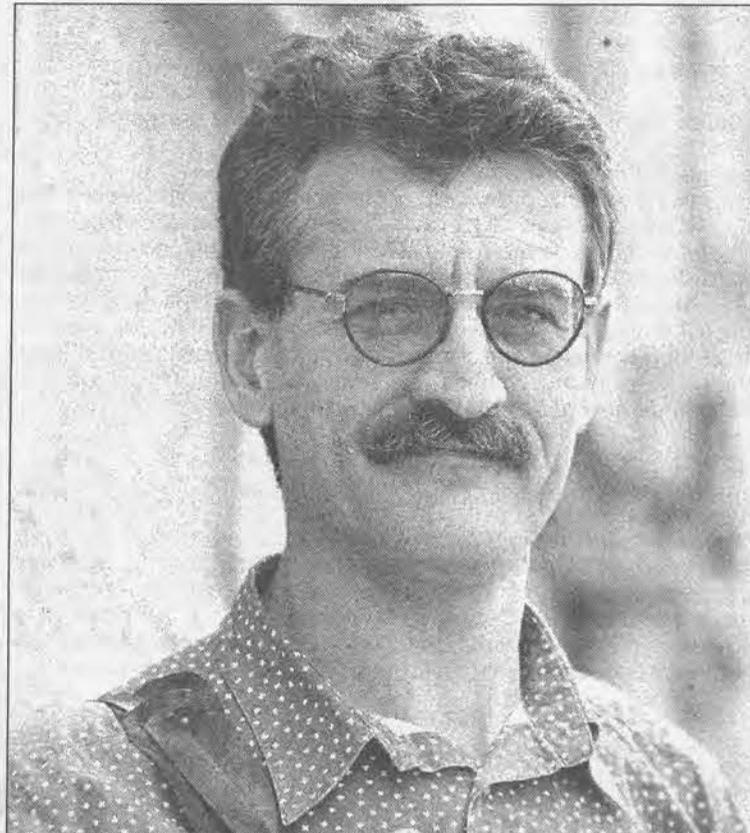
Amnistía Internacional, Médicos sen Fronteiras e Greenpeace, co apoio técnico do Centro Unesco de Catalunya e a colaboración de Intermon, estamos a levar a cabo unha campaña contra o comércio de armamentos, centrando nun aspecto moi concreto que é o segredismo que arrodea esa actividade, que ningún pode controlar, nem sequer o Parlamento. Daquela vimos que o primeiro paso para logo conseguir outros obxectivos, é acadar unha transparéncia nese comércio.

Aumentaron o comércio de armas e os conflitos?

Non. Hai dez anos o volume de exportacións era moi máis importante. Antes tamén existía a urxencia de denunciar iso, pero non saíra a oportunidade de atopar ONGs coñecidas, con gañas de traballar e colaborar. Por outra banda, non é que existan menos conflitos que antes, pero algúns deles ou están máis perdo de nós ou tiveron unha dimensión tan brutal que, como Ruanda, impresionáronos moito. Pero o nivel de conflitividade continua a ser o mesmo. Solucionáronse velllos conflitos, xurdiron outros novos, pero a nivel mundial non soubemos criar unha opinión pública responsábel para presionar aos gobiernos para pór en marcha medidas de resolución dos conflitos. Esas incoerencias non se van solucionar mentres os Estados sigan coa política de exportación de armamentos. Incentivar a venda de armas ao exterior é o caldo de cultivo que estimula a expansión de movementos armados.

Rematou a guerra fria, iso de que maneira fixo cambiar o negocio das armas e cales son as novas orientacións?

A nivel cuantitativo reduciuse o comércio de armas nos últimos catro anos, pero continua a ser impresionante. Estamos a falar, a nivel mundial, de trinta mil millóns de dólares anuais. Isto é moi dñeiro e con esa cantida-

A. IGLESIAS

de de armamento, como os conflitos non desapareceron, a letalidade dos mesmos é moi alta. Ainda que se reduciu ese comércio de armamentos, que en parte é polo fin da guerra fria e, sobretodo, pola saturación de moitos mercados, xa que hai moitos países que non poden pagar, non quer dicir que este negocio non vaia continuar a existir no futuro. Temos dados que nos monstran que nos próximos anos pode haber, outra volta, un aumento dese comércio. Hai novos países produtores que están exportando moito. Outros perderon mercados. Estados Unidos antes tiña o 35% e agora anda no 60% do mercado actual, como resultado da guerra do Golfo, que lle permitiu vender armamento en cantidades moi notábeis a países de Oriente Medio. A Unión Soviética, que era o primeiro ou segundo exportador, segundo os anos, baixou moito, ainda que tamén é verdade que medrou o mercado negro, é dicir, o contrabando, o que non podemos cuantificar. Alemaña e Reino Unido subiron, França e Itália baixaron e España exporta menos que hai unha década pero mantén niveis considerábeis e está a conseguir contratos que lle permitirán manterse nos próximos cinco anos a igual nivel.

Mito da seguridad

O tráfico de armas é un negocio ou resposta a unha falsa idea de seguridad?

Por unha parte é un negocio, hai vendedores porque produce bons beneficios fabricar e exportar armas e hai compradores porque no mundo está moi disseminado un conceito de seguridad basado na acumulación de armas. Desgraciadamente a seguridad humana, a seguridad non militar, o que proporciona verdadeiramente seguridad ás povoacións, a través da cooperación política, económica, cultu-

ral etcétera, todavía non desbanca ese mito e por iso as políticas de seguridad tradicionais buscan crear exércitos ben dotados e, por tanto, fabrican armas, ou cónpranlas no exterior.

Xoga algo a necesidade de avance tecnolóxico?

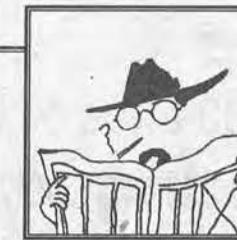
Xoga tamén. O ciclo do armamento comeza na fase de investigación e desenvolvemento, que é moi potente. En moitos países a investigación en armamento ten prioridade e marcha con moitos cartos da Administración. Para rendabilizar eses investimentos as empresas queren exportar o máximo posibel. É un ciclo infernal que só se poderá cortar através dunha reducción global da producción e da exportación.

Pero os Estados Unidos están conseguindo vender más, como se contrarresta esa tendencia?

Ten que haber países que comecen a ser más coerentes entre o que din e o que fan. Que comecen a dar exemplo e que presionen ao resto de países para que fagan o mesmo. A excusa de que Estados Unidos vai vender más se non o facemos nós, non é razón para non comezar a mudar a forma de ver as cousas.

Antes dacia que houbo unha reducción do mercado porque os países xa non poden mercar. O Terceiro mundo non ten más capacidade de crédito?

Os países que tradicionalmente mercan armas, moitos deles non poden pagar. Contodo, a miúdo continúase vendendo porque exportar armas é exportar unha política exterior. O que sucede é que xurdien grupos de países que teñen dñeiro: os do Pacífico (os novos dragóns asiáticos), ou os países de Oriente Medio, porque continúan co petróleo, e é aí onde vai parar o grosso das exportacións de armas.♦

Os galegos non pescan

"A historia escrébena os servidores dos Estados, e un país sen Estado coma Galiza, non existe", escreve Suso de Toro no **TEMPO SINDICAL** (voceiro da *Confederación Intersindical Galega*), a propósito dun artigo da historiadora Consuelo Varela, titulado *Siglos de Pesca en Terranova*. "Como é de supoñer, o artigo ten que ver co problema da expulsión da frota galega dos caladoiros do hemisferio Norte. Leo con atención sobre algo que tanto nos perjudica, vou lendo e vou lendo, pero non aparecemos os galegos. A autora fala que desde moi antigo pescaron en Terranova os mariñeiros portugueses e castelanos, sobre todo bascos. Chama un pouco a atención isto de que os bascos sexan castelanos, pero sego lendo; e nada, seguen sen aparecer os bascos e os mariñeiro galegos. (...) Di logo que no século XVI pescaron alá nada menos que 197 barcos castelanos. Eu, a estas alturas, estou a cavilar onde terían os bascos os castelanos, porque eu que teño estado pola terra do meu país castelán, nunca lle vin nen os barcos nen un sitio para telos. Xa remata o artigo e nada, non aparecemos por nengún lado (...) A lección que me dá esta muller, é que fai desaparecer toda a mariñeira galega da historia. Non existe a nosa cultura e non existimos nós mesmos. Cando non nos din españoles, dinnos castelanos e desde logo non existen os nosos intereses económicos. Se os galegos queren existir e teren traballo na sua terra, terán que comprender que hai que profundar no camiño de seren nacionalidade histórica e non conformarse con ser catro provincias. Só o direito a ter un Estado propio nunha España federal ou confederal permitirán defender os nosos intereses".♦

Armas europeas para Burundi

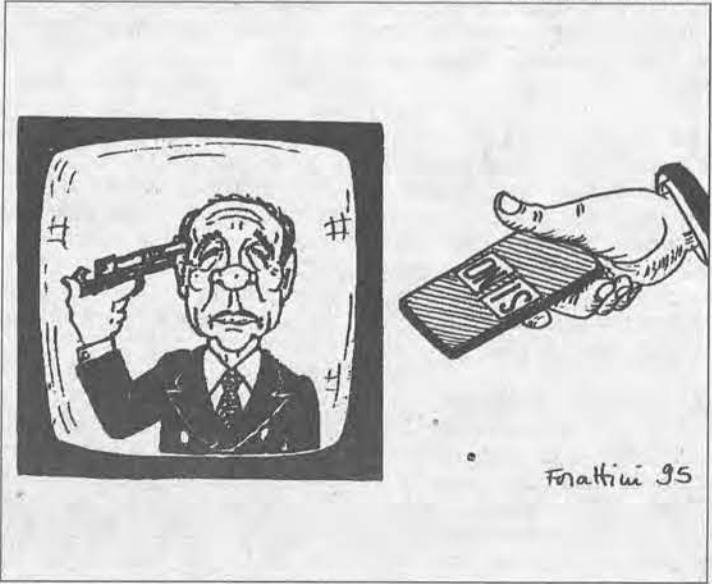
Joseph Mafokozzi, membro de étnia Hutu e integrante do *Comité de Axuda a Burundi*, publica un artigo de opinión sobre a guerra do seu país, no último número de **PAGINA ABIERTA**.

"Preocúpame moi que non se diga nin palabra sobre a responsabilidade de determinados gobiernos europeos na ceba da bomba étnica hutu-tutsi. Cónstame que nen en Burundi nin en Ruanda hai fábricas de armas. Pero alomenos nunha parte das duas frontes, vense toda clase de armas. Por non buscar más, sabemos que o Goberno francés entregou en Marzo ao exército Tutsi de Burundi 27 veículos blindados. Non hai fronteira que vala para a cooperación militar. Teño que tirar o sombreiro perante tan eficaz contribución na preparación da espoleta da bomba étnica hutu-tutsi. Igual que pasara na Ruanda, a maioria dos extranxeiros que ali vivian xa se puxeran a salvo. O feito de ateigar de armas un área de por si explosiva, lévame a preguntar que é o que realmente está a pasar. É posíbel que os hutu e os tutsi non sexamos más que unhas marionetas ensarilladas nunha guerra que temos perdido antes de comezar? Quen sae gañando neste río revolto? Por que cala a comunidade internacional? A quién serve organizar xuízos contra uns xenocidas e non contra outros?"♦

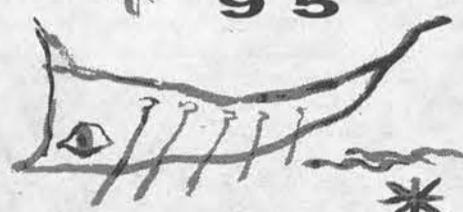
Cravos no cadaleito

Antonio de Lucena avisa en **MOTIVOS DE ACTUALIDAD** sobre a invasión de produtos extranxeiros. "Naufragan A Mancha e as suas videiras; Tabacalera e as suas plantacións canárias van de remate e as fábricas de coches de Madrid e Barcelona requieren programas coma o do *renove* para non despediren plantillas. O afotalamiento de industrias alleas e o abandono das nacionais é unha práctica suicida. Sen lle buscar seis patas á vaca, o consumo de artigos extranxeiros ponos aos pés dos países industrializados e esta práctica continuada transformámos nunha colonia. Nesta batalla pola supervivencia colectiva, son moitos os cravos que estamos a cravar no noso cadaleito".♦

FORATTINI / LA REPUBLICA

**EURO
SUL
95**

**III ENCONTRO DA REDE EURO-SUL
DE CENTROS CULTURAIS DO
CONSELLO DA EUROPA**

Santiago de Compostela, 14 e 15 de Xuño de 1995
Sala de Xuntas do Museo do Povo Galego

**SIMPÓSIO IDENTIDADES CULTURAIS E
COOPERACIÓN DESDE O SUL DA EUROPA**

Santiago de Compostela, 16 e 17 de Xuño de 1995 • Auditório do Museo do Povo Galego

PROGRAMA

16 de Xuño

10 horas • Abertura

Área IDENTIDADES E COOPERACIÓN CULTURAL

11 horas • Conferencia: "Identidades e cooperación cultural". D. Aureli Argemí, Centre Internacional Escarré per les Minories Etniques et les Nacions (CIEMEN)

11,30 horas • Mesa Redonda: "Perspectivas da Cooperación Cultural desde o Sul da Europa"

D. Luigi M. Musati, Accademia Nazionale d'Arte Dramatica "Silvio d'Amico"

D. António Cruz Freire, Federación de Asociaciones Culturais Galegas

D. Vasilis Karsmanis, Centro Cultural Europeu de Delfos

D. Habib Belhedi, Centro de Teatro de Túnez

12,20 horas • Colóquio

Área CULTURA E DESENVOLVIMENTO

16 horas • Conferencia: "A Cultura, factor de desenvolvimento". D. Xosé Manuel Beiras Torrado. Catedrático de Estrutura Económica da Universidade de Santiago.

16,30 horas • Mesa Redonda: "Proxectos culturais e dinamización do entorno"

D. Daniel Girard, Forum das Redes Culturais do Consello da Europa;

La Chartreuse - Centre National des Écritures du Spectacle.

D. Marcel Meaufront, Fédération Européenne des Maisons de Pays.

D. Mario Alves, European Forum of Worldwide Music Festivals (EFWMF). Cooperativa Cultural Etnia.

Dna. Helena Aragão Moraes, Centro Nacional de Cultura.

17,20 horas • Colóquio

Council of Europe
Consel de l'Europe

Agrupación Cultural
Alexandre Bóveda

Rede Euro-Sul de
Centros Culturais

Federación de Asociaciones
Culturais Galegas

17 de Xuño

**Área INSTITUCIÓNS PÚBLICAS NA INTERNACIONALIZACIÓN
DAS CULTURAS**

10 horas • Conferencia: "O programa mediterráneo da UNESCO: Obxectivos e contidos". Representante da Axencia Europea para a Cultura

10,30 horas • Mesa Redonda: "Converxencia dos programas de Cooperación Cultural"

Instituto Galego das Artes Escénicas e Musicais (IGAEM). D. Xosé Manuel García Iglesias. Presidente

Ministério de Cultura. Dirección Xeral de Cooperación Cultural

Comisión Europea

Consello da Europa - Dirección de Ensino, Cultura e Deportes

O poder local: Associação de Municipios para a Área

Sócio-cultural (Amascultural)

11,20 horas • Colóquio

**Área PROPOSTAS DE INTERCÁMBIO E CIRCULACIÓN DE
ESPECTÁCULOS, PRODUTOS E SERVIZOS CULTURAIS**

16 horas • Comunicacións

18 horas • Sesión de Clausura

CAMPVS STELLAE

ESPECTÁCULOS:

TEATRO "Annus Horribilis" • Compañía Chévere • 14 Xuño •

Sala NASA

TEATRO "In Principio" • Accademia Nazionale d'Arte

Drammatica Silvio D'Amico • 15 Xuño • Teatro Principal

CONCERTO do Coro de Câmara Camerata ad Libitum • 16 de

Xuño • Igrexa de San Domingos de Bonaval

ESPECTACULO ETNOGRÁFICO "Canciôns de muller: a enerxía da

tradición" • Parque de San Domingos de Bonaval • 17 de xuño

EXPOSICIONES:

MOSTRA DE PROXECTOS E PRODUTOS CULTURAIS • Claustro do Museo do Povo Galego • 14-18 de Xuño.

FOTOGRAFIA: "Olio de Vidro Audiovisuais" • Sala de exposiciones do Museo do Povo Galego • 14-18 de Xuño.

PROXECCIÓN AUDIOVISUAIS

INFORMACIÓN E INSCRICIÓN

Sócios e Asociacións federadas: inscripción gratuita • **Individual:** 5.000 pts. • **Asociacións e entidades culturais:** 10.000 pts (máx.3 persoas)
Pago: Transferencia bancaria a Agrupación Cultural Alexandre Bóveda. Caixa Galicia C/C 2091-0012-17-3040025991. A Coruña. Conceito: Cuota Simpósio.
Para a inscripción na Mostra de proxectos e produtos culturais, inserción na Guía de Centros e Recursos Culturais ou reserva de aloxamentos, dirixirse a:
Agrupación Cultural Alexandre Bóveda - Federación de Asociacións Culturais Galegas. Rua Emilia Pardo Bazán, 25-2º. 15005 A Coruña. Tlf/Fax: (981) 244355

PATROCINAN E COLABORAN: Museo do Povo Galego • Consello da Europa-Consello de Cooperación Cultural • Comisión Europea • Axencia Europea para a Cultura (UNESCO) • Consellería de Cultura • Consellería de Educación-Dirección Xeral de Política Lingüística • Concello de Santiago de Compostela • Concello de Fene • Concello de Allariz • Concello de Ribadeo • Caixa Galicia • CGAI • A NOSA TERRA

A COLONIZACIÓN DE GALIZA

O seu estudo sobre a alta nobleza en Galiza premiado polo Ministério de Agricultura

Maria Xesús Baz

'A Casa de Alba foi unha firme defensora dos foros'

O Estudo da *Casa de Alba* abre un eido pouco explorado da historia galega e serve para poñer no seu lugar o papel da nobleza na persistencia dos foros que, segundo demostra Maria Xesús Baz, non foron un arcaismo que se prolongase até o século XX, senón un sistema rendabel á hora de extraer unha riqueza do campesiñado que na sua practica totalidade seria reinvestida fora do país. O seu traballo, orixinado na tese doutoral, e titulado *Señorio e propriedade foral da alta nobleza de Galiza, séculos XVI-XX: A Casa de Alba*, foi premiado recentemente polo Ministério de Agricultura.

■ MANUEL VEIGA

Que importancia tiña a *Casa de Alba*?

A *Casa* agrupa os títulos de Lemos, Monterrei e Andrade. É dícer que, salvando a de Altamira, logrou reunir á meirande parte da alta nobleza galega. En 1875 aínda ocupaba o terceiro lugar entre os propietarios de Galiza. Os dous primeiros tamén pertencían á nobleza. Un século atrás, a fins do XVIII, o de Lemos era o segundo señor xurisdiccional de Galiza. O 8,4% dos vasalos estaban baixo o seu poder, así como o 12,5% da superficie señorial. Daquela, o primeiro lugar ocupába, como é coñecido, o Arcebispo de Santiago.

Para dar idea da sua importancia, cabe lembrar que a de Andrade, orixinal de Pontedeume e Ferrol, extendía a sua influencia tamén á Mariñas, a Vilalba, aos arredores de Betanzos e Sada e a señorios menores como o de Cedeira; a de Lemos tiña poder sobre o condado do mesmo nome, o de Sárria, Castro Caldelas e Trives, entre outros; por último a de Monterrei xuntaba os señorios de Ulloa e Monterroso, cos de Cambados, os estados de Biedma, Xinzo e Hórreos, ademais do condado de Monterrei, propriamente dito. A *Casa de Alba* logrou reunir todos estes títulos e convertirse nunhas das más grandes de España.

Porque é un tema tan pouco estudiado?

As análises realizadas até agora sempre se fixaron na fidalguía e nos mosteiros. Decíase que a Al-

ta Nobleza era foránea ou que, desde a Idade Moderna, eran casas absentistas, situadas na Corte de Madrid e que en moitos casos perderan a sua estirpe galega. En contraposición, coidábase que a fidalguía seguía aquí ou que a importancia e presencia dos mosteiros estaba fora de dúbida. Tamén se decía que os Reis Católicos acabaran con estas Casas —e a famosa cita da *doma e castración* do Reino de Galiza—, pero o certo é que, aínda que lle quitanse poder, seguiron tendo os seus señorios en Galiza, ao tempo que mantinhan as propiedades.

Perderan, sen embargo, o carácter de nobleza propriamente galega?

Si, pero non deixava de ser importante estudala, dado que constituyen un sector privilexiado. Ademais iso permite entender e profundizar na razón da persistencia dos foros no século XIX, despois da revolución burguesa. Decíase que a fidalguía era a encargada de manter os foros porque dependía deles a sua supervivencia. Pero, a fidalguía non era propietaria de terra, só intermediaba entre a nobreza ou a Igrexa e o campesiñado. Baseándose unicamente no estudo da fidalguía non se pode saber se realmente os foros no XIX eran un simple arcaismo feudal, pouco práctico á hora de cobrallle rendas aos labregos. As casas nobres tiñan de reitos reais sobre a terra. No caso de que se lle entregasen as terras aos campesiños elas sempre recibirían unha indemnización. Ademais, estas casas tiñan tamén propiedades de pleno dereito, tal e como se entende hoxe,

como é o caso dos latifundios. Non dependían tanto do foro como a fidalguía, polo tanto non tiñan porque resistirse do mesmo modo a suprimilos. Claro que as finanzas das casas nobiliarias, en todo o Estado español, no século XIX, atravesaban por unha fonda crise. Isto deu lugar a que vendesen as terras más periféricas ou más conflitivas e a que se concentrassen nas más rendables ou nos latifundios. Sen embargo, o estudo da *Casa de Alba* mostra que defendeu igual os foros que a propiedade plena. Xa que logo, non era só a fidalguía a que tiña intereses en seguir cobrando as rendas dos labregos.

Mais, se como di, buscaban a rendabilidade e o sistema menos conflitivo, que interés tiñan no foro?

As rendas forais en Galiza tiñan a ventaxa de que, ainda sendo fixas, eran en espécie.

Xamóns, carneiros, millo...

Claro. Iso era importante. Nunca se devaluaban. De feito, hai declaracions de burgueses que din que o investimento en foros da desamortización, quer dizer mercados á Igrexa, era un grande negocio que servía para cubrir o gastado en tres ou cinco

anos. Tampouco se pode esquecer que os foros eran considerados propiedade e iso levaba consigo certos priviléxios. Por exemplo, para votar ou para ser deputado era preciso ter unha determinada riqueza e se esta era territorial moi mellor. Polo tanto, a estas casas nobles interesaría estar implantadas no conxunto do Estado.

A lei beneficiou á nobleza

A desamortización, levada a cabo polos liberais, afectou máis á Igrexa que á nobleza?

Ainda que a nobleza foi forzada

A. IGLESIAS

a desvincular, é dizer a que as suas propriedades poídesen ser compradas ou vendidas, e tamén obrigada a que a propriedade fose dividida entre os fillos, impedindo que quedase en mans do príomoxénito como viña sucedendo, o certo foi que todo isto se fixo moi a modo e de maneira flexibel. Por exemplo, a lei de desvinculación que era do 1841 non obrigaña a que o titular que había nese momento desvinculase até a sua morte, o que adiaba o proceso unha serie de anos. Ademais a desvinculación faciase en dous pasos: unha metade quedaba libre e podía venderse, pero outra quedaba ainda vinculada ao sucesor inmediato até que este se fixese co título. Deste modo a Casa de Alba non desvincula até o 1869 e só no 71 empeza a vender a metade desvinculada. E ainda houbo resistencias. Por

exemplo, a casa oponse á Lei de Redención dos foros da I República. Ostaculiza, mediante pleitos, todo o proceso legal de redencións e pode dizerse que até principios do século XX o patrimonio non se pon á venda, non se desfai. Mesmo superaron a crise finisecular, en parte porque, ainda que baixaran os prezos, o Estado reforzou axiña o réxime protecionista que permitiu a subida artificial dos mesmos. O que acabou definitivamente cos foros foi a loita agrarista de comezos do século XX. Até daquela, os labregos seguiran pagando, mália que fixesen moitas trampas para pagar menos. A resistencia faise moi atroz e a Casa, a partir de 1904 e 1905, da orde de desfacerse de contado do patrimonio.

Esta propiedade ainda recente da terra, como ten dado conta Villares, explica o apego que ainda hoxe teñen os labregos ás leiras. Pero, porque o proceso se retrou tanto, a respeito doutros lugares?

Decíase que a legislación liberal abolicionista do século XIX forá moi moderada e que permitira que dereitos señoriais fosen considerados como dereitos de propiedade particular. Pero o feito é que no País Valenciano, coa mesma lei, esta nobleza arruinouse. Xa que logo o resultado dependía tamén das características específicas do réxime señorial. En Galiza este era distinto do catalán ou do valenciano. Era distin-

to na Idade Média e foi distinta a sua evolución na Idade Moderna. Nuns casos a nobleza foise quedando anacrónica, pero aquí logrou evolucionar. As casas nobiliarias galegas conseguiron que os tribunais reais de Castela lle reconhecesen como propiedade particular toda unha serie de dereitos señoriais sobre o chan que, en moitos casos, pertenceran antes aos concellos. Entón, a lei do XIX que afectaba aos dereitos señoriais xa non puido entrar nestas propiedades particulares.

Cal foi a reacción dos labregos ante o xeito de como se estaba a levar esta revolución liberal?

Houbo conflitividade bastante radical na provincia de Ourense e no Sul de Lugo, pero non tanto no domínio de Andrade. As reaccións no XIX, en terras de Monterrei e Lemos, coinciden coas que houbera

xa na Idade Moderna. Os vasallos xa presentaran unha dura loita nos tribunais. Ademais, as rendas que soportaban na provincia da Coruña baixo os Andrade eran menores e distintas, non consistían en espécies, senón en diñeiro, polo tanto devaluábanse. Ao ser menos gravosas, a razón para a protesta diminuía.

A trampa dos tribunais de Castela

Pero porque as casas galegas conseguiron que se lle reconhecesen dereitos de propiedade particular que non lograron, por exemplo, as valencianas?

Isto depende da relación de forzas sociais. Discrepando de outros, Luis Almansa en 1945 xa dí que unha das nobrezas coas que máis tiveron que pactar os Reis Católicos foi coa galega. Esta conservou moita forza e os Reis Católicos amparan logo aos nobles de aquí nos seus dereitos frente ao campesiñado. Por exemplo, os labregos reivindican unha lei para eliminar

certos dereitos señoriais de orixe violenta. Os Reis Católicos negánselle a sacar unha lei xeral e indícanlle aos campesiños que levan as suas reivindicacións ante os tribunais, mostrando os seus documentos. Pero moitos dos documentos do povo perdéransen e así o recurso aos tribunais reais convirtiuse nunha trampa.♦

As rendas que os nobres absentistas cobraban en Galiza tiñan moita importancia, porque eran en espécies: xamóns, carneiros, millo, así non sofrian as devaluacións da moeda"

'O minifundio foi unha defensa'

A importancia da revolución Irmanniña, no século XV, contrasta coa sumisión posterior.

Claro, porque a reacción da nobleza foi moi forte. Os señores aprenderon a lección e pasaron realmente medo. Mídia século despois, cando se produciu o levantamento das Comunidades de Castela, en Galiza volta ba haber moita tensión e se non se levantou outravolta foi precisamente pola experiencia da represión que estaba ainda moi viva. Outra das reaccións dos nobres foi facerse cos patronatos da Igrexa. Ese título dáballe capacidade para nomear ao crego e loxicamente buscábanlo da sua confianza. Isto é moi importante porque está constatado que uns dos partícipes nas revoltas irmanniñas foron precisamente os cregos das aldeas.

Despois da revolución Irmanniña, o campesiñado galego foi moi conflitivo, pero através dos tribunais. O que sucede é que

os labregos sempre se encontraron frente a un muro. Por exemplo, Felipe II rebaixou de cen a cuarenta anos o período necesario para que unha posesión recebise o título de inmemorial e ademais recoñeceu esta como unha propiedade normal. En consecuencia, os señores saíron gañando case sempre.

Como incidiu o minifundio sobre o dominio dos nobres?

Incidiu en contra dos señores, porque dificultou o control da propiedade territorial. Eles contaban as suas posesións polas rendas, non pola superficie. Esse feito, unido á dispersión da

propiedade, deulle unha gran de ventaxa aos campesiños para poder ocultar o que producían. As lindes modificábanse e as Casas sempre se atopaban cunha grande confusión.

En que investiu a nobleza o capital que extraía do campo?

Habitualmente investiña en novas terras, pero fora de Galiza.

E por que fora de Galiza?

Era más seguro o investimento noutras lugares. O foro era conflitivo. O labrego pagaba, pero non de boa gaña. O feito de que os nobres residisen fora de Galiza era outra das razóns.♦

Historia de Galicia.

Nº 7

A igrexa galega

de Francisco Carballo

PROXIMAMENTE Á VENDA

Vivimos no mellor dos mundos posíbeis
(Felipe González)

Escóitase a voz dun cativo no programa de Iñaki Gabilondo: "A Unión Europea é boa porque serve para que se eliminen as fronteiras e tamén para que non haxa guerras..." A parrafada continua, con tanta corrección que nen que fose Abel Caballero en pantalón corto. Pero, de súpito, o neno tatexa e cala. Entón intervén Gabilondo para pedir disculpas e explicar que "estaba a ler".

Agora as emisoras de rádio dedícanse a facerlle perguntas a militantes dun partido e a votantes (suponse que o son, porque ninguén llo vai ver). O locutor suma esta opinión e aquela outra e **decide** que tal partido debe facer tal cousa. Se os deixasen acabarian elexindo o secretario xeral do Partido Comunista através do Sermómetro.

O pior non é que fagan iso cos partidos. O mao é que non fagan o mesmo co Presidente da

A Fonsagrada está de sorte

Ainda que o vemos coa distancia de residir en Barcelona, sentimos a calor de sermos fonsagradinos, e recebemos con imensa alegria a noticia de que Arias Mon renuncia a estar na oposición.

Unha persoa incalificábel, covarde, e sen talla moral nin ética para ser cidadán da Fonsagrada e moito menos para presidir a sua corporación é de celebrar que se va... canto máis lonxe mellor.

Non marchou cando máis de catro mil fonsagradinos llo pediamos, despois de querer arruinarlos a todos (moitos tivemos que emigrar). Dispondo, usando e abusando do cargo, intentou desmantelar servizos básicos ao bon povo da Fonsagrada, traicionounos a todos mentindo reiteradamente e descaradamente, colocou aos seus "amiguños", prometeu oposiciones, querendo ser o amo e señor de todos. Era o alcalde máis desastroso da nosa historia.

Non se foi daquela cando mandou aos antidiestúrbios quentar a pel dos Fonsagradinos, ou cando meteu a tres viciños no cárcere, ou cando intentou meter entre reixas á famosa "Coordinadora", (entre os que estaba o hoxe alcalde eleito Bertín Deza)

coa excusa de que paralizaran as actividades municipais, cando a verdade era que defendian os intereses de todos. Tampouco se foi cando se gababa (iluso el) durante a campaña electoral, de que alguns se ian acordar, presumindo de que sacaría dez concellais.

Vaise agora, ao non lograr o poder e despox de receber unha malleira electoral, vaise cando nos plenos municipais a xente terá voz (cando el de maneira grotesca, con chularia e de maos modos non deixaba falar a ninguén, e ofrecía por escrito as respostas).

Vaise como o que sempre foi, un covarde con má intención, que sempre destacou pola sua incultura e ignorancia.

Xa somos felices, a raiba e a semente de ódios, venganzas e rencores, sementada por Arias Mon e os seus lacaios na nosa querida Terra. Está apodrecendo, e toca ao seu fin.

Mágoa que con el non se vaian Isabel, Tobias, e o home pequeno de Loixos, o señor Villaverde, que supón que non seguirá na desvergonza da chularia, o caciquismo, e a mentira a que nos ten acostumados.♦

M.X.L.A.
(BARCELONA)

GALIZA E MUNDO

DANIEL

A nova direita

Tradicionalmente Galiza é e foi de dereitas, clerical, católica, en definitiva conservadora, por tanto a ningún lle pode extrañar que se siga votando así.

Desde sempre se lle achacou ao paisano galego o seu clientelismo cara o cacique que indubidablemente existiu e segue existindo dun xeito innegabel. A nosa xente do medio rural está historicamente afeita a baixar a cabeza frente o poder establecido ainda que con indubidabel picardía e retranca. Neste sentido preocupame seriamente que o campesiñado neste país sega votando ao cacique que, en moitos casos, o humilla ou desprecia, e segue a ser o eterno subditio en lugar decidadán, pero o verdadeiramente triste, lamentabel e preocupante non é o campesiñado, curiosamente son moitos universitarios e vinteaneiros porque, non nos esquezamos, unha parte dos votos que recibiu a dereita no noso país non só procede do rural, procede tamén de xóvenes que supuestamente están informados, que teñen ou poden ter acceso aos medios de comunicación. Isos vinteaneiros que pensan que o cambio vainos chegar da man do Señor Aznar, votan convencidos, como ferventes devotos, o que eles chaman a nova dereita, pero, de que nova dereita estamos a falar no referente a Galiza, se aquí sempre governou a dereita, os de sempre? Así nos foi historicamente, e así nos vai. Por citar algún exemplo coñecido: os maiores índices de paro en Galiza alcanzáronse neste governo do Señor Fraga, así mesmo non se está a crear tecido industrial, polo contrario destruise dia a dia, así mesmo tanto a nivel estatal como nos foros internacionais somos un cero a esquerda e así poderíamos seguir. Entón, qué cambios trouxo

a dereita neste país? Qué cambios vai traer esa dereita que agora nos queren vender como nova se é a de sempre, a dos mesmos?

Cando o Señor Aznar predica reformas a nivel estatal, nos perguntamos: de qué reformas está a falar para Galiza? Tamén nos perguntamos: qué cambios significativos se fixeron nos gobernos do Señor Fraga?

Aqui o clientelismo, o amiguismo, o escurantismo foron e seguen sendo moeda frecuente e ningún se extraña disto comportamento, entón non nos enganemos, a dereita en Galiza interésalle ter un país inculto e canto máis mellor porque así poden seguir manténdose no poder durante moito tempo, que en definitiva é o único que lles preocupa.♦

XAQUIN PENAS PATIÑO

Para que pactar co PSOE agora?

Para que ter algunas alcaldías más agora?

Se o nacionalismo rexeita a corrupción, o xeito esmagante e dictador de facer política. Se procuramos unha Terra Nosa, é mellor agardar, xa que despois teremos a vitória pasenxio, sen esmorecer no camiño, por causa de conviver con eles. Morrerán, xa que non teñen a ideia dunha Terra para homes e mulleres ceibes, e non souberon reconecer na mae que os pariu á que lles deu vida.♦

XOSÉ MANUEL LOPEZ IGLESIAS
(MADRID)

A franquear en destino

Quixerá dar-vos a conhecer, leitoras e leitores da Nosa Terra, a engenhosa proposta galeguizadora que aparece no Boletín Gralha nº 6.

Trata-se do seguinte. a cotío recibemos todos na caixa do co-

reiro publicidade de todo tipo, mas cum denominador comum: toda ela vem escrita noutro idioma (español). Perguntadas as empresas pola sua razom de nom fazerem a publicidade em galego, argumentan a inexistencia de demanda neste senso ou cousas tales como que a sociedade galega non está preparada para tal —seica áinda non somos maduros davondo. Pois bem, fagamos que haja demanda,せjamos "maduros", obriguemo-las a que nos atendan na nosa lingua. Como se fai isto? Mui doado, cando na caixa do correo recebamos o típico cartom publicitario que nos anima a remeté-lo sem necesidade de franquia á sua casa matriz junto cos nossos dados, fagamo-lo, mas, no canto desetes, escrevamos algo semelhante a isto:

Como gallegos/as agradecemos-lhes nos remetesssem a publicidade no nosso idioma. Obrigado/a.

Deitemos todos estes cartons no correo diariamente. Relembremos que o envio é de balde pois já tem a taxa paga pola correspondente empresa. E fagamos publicidade disto entre as nossas amizades. Cando estas empresas se fartem de receber e pagar centos de cartons possais comezar a pensar na necesidade de que na Galiza sejamos atendidos em galego.

Todo depende de nós mesmos, fagamo-lo poi nada nos custa. Aprendamos a reclamar os nosos direitos como povo, visto que as nossas autoridades e clase dirigente nada fan neste eido.

Ninguém nos vai regalar nada. Se hai empresas, mesmo galegas como Lasa (denantes incluído de ser mercada polos normandos), que na Cataluña se anuncian em catalán e no noso país o fam em español é culpa só nosa.

Cum mínimo de vontade pola nosa banda e dum jeito gratuito e singelísimo, acho que bem poderemos romper com esta inércia do noso tempo que o españoliza todo.♦

VITOR MANEL MARTINS
(VIGO)

Científicos da Universidade en defensa das Fragas do Eume

Un grupo de investigadores da Universidade de Santiago, entre eles varios catedráticos e profesores, asinaron un manifesto *En defensa das Fragas do Eume* redactado pola Asamblea de Grupos Ecoloxistas e Naturalistas de Galiza (AGENG), coordinadora formada pola maioría das asociacións galegas de defensa do ambiente.

A coordenadora ecoloxista gale-

radioFENE
emisora municipal 105 MHz-FM

Radio Fene
Casa do Concello
15500 Fene (A Coruña)

Tlf. (981) 34 25 15 - 34 25 81
34 24 11 - 34 30 56
Telefax (981) 34 27 51

ga, na proximidade do Día Mundial do Ambiente, quere chamar unha vez máis a atención da opinión pública sobre a grave situación actual dos bosques autóctonos galegos, en continua regresión e cun déficiente estado de conservación.

Estímase que a superficie de bosques autóctonos que manteñen algunas das características dos bosques primoroxénios non supera as 25.000 hectáreas, o que representa menos do 10% da escasa superficie total ocupada polos bosques autóctonos en Galiza, que é de 192.000 hectáreas (20% da superficie forestal arborada e 6,5% da superficie do país).

A xuízo da AGENG é absolutamente necesario e urgente que o Governo galego aplique unha política integral de protección dos bosques autóctonos, se non queremos que desapareza esta parte tan valiosa do patrimonio natural e cultural do noso país. Un dos pilares desta política debería ser a creación dunha rede de áreas protexidas de bosque autóctono, da que hoxe carecemos totalmente e da que formaría parte o Parque Natural das Fragas do Eume, se finalmente é creado.

Manifesto

Os abaixo assinantes consideran que:

—As fragas do Eume representan o máis importante bosque atlántico costeiro de Europa, tanto pola sua extensión como polos valores naturais, faunísticos e florísticos, culturais, patrimoniais e paisaxísticos que albergan.

—Dada a sua importancia ecolóxica recoñecida tanto en foros estatais como internacionais, deben ser conservadas no máis breve prazo de tempo posibel, dadas as continuas agresións exteriores ás que se encontran sometidas.

—A sua preservación pasa por conservar a maior parte do territorio ao seu arredor para reducir o efecto illa e aumentar as posibilidades de que a superficie das fragas poida ver-se aumentada co tempo (consideramos como superficie mínima a conservar a proposta polo Plan de Ordenación de Recursos Naturais exposto ao público en Agosto de 1994). A superficie a proteger non debe reducirse só ás actuais fragas, o que daría ao traste con calquer posibilidade de que esta masa de arborado autóctono aumentara ou de que a actual superficie se mantivera en boas condicións de conservación.

—A protección do espazo non se pode levar adiante a costa dos actuais habitantes e propietarios das terras afectadas pola protección. Deben-se establecer medidas compensatorias por posibel perda de renda: políticas de incentivos para evitar o desprazamento e abandono do medio rural e que aumenten a calidade de vida dos habitantes; e tamén políticas de renda por mantenimento e plantación de especies forestais autóctonas.

Manter e incluso aumentar a superficie das fragas, manter a poección que actualmente vive no seu entorno e os seus usos e aproveitamentos tradicionais e

TIRA MILLAS

NANINA SANTOS

Unha persoa coa que comparto unha identidade tan común como conflitiva, fixo un exame, por libre, do curso de iniciación de galego. "Na proba, díxome, estariamos unhas 20 persoas de ambos sexos e déronse 90 minutos para realizarla".

—Unha folla cun plantel para a formación de comparativos, femininos, plurais, colocación acaída de pronomes (*me* e *che*, tempos verbais e substitucións de complementos por formas pronominais).

—Unha segunda folla cunha traducción do castelán para o galego dun texto de Dieste (cando chegou a balea a Rianxo).

—O desenvolvemento dun tema obrigado que rezaba así: "Variedades dialectais no galego. Bloques lingüísticos".

O pasmo que me produciu esta última cuestión non foi menor que o da persoa que mo relataba.

Queren, talvez, surprender aos presentados? Suspendelos? Facer desistir de ir por libre? Que quen se apresenta pense que os de política lingüística son listísimos e eles burros?

Para máis dunha persoa —eu entre elas quereríamos saber quen puxo tal exame.♦

aumentar a sua calidade de vida, deben ser os obxectivos básicos e pilares da política que o goberno galego ten que levar adiante para que sexa efectiva a protección das fragas do Eume.♦

PROFESORES: XESUS IZCO, CATEDRÁTICO DO DEPARTAMENTO DE BIOLOXIA VEXETAL. X. CARLOS OTERO GONZALEZ, CATEDRÁTICO DO DEPARTAMENTO DE BIOLOXIA ANIMAL E DECANO DA FACULTADE DE BIOLOXIA. XAN X. RODRIGUEZ OUBIÑA, PROFESOR TITULAR DO DEPARTAMENTO DE BIOLOXIA VEXETAL. REXINA CARBALLAL, PROFESORA TITULAR DO DEPARTAMENTO DE BIOLOXIA VEXETAL. XOSÉ QUITIAN RIVERA, PROFESOR TITULAR DE ECOLOXIA, RAMON MASCATO, PROFESOR TITULAR DO DEPARTAMENTO DE BIOLOXIA ANIMAL. MERCEDES CASAL, PROFESORA TITULAR DE ECOLOXIA. SANTIAGO ORTIZ, PROFESOR TITULAR DO DEPARTAMENTO DE BIOLOXIA VEXETAL. ROXELIO PÉREZ MOREIRA, PROFESOR DO DEPARTAMENTO DE EDAFOLOXIA. VICTORIANO URGORRI, PROFESOR TITULAR DO DEPARTAMENTO DE BIOLOXIA ANIMAL. XOSE MORA, CATEDRÁTICO DO DEPARTAMENTO DE BIOLOXIA ANIMAL. FRANCISCO XAVIER AMIGO VAZQUEZ, PROFESOR TITULAR DO DEPARTAMENTO DE BIOLOXIA VEXETAL. MARIA UXIA LOPEZ DESILAPES VAZQUEZ, PROFESORA TITULAR DO DEPARTAMENTO DE BIOLOXIA VEXETAL DA UNIVERSIDADE DE VIGO.

PERSOAL INVESTIGADOR (BIOLOGOS/AS): MARIA DO CARME FERRÉ ÁLVAREZ, XOSÉ LOIS GOMEZ XESTEIRA, BEATRIZ E. BLANCO, FRANCISCO CARRO

MARIÑO, M. PAZ ONDINA, LUIS ENRIQUE REGO VALE, ANTONIO GIGIREY SUAREZ, RUFINO VIEIRA LANERO, AUROA PUENTES GRÁA, XURXO OTERO SCHMITT, LUIS NAVARRO, ÍÑIGO PULGAR, M. PEREGRINA VARELA CAAMIÑA, M. PAZ PEÑA, FRANCISCO EMILIO ABELLA REY, OSCAR GARCIA ALVAREZ, XOSÉ MANUEL PARADA, PATRICIA REBORDA CIGARRAN, XOSÉ LUIS CASTRO RALEATO, MARIA LUISA BUIDE DEL REAL, XOSÉ ANXEL ANDRÉS ABAD, DORES VAZQUEZ CASTRO.

Segregación na escola actual?

Moita xente pon o grito no ceo cando escoita falar, nestes postreiros anos do século XX, dos experimentos de escola segregada que se están a levar a cabo en países como Suecia, Gran Bretaña ou EE.UU. O primeiro que se lles ven á cabeza é:

"Ha estar contenta a xente conservadora desta volta ao pasado".

"Xa voltamos aos meus anos de Seminario".

"As nenas e nenos teñen que estar xuntos porque de adultos tamén estamos todos xuntos".

Pero non, a verdade é que esta escola segregada non ten nada que ver co pasado. Máis ben parte de posturas pedagógicas e docentes críticas coa escola mixta, de profesorado comprometido coa transformación social e a favor da igualdade e da liberdade das persoas, e da sua vivencia de fracaso dentro do marco educativo para acadar o obxectivo de construir persoas integrais que desenvolvan as suas capacidades sen os límites inxustos dos estereotipos sexistas.

¿Que é o que se agardaba da escola mixta e non acaba de chegar?

1. Esta escola non rachou cos moldes herdados da vella institución escolar. Sirva de exemplo a competitividade. Sempre se está a falar de que é negativa, pero dempois premianse actitudes que o son: a olímpiada en Matemáticas ou a consigna "a ver quen resposta primeiro".

2. Ao non promover no alumnado o desenvolvemento integral non se lles proporcionan contidos e valores suficientes para desenvolvérense dempois con autonomía e confianza en si propios no mundo laboral e social.

3. A escola mixta tampoco consegue desenvolver entre o alumnado unha ética baseada no respeito a diferenças, a liberdade, a non violencia, a solidariedade...

Unha vez preparado o camiño da coeducación cabería a posibilidade de promover actividades segregadas de cara a lograr un equilibrio

Nos pensamos que o primeiro paso para que a escola mixta posibilite coeducar é a revisión do propio sistema educativo, o cuestionamento do currículo escolar e a formación e sensibilización do profesorado. Unha vez preparado o camiño da coeducación cabería a posibilidade de promover actividades segregadas de cara a lograr un equilibrio na formación de nenas e nenos, por exemplo: seria preciso reforzar as nenas nas áreas de matemáticas e informática, na autoestima... e a os nenos no coñecido das persoas, no traballo doméstico, na expresión do mundo afectivo, na autonomía persoal.

En calquier caso estas experiencias teñen que servirnos para reflexionar sobre o camiño que queremos seguir no futuro, e de catarnos de que a escola de hoxe non serve para educar na igualdade.♦

COLECTIVO DE MULLERES
ENSINANTES DO ROSA AO VIOLETA

Ponteareas: Quen dixo Corpus Christi?

Xeometría simétrica na procura de... Escuros sentimentos.

Non cabe pensar, nin moiños profundar.

Abonda con Deus, dixo o Papa.

Chega a noitiña.
Xente.
Xente devagar, gotexando.
Xeitos estranos na noite,
nas luces artificiais.

Un pobo deitado con acenos xeométricos (na procura de...) Embaixo, reflexos de flores mortas, escachadas, roubadas, orballadas cos dermadeiros folgos da primavera. Xente xeométrica observa calada, xente simétrica que non se detén, na noite artificial.

Conferéncia Episcopal, co Xeneral Xefe da Xunta de Xefes de Estado Maior ou co secretario da patronal bancaria.

Manuel Lamazares, alcalde de Rodeiro polo PP, anunciou que pagaría da sua faltriqueira as duas centas mil pesetas de multa por incumplir a lei electoral (ver número anterior) e más as cen mil coa que o xuíz castigou ao partido. Ten medo de que o convirtan nun **queimado**, igual que ao Avelino, ex-alcalde de Nigrán.

Quéixase Beiras de que a TVG non o entrevista desde o 87, á marxe das noticias parlamentarias, e di que Pérez Varela, secretario xeral de comunicación da Xunta, xa chamou tres veces a Júlia Otero para que retire ao líder do BNG do programa de *Onda Cero*. Non se dá de conta de que a censura revaloriza. Así é o único político que escoita a xente cando sae nalgún sitio. Chámase: o sabor do **proibido**.

A Manuel Pérez, alcalde de Vigo, xa lle saíra un concelleiro corrupto estando na oposición. Agora, cando ainda non tomou posesión, fotografiase cun millonario venezolano anunciando que vai criar industrias e tarda vintecatro horas en descubrirse que é un **impostor**. A ver se conseguuen entretelo para que non vaia por Balaidos nun par de semanas.

Un gabinete — psico pedagóxico de Ourense ensina técnicas de buscar emprego aos parados. "Compre meterse na pel do empresario e saber interpretar os seus desexos", explica a directora do centro, que ten subvención da Xunta. Non se pode aparecer con guedellas e un brinco nunha orella a pedir traballo. Despois engade: "Os parados non son parvos: todos cortan o pelo e poñen garabata. Non lles queda logo o fin de semana para vestiren como hippies?". Ao lado desta, **Reagan** era un batasuno.

Francisco Vázquez ten problemas co d intervocálico. Así escoitaselle dicer: *El diputao no ha considerao demasiao adecuaoo*. E iso sen perder o forte acento galego. E igual que o do conto do **angazo** facéndose pasar porchulo de Lavapiés.

La Voz de Galicia, o xornal que máis se está a destacar por meterlle o dente á CIG, con artigos e titulares que parecen redactados polo CESID, ven de celebrar eleccións sindicais. De nove delegados eleitos, a Confederación Intersindical Galega obtivo os **nove**, o que de paso di moito sobre aquello de que "aqui os periodistas escriben o que queren".♦

Co abafio das frores-alquitrán érguese o sol.
Máis xente.
Marmurios agachados.
Quen dixo Cristo?
Relixión, espadas,
curas, bendicións, metralletas:
bastón de mando.

A democracia prostituida dun pobo calado xúnguese co corpo do Cristo amañado, xúnguese cos uniformes da Patria inventada. Quen dixo Patria?

O tamboril do soldado apaga ás gaitas pisoteando baixo palio os reflexos de frores mortas (escachadas), pisoteando a xeometría simétrica que procuraba, arrebatando o silencio da xente que cala, silenciando o berro da xente que fuxe.

Mediodía, o sol queima.
Co vento esvarécese o alicerce da polinización interrumpida.
Alguén durme de costas á xente.
Quen dixo xente, quen?

KIKO NEVES
(PONTEAREAS)

Sempre quixen ter un primo coma o de Zumosol, un tipo cachas que lle puxese respeito ao fato de impresentabeis empoleirados que, cada dia, coloco nos andeis do noxo. Un tipo así podería cambiar a vida de calquera e non coma esos macaquiños enagarabatados que poñen cara de enfastío e non responden nen despoxos da publicidade cada vez que paso pola oficina do Valedor do Pobo para axudarllles a xustiticar a paga do mes.

Algo parecido debeulle pasar ao González —as imprudencias non só as pagas ti, Felipe— cuando se arreconchegaba con Bush e mais Delors. En realidade daquelea estaba reclamando un auténtico primo Zumosol co que presumir dun Plan Renove que para el tamén está a piques de concluir, na fronteira mesma de ter que passar a ITV da política nun simpático monopatín.♦

PUBLICIDADE

XAN PIÑEIRO

Xa o ven, dez anos e un dia na Europa e a carrocería mirra e mirra coma se os outros autos estivesen lubricados con superaditivos Repsol e, o noso, non. É un dos grandes secretos Telepizza: ¿Por que Portugal mellora coa CEE e os de máis arriba da raia imos á ruína?

Dicía ruína. Será porque queremos. Ou porque non despertamos o noso lado schhss e chamamos ao primo Zumosol que debe andar nunha das semanas fantásticas de El Corte Inglés, expertos en ti, Gómez Navarro. Eu propón que, aos compradores das Agonías Preciados, lles vendamos o Sergas, o Igape e a Cotop; mellor ainda, o Grand Magasin de San Caetano Store, a prezo de ocasión e cos seus corpos Danone incluídos.♦

A Nosa Historia

Presentación da colección
A NOSA HISTORIA
o próximo venres,
16 de Xuño,
ás 8 da tarde.

Lugar:

LIBRERÍA

Merlin

Illas Canarias, 5. VIGO

20 TÍTULOS. 2 CADA 2 MESES

1. Os prehistóricos	11. Piratas e descubridores
2. Os habitantes dos castros	12. Os labregos e os novos cultivos
3. Os galego-romanos	13. Os ilustrados
4. Os viquingos en Galicia	14. Os guerrilleiros
5. Bispos e monxes	15. Os carlistas e liberais
6. Os reis de Galicia	16. Os galeguistas
7. Os nobres	17. Os primeiros industriais
8. Os irmandiños	18. Os emigrantes
9. Os habitantes das cidades	19. Os galegos do 36
10. Poetas e navegantes	20. Os demócratas

A NOSA TERRA
infantil

Preside o encontro da *Rede Euro-Sul* en Compostela

Francisco Salinas

‘Temos que proxectar a nosa cultura e enfrentar os perigos da privatización’

■ XAN CARBALLA

Durante os días 14 a 18 de Xuño reúñense en Santiago a rede Euro-Sul de Centros Culturais, que inclue a celebración dun simpósio sobre “Identidades Culturais e Cooperación desde o Sul da Europa”.

Francisco Salinas, presidente da A.C. Alexandre Bóveda, desenvolve nesta entrevista as ideas principais que persegue este organismo vinculado ao Consello de Europa, e os desafios que supón para a cultura galega.

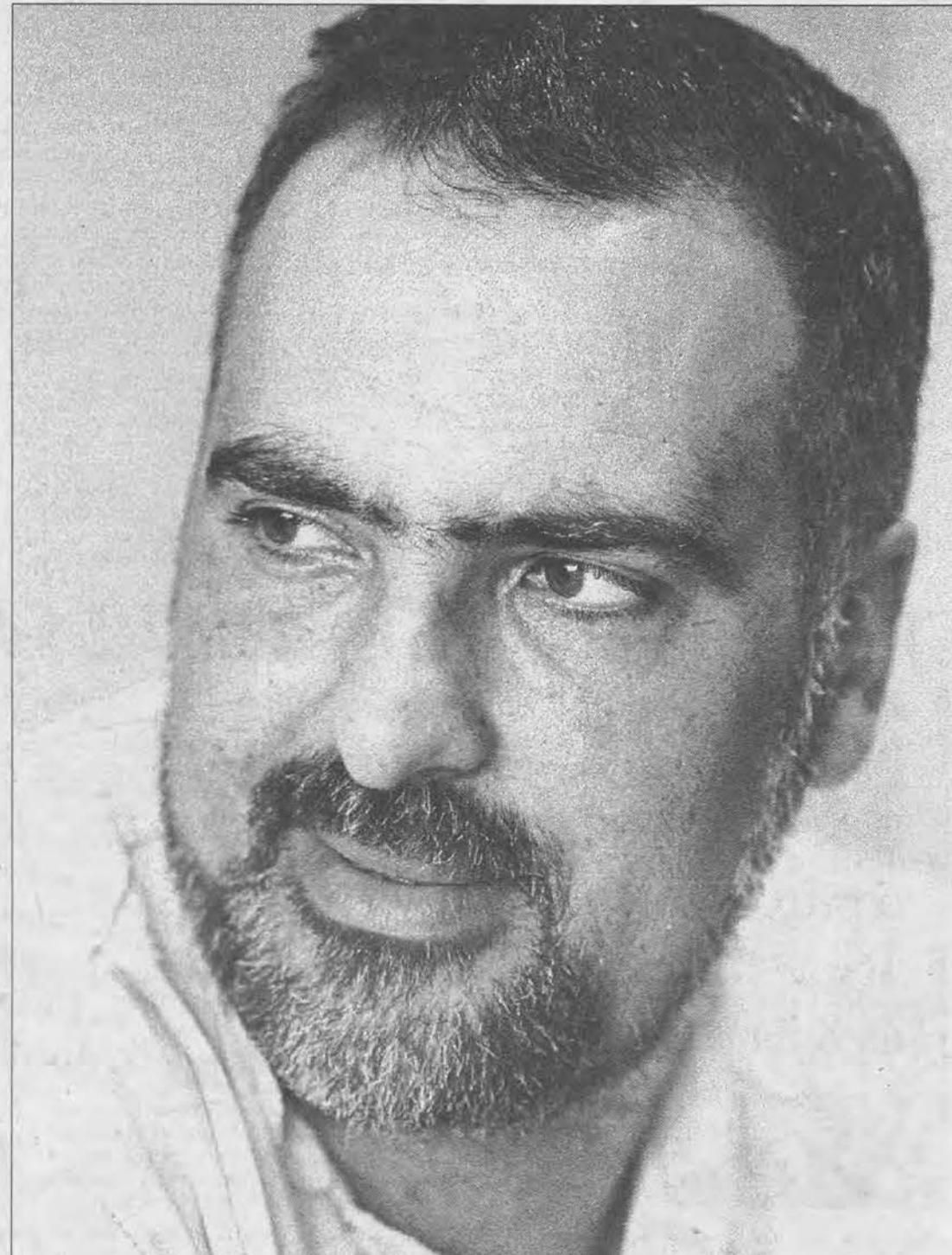
Que é a rede Euro-Sul?

A rede responde a unha política do Consello de Europa de buscar formas de cooperación entre diferentes centros culturais, en función de actividades específicas. Hai redes de teatro, de cidades históricas, de patrimonio, de textil, de jazz... con esa perspectiva nace en 1992 a rede Euro-Sul con carácter xeográfico: unindo os países do sul do Mediterráneo e pensando nos países do Magreb. A idea era conseguir un lobby cultural dos países d Sul nun momento no que o peso económico e cultural abala cara o Norde. Buscariase un contrapeso a ese desequilibrio Norte-Sul. A reunión fundacional foi en Delfos, houbo unha segunda en Porto o ano pasado e esta é a terceira vez que nos reunimos.

As redes son de carácter informal e carecen de estatuto xurídico, ainda que están avaladas polo Consello de Europa e están relacionadas con resoluciones como as da Conferencia de Poderes Locais.

Quen forma parte dela?

Só toman parte nela asociacións individuais, polo que a Federación de Asociacións Culturais galegas é considerada en si mesma unha rede e só é representada indirectamente. Daquela por Galiza está presente como organismo fundador a Agrupación Cultural Alexandre Bóveda e tamén o Centro de Gravado ambas na Coruña. Na última reunión chegouse á conclusión de que só houbese cinco centros por Estado. Aquí ademais, destes dous organismos galegos, está o Círculo de Bellas Artes de Madrid, e como observadores o Instituto de Teatro do Mediterráneo que dirixe José Monleón e a Fundación Municipal de Cultura de Valladolid. A nosa idea foi ampliar isto e que estivese tamén presente unha representación diversa no cultural. Daquela en San-

A. IGLESIAS

tiago estará o CIEMEN catalán e unha organización basca.

Informarse e cooperar

Máis ueg actividades externas a Rede serve de contacto das asociacións?

Depende como se formulen os plans. Por unha banda permite o ac-

ceso a información de programas e accións que patrocinan as institucións europeas ou internacionais das que moitas veces non se sabe desde a periferia. Tamén se poden establecer actividades concretas de carácter bilateral e podería chegar a facerse algun programa que unise os diferentes centros e países do Sul da Europa, nese terreno de cooperación é no que se insire o programa

cultural que nós presentamos, *Campus Stellae*, e que se trata de avaliar se pode converterse en algo máis ambicioso, de carácter itinerante, adaptado aos lugares que visite.

Cal é o balante práctico destes anos?

Nestes anos houbo pouca actividadade, porque son centros moi hetero-

xéneos os que conforman a Rede Euro-Sul. Agora estamos tratando de buscar un xeito de actuación imediato que nos permita traballar en cousas prácticas. Por outra banda a maquinaria burocrática europea é incontrolábel e é moi complicado acceder ao seu sistema de subvencións porque todo ten que ser planificado con moita antelación. Agoa estamos nunha situación de demasiada informalidade na que hai centros moi interesados na cooperación e outros que están só á expectativa de como se definan as cousas. Trataríase de evitar que a rede se convierta nun organismo máis, prescindible, dos moitos que hai na UE. Depende da vontade dos que estamos nela que as cousas muden.

Desde unha cultura minorizada como a galega os esforzos de proxección internacional teñen que ser moi calibrados. Que orientación lle dades a este encontro en Santiago?

Primeiramente quixemos facer un encontro sério, porque neste tipo de eventos nótase unha certa frivolidade. Estamos usando cartos públicos e iso obríganos moito. A reunión non podía ser un pretexto para o turismo cultural e coido que organizativamente conseguímoslo. A idea nosa é proxectar o meirande número de manifestacións da cultura galega diante dalguns dos centros máis importantes do Sul de Europa, porque a nosa cultura ás veces non sae nem se ve fóra e iso xera unha certa minusvaloración entre os propios galegos. Isto mantívemo na elaboración de todo o programa.

No Simpósio quixemos incluir temas de debate que por forza interesan a todos os que traballan no campo da cultura, por exemplo o papel das institucións públicas na mundialización da cultura; estudar as relacións entre economía e cultura, en tanto esta xera un mercado e vertebral a sociedade; o estudio sobre a lexislación cultural vixente, como por exemplo a recente Lei de Mecenato. No meu informe fallo de como esta última lexislación desprazou o financiamento da cultura cara á empresa privada, e como os centros de decisión das empresas moitas veces non están no seu próprio territorio. Todos estes debates son matéria deste encontro da Rede e non estamos moi satisfeitos de que este sector da sociedad galega entenda a importancia destas discussións.♦

Campus Stellae quer ser veículo de cooperación

Aproveitando a idea do Camiño de Santiago, uniriase todo o Sul de Europa, e como en 1999 coincide o Ano Santo Compostelano co Ano Romano, e o Governo grego tenta renovar os Xogos Delficos como encontro cultural do Sul de Europa. Sería unha maneira de viabilizar a idea de cooperación, exportar a nosa producción cultural e receber a doutrinos países.

“Os italianos foron os que no seu dia propuxeron que Santiago fosse sede deste terceiro encontro e tamén foi o Centro Silvio D’Amico o que suxeri a idea dun programa como o *Campus Stellae* no que se inclue tamén unha obra italiana. O resultado vaise ver estes días en Compostela.

O programa intentou abranxer unha parte das áreas da creación cultural. No visual hai unha ex-

posición de fotografía e unha mostra de vídeo galego; teatro, con *Annus Horribilis* da compañía Chévere, celebrándose tamén un debate coa xente do teatro de aquí e a que ven de fóra e tamén a representación italiana *In principio*; faremos un concerto coral da Camerata Ad Libitum de Ponteareas na Igrexa de San Domingos e outro de mulleres non profesionais no parque de San Domingos, para valorizar a nosa

producción máis característica do cantar, dos instrumentos propios, un tipo de manifestación moi reclamada desde fóra e que só pode verse aquí. Tamén hai unha mostra de produtos culturais xerados por institucións públicas e privadas. Estarán abertos un grupo de quince casetas; desde Edicións A Nosa Terra ao Museo da Limia, un obradoiro de instrumentos musicais ou empresas de deseño ou móveis.♦

7 DIAS

■ Xabier Garcia gaña o Domingo Andrade de poesía

Despois de catro votacións o xurado do X Prémio de poesía da A.C. Domingo Andrade de Cee decidiu outorgar as 20.000 pesetas do galardón a *Caderno Azul* de Xabier García Fernández de Vigo. A Roberto Traba Velai, de Fisterra, concedéuselle un accésit de 10.000 pesetas por *Itinerario de Sombra e mulleres (Vixen en cinco poemas)*.♦

■ Prémio póstumo a Chano Piñeiro

Amigos da Cultura, o Cine Clube Pontevedra e o concello de Soutomaior, falaron nun acto celebrado no Castelo de Soutomaior, os tradicionais prémios Moucho de Prata e Ponla de Toxo. O primeiro deles foi para Chano Piñeiro "pola sua capacidade reivindicativa para impulsar unha nova etapa do cine galego". A ponla de Toxo foi para o *Colectivo de Docentes do Campus Universitario de Pontevedra* "pola sua actuación diaria contraria á utilización do galego nas aulas e aceitando unha planificación das matérias e do ensino en xeral carentes de contidos que teñan en conta a realidade cultural, social e económica da nosa nación".♦

■ Betanzos, Dieste e o exilio

Para o concello de Betanzos, gobernado polo PSOE, a guerra civil e o exilio non parecen existir e así se manifesta nun folleto

■ Portugal&Cia, unha mostra da nova expresión artística lusa

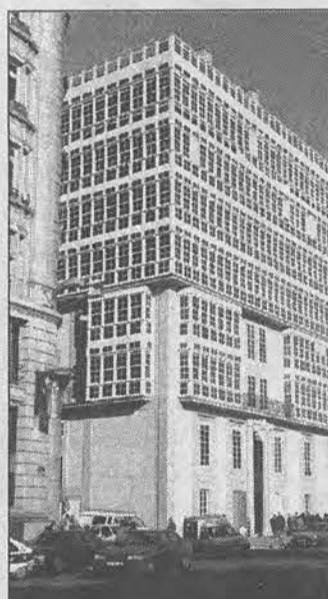
A Nasa acolle até o 1º de Xullo teatro, música e poesía visual

Desde o 14 de Xuño até o 1 de Xullo a sala alternativa NASA acolle un intercambio de propostas artísticas de vanguarda de Portugal. Durante eses quince días estará aberta unha exposición de *Poesía Visual portuguesa*, na que participan Alberto Pimenta, Fernando Aguiar, Almeida e Sousa, António Nejos, César Figueiredo, Emerenciano e Manuel Portela. Durante o Encontro haberá un posto de venda e información con material sobre arte e cultura portuguesa.

editado co gallo do 17 de Maio. Na biografía semella que o rianxeiro andou por Bos Aires, Cambridge e México en viaxes de lecer ou por razóns de intercambio intelectual.♦

■ Fallan o Prémio Dublin

Un xurado formado por Alonso Montero, Casares, Gonzalo

Navaza e Román Raña e tendo a X.R. Pena como secretario, concederon por unanimidade o premio de narrativa do Café Dublin á obra presentada co lema *Noites de papel* de Manuel Lourenzo González.♦

■ Sae en Portugal a revista Tema

Literatura e Artes Plásticas serán

Un total de nove son os espectáculos previstos de rock, poesía sonora, teatro e *performanc* e música tradicional. *Trigo Limpio* porá en cena *A partir de preto*, espectáculo realizado a partir de poemas e textos de José Gomes Ferreira (15 de Xuño); o meso grupo nos días 16 e 17 cenicarán *De faca & Alguidar*, adaptación do humor negro de Santos Fernando.

Nas semanas sucesivas intervirán Fernando Aguiar/U Nu (poesía sonora-música) o dia 22; o folk de *Frei Fado D'El Rei* actuará na noite de San Xoán; o rock aparecerá da man de *More República Masónica + Gasoline* o sábado 24; a performance do grupo *Canibalismo Cómico* estará na Nasa o mércores 28; o teatro experimental de *Olho o xoves 29*; o teatro de *Entre Tanto* o venres 30; para clausurarse as xornadas o sábado 1 de Xullo co concerto de música tradicional portuguesa do grupo *Comvinha*.♦

o obxecto principal da revista *Tema*, que asume como "dimensión matrícia" a portugaldade na súa raíz lingüístico-cultural. Nese contexto os seus editores manifestan que "o horizonte cultural galaico-potugués aparecenos con toda evidencia, polo que *Tema* asumiría como punto de partida o intercambio estreito coa Galiza quer ao nivel de colaboración de prestixiados autores galegos, quer a nível de

■ A Fundación Barrié inaugura unha nova sede social

O pasado 9 de Xuño, despois de tres anos de obra civil, inaugurouse o novo edificio da Fundación Barrié de la Maza, na que se investiron 3.200 millóns de pesetas.

O novo edificio, con máis de 8.000 metros cadrados, está dotado de seis plantas e tres sotos. Terá sás de exposicións, auditórios, duas plantas de usos múltiples, biblioteca, hemeroteca e arquivo no mesm corazón da cidade.

A Fundación Barrié, presidida por carmela e Xaquin Arias e Diaz de Rábago, é a segunda en importancia no Estado español, e ao longo dos seus trinta anos de existencia ten concedido 12.000 becas de estudos, gastado 1.570 millóns en investigacións, posue un fondo editorial próprio de 172 libros e presta apoio financeiro a centros de ensino, de educación especial, de terceira idade e mesmo penitenciarios.

O total dos seus investimentos calculase en perto dos 20.000 millóns de pesetas. A nova sede contará cunha atención especial á arte e desde xa ten unha mostra permanente coa colección do paisaxista galego Francisco Llorens.♦

efectivización de proxectos comuns". A revista ten un Consello Editorial formado por Fernando Martinho Guimaraes, Alberto Augusto Miranda, Teresa Dias Coelho, Almerinda Álvarez e Hermínio Chaves Fernández.♦

■ Fernando Vilanova autor da primeira tese de Humanidades na Universidade Sul

O pintor e crítico de arte Fernando Martínez Vilanova, asiduo das páginas deste semanário, leu o pasado sete de Xuño a sua tese doutoral "A pintura galega, 1850-1950. Argumentos para unha escola", primeira que se realiza na Área de Humanidades na Universidade Sur.

A Tese obtivo a máxima calificación dun tribunal formado por Antonio Bonet Correa, Manuel Pita Andrade, Ramón Villares, María do Carme Penas e Xosé Antón Castro valorando "O novedoso e valente perfil do estudo apresentado que aporta luces sobre a creatividade plástica galega contemporánea contrastadamente inéditas".♦

■ Anúncian un Fondo de Protección Audiovisual

A Consellería de Industria pretende pór en marcha proximamente un denominado Fondo de Protección Audiovisual galego, para o que están en conversas cunha sociedade de garantía recíproca. O Fondo serviría para avalar ás empresas audiovisuais galegas. A consellería aportaría cen millóns o que permitiría aportar ao sector un financiamento próximo aos setecentos millóns no próximo exercicio.♦

O éxito da animación teatral salienta a necesidade dunha Casa de Cultura

Clausuraron o Curso de Artes Escénicas de Malpica

■ XOSÉ MANUEL VARELA/MALPICA

Con catro representacións no local da Agra, clausurou o *Curso 94 da Escola Municipal de Artes Escénicas* do Concello de Malpica. O colectivo teatral que dirixe Héctor Pose consolida un intenso labor de recuperación da tradición dramática e de integración social.

Os alumnos do *Taller de Xogo Teatral* montaron o espectáculo *Na Horta do Veciño*, traballo básico de dramatización a partir dunha canción infantil. Os membros do *Taller Alevín* estrearon *Por Un Puñado de Dédos*, montaxe sobre un conto de criación colectiva que relata a perda dos delicados dedos reais das fillas de don Daniel Segundo III por unha extraña e maléfica razón. Fadas

e príncipes escorren tamén meigallos para romper o malfado.

Os do taller infantil representaron *Romeo e Xulieta*, nun exercicio de construcción colectiva sobre o drama de Shakespeare con ambientación da obertura de Tchekovski que leva o mesmo título. A montaxe ten adubios cómicos de soporte televisivo.

A bactéria hilarante

Coa representación destas tres obras, o director Vicente Mohedano quer pór en marcha unha iniciativa independente de producción de actividades teatrais baixo a denominación de *A Bactéria Hilarante*. Mohedano exerce de monitor en Malpica, Ponteceso e Carballo.

O segundo dia de programa ocupou o cartel o *Taller de Teatro Lido*, que representou unha adaptación, dirixida por Héctor Pose, da obra *A Profecía*, de Fernando Llana. Esta é a segunda obra que levan ao esterio os nenos deste taller, que anteriormente acadaron un enorme éxito tanto en Malpica como noutros lugares do país cunha adaptación de *O Merlo Branco* de Xesús Piso.

Héctor Pose valorou o dobre obxectivo deste labor teatral da Escuela: "Queremos difundir o traballo da Escola Municipal e encher de auto-estima aos nenos, xa que para eles supón un traballo do que se verán recompensados polos aplausos, verdadeira enerxía para os actores. Queremos tamén afondar na

grave problemática que temos no Concello, no que se refire a infraestruturas". Para o director da *Escola de Artes Escénicas* é chocante que exista un estado de opinión que prioriza unha piscina climatizada e non ocupe un primeiro plano a necesidade dunha casa de cultura ou edificio de usos múltiples, para dar cabida a esta actividade teatral que medra por días.

Salientan os responsábeis deste importante labor cultural, que xa está a ter eco en todo o país, a necesidade de locais e dotacións básicas para levar adiante este labor. A cada son más as voces que reclaman un edificio no que teñan cabida todos os actos das asociacións, as actividades culturais do Concello, a biblioteca,

o taller de fotografía etc.

No Ano de Dieste, salientase a vivida tradición teatral de Malpica, coa pegada das Misións Pedagógicas. Dieste segue a estar presente na memoria fotográfica e conservan tres magníficos murais que deixara Lugris.

A partir do 79, o colectivo nacionalista no Concello, fixo realidade a *Escola Municipal de Música e Danza Tradicional* que serveu de inspiración para o *Colectivo de Animación Cultural Taparratá*. Estas actividades deron por fin a *Escola Municipal de Actividades Escénicas e Musicais* que mellorou a oferta e foi completando aspectos de organización, a cada vez más complexos.♦

Leituras

Indecisões narrativas

Os nerviosos elegantes... de A. Vila

Ediciones Xerais inaugura nova colección: *Ferros*, dirixida por Xosé Cid Cabido. O primeiro título é obra dun autor novel en narrativa: Andrés A. Vila (1958), pintor, actor e co-autor, co director da colección, da obra teatral *Copenhague*, Prémio Álvaro Cunqueiro de textos teatrais 1992. A obra narrativa que apresenta o novo autor titúllase *Os nerviosos elegantes de Raoul Dufy*⁽¹⁾.

A novela leva un prólogo-presentación de Xosé Cid Cabido, que como todo prólogo que se apreza cumple a función que lles apunta a estes o alemán C. Lichtenberg: parraíos, así que o leitor pode lelo antes de se introducir na novela ou despois, como goste. A novela narra as diversas vicisitudes dun pintor e actor en varias cidades e/ou lugares: Madrid, A Toxa, Rennes, Olinda, París; cada cidade é un capítulo e unha experiencia distinta. Os acontecimentos narrados parecen ser froito (ou non) dun deambular vital bastante aventureiro. Sen dúbida nengunha ten unha ampla base biográfica, ainda que poída parecer unha espécie de biografía-inacabada imaxinaria, escrita con certo desenfado, con cenas picarescas aquí e acolá e con outras que más ben son irrisórias por non dicer aleatorias, e apoiadas completamente no personaxe central, ainda que a novela estexa narrada en terceira persoa.

O recurso a ese punto de vista, contodo, non permite que o autor acerte a conservar a distancia necesaria

Andrés A. Vila.

co(s) tema(s) tratado(s), de xeito que nen se le unha testemuña directa, nem o material anedóctico —de indubidábel veracidade as más das veces— é mudado, polo distanciamiento literario, en realidade recriada. Se ben é certo que o autor non quixo dar un documento en bruto (non o deu) ou unha narración directa de certos acontecimentos biográficos propios, dá a impresión que máis que escrever unha novela limitouse a passar ao papel diversas anécdotas biográficas/imaxinarias sen que houbese entre elas outro elo comun que o do protagonista. De aí que a novela estexa composta por secuencias independentes unhas das outras, a falta total de estrutura novelesca, o uso-abuso de diálogos que intentan buscar un sentido transcendente ao que está a acontecer, ou son usados como recursos humorísticos que non acabán de

funcionar. Ese abuso do diálogo, para-teatral muitas veces, conduce ao autor á compensación: as descripcións son más acoñecidas que outra cosa, mais ao estaren incrustadas de maneira pouco natural non imprimen o ritmo necesario á escrita, nem dan a impresión de verosimilitud. Venen as anotacións da man dun certo deixarse ir, sen a indispensábel vixiáncia que impón a posterior corrección do escrito.

Non é unha novela. Son cadros, secuencias narrativas que só teñen un ténue fio en comun: o protagonista.

Tampouco son relatos autónomos, nem contos. A novela (?) evideñencia unha certa desorientación por parte do autor que non sabe se lanzarse cara á novela, o relato longo ou regresar ao conto fechado en si mesmo. De momento, dedicouse a relatar anécdotas más ou menos desenfadadas. Porén, se ben sempre se intenta un ton humorístico, afinal aparece, mellor dito, asoma débilmente, certo amargor, o sentimento de solidade, o medo ao amor, a aceitación da frustración (pintor que non pinta; actor que non actua). Dalgúnha maneira, culmina así unha rebelión existencial que xira arredor da dupla vocación de pintor e de actor, pero que o autor non acada levar até as últimas consecuencias, como acontece en *Mentres dan as nove*, de Leo Perutz, coa que a presente ten máis de punto de contacto.♦

XGG

(1) 100 pág. 750 ptas.

Esa vixiáncia que o autor evitou, nótase. Sobre todo na escrita e na falta de estrutura, e haberá que preguntarse se Andrés A. Vila será capaz, en posteriores entregas, de superar certas indecisões narrativas e abrixe a novas posibilidades criativas.

Os nerviosos elegantes de Raoul Dufy non é unha novela. Son cadros, secuencias narrativas que só teñen un ténue fio en comun: o protagonista. Tampouco son relatos autónomos, nem contos. A novela (?) evideñencia unha certa desorientación por parte do autor que non sabe se lanzarse cara á novela, o relato longo ou regresar ao conto fechado en si mesmo. De momento, dedicouse a relatar anécdotas más ou menos desenfadadas. Porén, se ben sempre se intenta un ton humorístico, afinal aparece, mellor dito, asoma débilmente, certo amargor, o sentimento de solidade, o medo ao amor, a aceitación da frustración (pintor que non pinta; actor que non actua). Dalgúnha maneira, culmina así unha rebelión existencial que xira arredor da dupla vocación de pintor e de actor, pero que o autor non acada levar até as últimas consecuencias, como acontece en *Mentres dan as nove*, de Leo Perutz, coa que a presente ten máis de punto de contacto.♦

conta de libros

O Barco de Vapor

Jan Terlow é un escritor holandés, autor de obras xuvenís, que no 1972 e 1973 foi premio nacional de literatura no seu país. Publica en SM a sua novela *A carta en clave*. A protagonista, Eva, decide fuxir da casa, para aleccionar aos seus pais que non deixan de rifar. Mais o plan de fuga vense abaixo. A obra está pensada para maiores de 12 anos.♦

Máis de Dieste

Xosé Luis Axeitos publicou en Espiral Maior Didáctica o libro *Ollar o mundo con sede adivinadora*. Un percorrido cronolóxico, apoiado en textos do próprio rianxeiro, alguns deles inéditos, permiten debuxar o retrato intelectual de Dieste. Ilustrado con abundantes fotografías, o libro remata cunha serie de propostas didácticas.♦

Máis Fóra de Xogo

Glòria Llobet e Agustín Fernández Paz son os novos autores incorporados na colección xuvenil de Xerais. *¿Que te angustia Núria?*, traducida do catalán por Xabier R. Baixeras, é a novela dun primeiro amor, e aborda os conflitos de identidade dos adolescentes en contextos familiares sometidos a situaciones cambiantes. A obra de Fernández Paz significa unha viraxe da sua traxectoria, ao construir unha novela de terror co título de *Cartas de Inverno*.♦

Revista de Psicopedagogía

Nun voluminoso tratado de 450 páxinas, sae a *Revista Galega de Psicopedagogía* (nº 10-11), editada pola Universidade da Coruña. En máis de vinte traballo, escritos en galego e castellano, trátanse ensaios específicos de psicoeducación, investigación, experiencias educativas e medios e recursos técnicos para a intervención psicopedagóxica. Nun editorial inicial reclamase á Consellaría a mellora dos *Servicios de Apoyo ás Escolas*, e unha saída profesional para as primeiras promocións de psicopedagogos que recén se licencian na Universidade do Norte.♦

ferros

Formato pequeno, textos breves, todos os xéneros, prezo único.

Caderno de textos poéticos de Manuel Rivas. Debuxos de Antón Mouzo.

Fios que unen a gadaña campesiña e o voo da garza, a artesa do pan e a tumba honorable, o vagabundo sen causa e a habitación da Van Gogh en Arlés, a nai leiteira e a pintura de Vermeer, a praia de Nemía e o malecón da Habana.

NA MESMA COLECCIÓN

OS NERVIOSOS ELEGANTES
DE RAOUl DUFY

Andrés A. Vila

CONTRORNOS

Apuntes de filosofía natural

Xabier Queipo

¿SERÁN OS CISNES
QUE VOLVEN?

e Serapio a Belalcazar

Alfonso Pexegueiro

COSTA DA MORTE BLUES

Manuel Rivas

ferros

EDICIONES XERAIS DE GALICIA

COSTA DA MORTE BLUES
Manuel Rivas

XERAIS

OS NERVIOSOS ELEGANTES
DE RAOUl DUFY
Andrés A. Vila

ferros

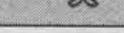
EDICIONES XERAIS DE GALICIA

CONTRORNOS
Apuntes de filosofía natural
Xabier Queipo

ferros

EDICIONES XERAIS DE GALICIA

¿SERÁN OS CISNES
QUE VOLVEN?
Alfonso Pexegueiro

ferros

EDICIONES XERAIS DE GALICIA

Colección dirixida por Xosé Cid Cabido e deseñada por F. Mantecón

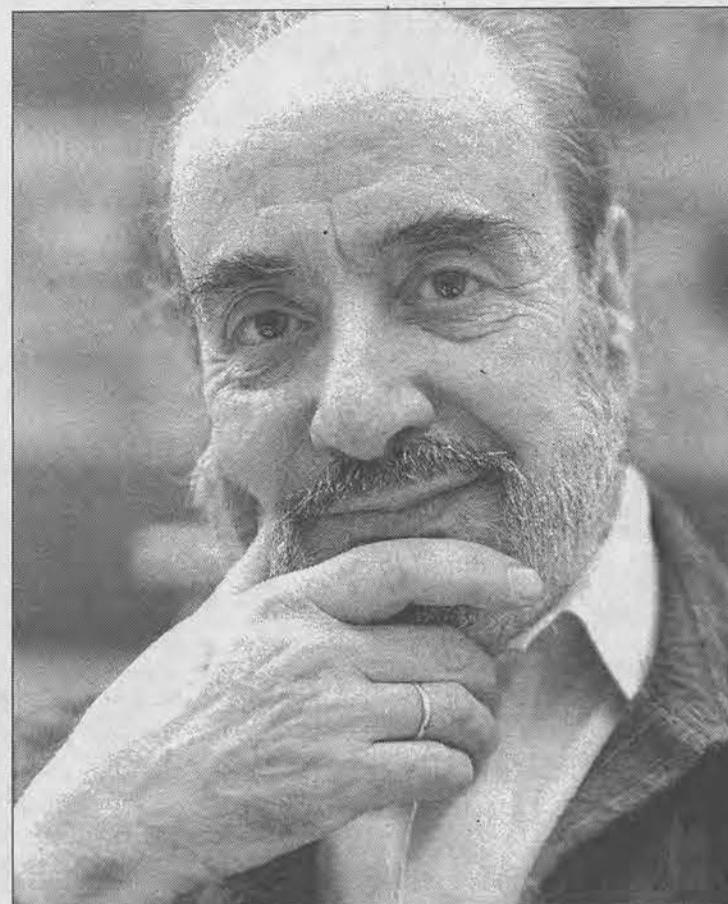
Alfonso Sastre en galego *Histórias de Califórnia*

A chegada de Alfonso Sastre á literatura galega resulta, ademais de grata, unha noticia significativa. Nado en Madrid en 1926 é un dos principais dramaturgos das letras españolas de posguerra. A sua obra exténdese tamén ao ensaio, á poesía, á narrativa, ao xornalismo e á tradución. Nos anos cincuenta e sesenta, e desde o teatro independente (*Arte Nuevo, Teatro de Agitación Social, Grupo de Teatro Realista*), constitúe nun dos exemplos personais más claros de que é posibel manter a dignidade ética e o rigor literario alí onde o escurantismo é norma de Estado e a *ñoñería* estética dominante. (Daquela, cabe lembrar parafraseando a Orson Welles, a disidencia cultural podia pagarse co cárcere; hoxe en cambio os que se engrugan non teñen más que perder que as suas piscinas). Coa sua xa extensa obra literaria, aboio nun mar de concesións e oportunismos, Sastre é dos que poden dizer que ten poucos renglóns dos que arrepentirse.

A actitude que a democracia tivo con Sastre traslucce as limitacións coas que naceu. Non houbo recoñecemento para os demócratas cabais. E Sastre, desde o seu posto de home da cultura, daqueles de bufanda, abrigo gris e café con leite a vagar por un Madrid castrado polos vencedores, representaba unha memória e unha práctica que non casaba co proxecto consumista e de cultura futboleira —igual que con Franco— que se estaba a preparar.

Por iso decidiu exiliarse en Euskadi. Alf encontrou un refuxio onde conservar a liberdade. Igual fixo o seu amigo e non menos ilustre escritor español, xa finado, José Bergamín. Mentre os Jimenez Losantos (desde a dereita caducada) e os Muñoz Molina (desde a esquerda conveniente) clamaban en defensa de *lo que queda de España*, Sastre foise a vivir a Hondarribia, almorzou con Telesforo Monzón e calculou que, en todo caso, en Madrid non llas iam gastar pior por aprender euskera que, en tempos do Xeneralísimo, por

Leituras

Alfonso Sastre.

A. IGLESIAS

militar no Partido Comunista.

Acertou. Cos anos, o peso da sua obra fixo amolecer as durezas do Estado Constitucional e mesmo lle outorgaron un Prémio Nacional de Literatura, ao mesmo tempo que *El País* recoñecía o seu maxistério en alguma espléndida crítica. A Sastre, que non deixou de agradecelo, ao fin e ao cabo escreve e loita para iso, para que na sociedade se abran espacios de criatividade, non se lle cairon os calzóns. A sua obra ven de lugares más profundos e non serve para que a dobrege a estas alturas un vento académico ou un recendo de tertulia televisiva. Fidel ás suas conviccións segue a vivir no País Basco e agora mesmo estrea en galego textos inéditos en castellano.

Crónica
de viaxe e algo máis

En *Histórias de Califórnia* (Editorial Laioven) percibese o seu habitual estilo entrañabel, preciso e con estirpe. Nada que ver coa escritura de supermercado (100 páginas, 200 vocablos e, con sorte, un par de ideas). Por iso Sastre se fai entender mellor e aburre menos.

Resulta obxectivo de tan subxetivo como é. Fuxo do titular mentiroso do teletipo e afonda nesas verdades que ás veces se intuyen pero que el consegue desenovelar.

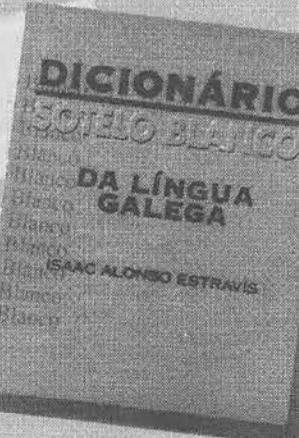
Os textos aquí agrupados, xiran ao redor das terras de Califórnia (*forno quente*, segundo bautismo de Hernán Cortés) onde o autor imparti aulas universitarias en varias ocasións (noutras non pudo facelo porque a embaixada dos Estados Unidos lle negou o visado).

Comézase por un feixe de artigos que vireron a luz no diario *Egin* e que aquí se reunen baixo o epígrafe de *Estranho en Califórnia*. Son ricos, ben escritos e simpáticos. A seguir ven un ensarillado de relatos nos que se congregan algunas desas incribelas coincidencias que ás veces suceden na vida de calquera, sen que sexa posibel encontrarlle una explicación. Continua logo un conto breve sobre dous vellos da *Brigada Lincoln* e finalmente un Epílogo onde se ofrece noticia dalgúnhas das fazañas dos conquistadores daquelas terras, xunto con outras anécdotas. Presta saber, por exemplo, que a archimencionada cidade de Los Angeles foi baptizada en realidade co nome de *El Pueblo de Nuestra Señora la Reina de los Angeles*, ainda que, na era da economía da lingua, os ianquis preferen referirse a ela pola abreviatura: *L. A.*

A tradución ao galego desta obra, responsabilidade de Elvira Souto, chega, xa que logo, a Alfonso Sastre, a unha literatura sen Estado e sen xustiza, pero con liberdade aínda para escolher aos seus amigos.♦

M. VEIGA

• Dicionário da língua galega
Isaac Alonso Estravís

gotolo blanco

Cinema

Cena da fita *Rob Roy*.

Moita aventura e pouca história
Rob Roy

En 1818, Sir Walter Scott, escribia *Rob Roy*, novela histórica de menor entidade que *Ivanhoe*, por exemplo, pero que agachaba unha certa reflexión —de entrando político— sobre a loita do nacionalismo escocés contra a ocupación inglesa, e que tiña como engado as coordenadas da literatura de aventuras e o universo de Robin Hood. A novela, que tivo no seu momento unha enorme acepción popular e que exemplificou un clásico da literatura xuvenil durante xeneracións, ven de ser levada á pantalla grande por Michael Caton-Jones, cineasta escocés que debutou en 1968 con *Escándalo*.

Caton-Jones asina un filme que insinúa cousas pero que concreta pouco, que aponta variantes pero que se perde nas concesións comerciais e que, finalmente, deixase levar polo feitizo fetichista da posta en cena, do deseño de vestuario e do protagonismo dunha paisaxe fermosa, moi de taxeta postal, que nunca remata por translucir a función dramática que se lle presumía, para se converter nun embrullo intrascendente que, ollado de perto, só serve como marco dos acontecimentos e como territorio físico das criaturas da historia.

Pasea a sua cámara polo paisaxe escocesa e polos rostros dos actores (todos eles de forte enganche entre o público) sen moitas mais ambiciones. Tanto Liam Neeson como Jessica Lange ou Tim Roth ou o espléndido John Hurt, son criaturas febles, non moi ben compostas no guión, carentes de máxica e atrativo, onde só a composición que encarna Roth, chea de maldade, ironía e certa parodia, ofrece interese. O seu personaxe, a metade de camiño entre o histrio-

nismo ao Nicholson e a perfidia de Jack Palance de "Raíces Profundas", é do mellor desta adaptación que nen é unha película de aventuras, nem unha simbólica reflexión política sobre a loita dos escoceses do século XVII contra os opresores e dominadores ingleses e que finalmente estrutúrase como un western clásico pero fármato daquela frescura. Esta impostura, esta mistificación, converte *Rob Roy*, nun híbrido indefinido que só conduce á indiferencia do espectador.♦

CELSO X. LOPEZ PAZOS

As novas xeracións pisan forte
A Coruña de cine

A estrea de catro curtametraxes da primeira edición do concurso "A Coruña de cine" amosou que a nova fornada de criadores audiovisuais ten cousas que dicir, facendo gala, amais, dunha boa técnica. Dous dos traballos presentados son moi bons, outro é fallido mais con detalles interesantes e o restante pasou sen pena nem gloria. Dous dos directores formaronse na Escuela de Imaxe e Son, que foi a que argallou o concurso, en colaboración co concello de A Coruña, para lle dar posibilidade aos xóvenes de realizar as suas primeiras incursões no eido da curtametraxe.

"Mofa e Befa" de Xurxo Coira está protagonizado polo duo teatral do mesmo nome, amais de contar con actores como Luis Tosar ou Xan Cejudo. Coira, como xa fixera no seu anterior traballo en vídeo "As Xoias da Señora Bianconero", recorre novamente o branco e negro e aos ruidos como elemento auditivo. Os propios mofa e befa fixornos en directo, no Teatro Rosalía de Castro, acompañados por un músico ao piano. Ás veces o seu quefacer é más aclaratório que algún diálogo. A película é un traxto dos comics de Bruguera e os debuxos de correcaminhos ao que nunca se caza (neste caso o vello a quem nunca se mata) pasado polo maxín dun parente galo de Buster Keaton. Sete días para matar a un vello, sete situacions diferentes nas que a sua morte semella segura e un obxectivo que sempre fuxa. O que si atrapou o director foi un fino humor negro, aderezado por bons actores e unha posta en cena e realización notables. Veremos se o realizador persiste en ofrecernos bo cinema mudo ou decidese a falar

Cinema

desde a pantalla na sua seguinte producción.

"Coruña Imposible", de Paco Ráñal, insiste no branco e negro e na ausencia de diálogos. O paséu angurioso pola cidade herculina dun home en calzóns en plena praza de María Pita tras erguerse da cama é o eixo desta obra. A sua fuxida para tapar a situación indecorosa é seguida por unha cámara que fai un traballo excelente, mergullándose plenamente nos seus enfoques e planos no mal momento que está a vivir o protagonista.

O detalle da tenda é o contraponto cómico a unha situación agobiante e un guiño apreciábel pola banda do director para lle dar un "descanso" ao espectador. Este filme ten un enorme mérito polo laburoso e impaciente labor de realización, que nos obriga a prestarlle moita atención as vindeiras realizacións de Rahal. Desde logo que el non está en cirolas no que atinxerá á realización cinematográfica e foi quen de elaborar un traxe filmico de curte e confección á medida dun talento sen enrugadas.

"A Repesca" de Sandra Sánchez, colócanos diante dunha directora de boa factura técnica que ten a sua pexa nun guión desganduxa-

do. A cineasta atou ben a primeira madeixa da historia, aportándolle intriga (os paquetes atopados no lixo), pero deixa todos os demais fíos soltos e chega a un final aberto que non axusta o anterior, polo que o guión fica con moitas lagoas. A curtametraxe, que dura uns vinte minutos, sóbranlle alguns minutos de metraxe para gañar en axilidade. O misterio inicial vai perdendo forza e ao remate non queda nada clarificado. Foi esta unha tentativa na que se albisca unha realizadora con expectativas que merece entrar na repesca.

"La sangre del Enemigo" de Miguel Calderón, non está á altura requerida. Un guión malo, con situacions irrealis que pretendan pasar por reais e que non hai quien as crea. É minimamente verídico que esos rapaces podan roubarlle a rádio ao home ou que xoguen ao fútbol dese xeito?

O argumento non nos di ren, é unha anécdota sen senso nen gracia que non hai por onde collela. Quen vai creer inteiramente esta historia? O malo é que o director rodouna pretendendo que así fose e alonxándose do terreo do cine fantástico onde, ao mellor, podia tirarle algo máis de partido. O único aspecto positivo da fita é unha correcta realización.

Galiza necesita esta inxección de saiva nova no seu audiovisual e algúns directores cos seus traballo fan que se deba confiar nelles para o futuro. Os novos convénios de EIS darán a oportunidade a novos criadores mozos en "A Coruña de cine" entra dentro deses proxectos, polo que terá unha nova edición para o ano que ven.♦

ÓSCAR LOSADA

Música

O que se esperaba

Smalltalk

De dous ex membros de *Tanahill Weavers*, Lain Macness e Stuart Morrison, e dun dos homes que fundaron *Ossian*; Billy Ross, o único que cabía esperar era un bonito álbum, e o trio escocés cumpliu a satisacción con ese xuízo.

Tendo como eixo a música tradicional do seu país, arranxada polo trio co gosto característico das boas formacions escocesas, e cunha incursión ao folclore de Quebec, nunha leda peza aprendida do interesantísimo conxunto "La Boutine Souriente", os tres músicos fan gala da sua experiencia na ceña folk tirando das pezas escoadas-eze zume musical sementado na terra escocesa e que tan bo resultado dá á hora de tratar as abundosas cancions tradicionais que existen.

Son moitos anos en bandas punteiras os que pasaron os protagonistas desta gravación e iso marca moi positivamente o seu quefacer. Ese andaina permítelle abordar con total soltura e fluidez as composiciones populares desta obra.

Como adoitan facer os escoceses hai unha mestura entre os temas rápidos e os lenes e en ambalas facetas saen ben librados; nunha con enerxía e noutra con bo gosto.

Smalltalk ten seis "vortes" instrumentais e cinco cantados por Billy Ross (tres en gaélico e dous en inglés) compoñen o conxunto deste fermoso traballo. MacInnes (gaita e Whistles), Morrison (violin e cítara) e Ross (guitarra e calcimer) saben criar o ambiente sonoro preciso e apoiarse para esa consecución, sen que nengun deles destaque musicalmente por riba dos demás, conseguindo apoiarse con grande oficio no debullar dos temas.

En definitiva, músicos que saben o que se traen entre mans e que amosan que un trio pode ser suficiente para proporcionar folk con garra.♦

ÓSCAR LOSADA

Morreu o Moxenás, mestre de gaiteiros

A traxectoria de 50 anos dun obreiro da gaita

■ XOAN M. ESTÉVEZ

Durante o xermolar do sólido e actual movemento *folk* galego fórone incorporando no seu devir veteranos instrumentistas, que lle deron ao fenómeno artístico a sua lexitimidade de raiz. Xa o temos comentado nestas páxinas noutras ocasións, e desta volta volvémolo repetir, ainda que gostariamos dun mellor pretexto que o presente: o pasamento de Nazario González Iglesias, *Moxenás*, a quem moitos identificamos coma o lendário gaiteiro do *Quinteto Tradicional Muxicas*.

Era a tarde do Venres nove de Xuño, cando fotógrafo e redactor dispuñámónos a aceder á morada do egrexio músico. Eramos conscientes da sua grave enfermidade e pensabamos que aquela podería ser a derradeira entrevista concedida polo veterano gaiteiro. Non houbo tempo; agardábao, á nosa chegada, na rúa Torrecedeira de Vigo, un coche fúnebre, que sería testigo da nosa frustrada conversa.

Os que medramos, nomeadamente durante a década dos oitenta, a carón do *folk* más tradicional, coñecemos a *Moxenás* através do *Quinteto Tradicional Muxicas*, pero aquela incorporación produciuse no seo dunha formación xa madurada por xente moza que deu co mundo da gaita como forma de expresión artística más axeitada ás suas inquedanzas. Eran xóvenes que tocaban no grupo "Airiños do Monte de Sampaio"; coas suas actuacións finanziaban economicamente o colectivo de baile "Lembranzas Galegas". Os cambios de persoal producidos en senlos colectivos folklóricos facilitan a entrada de Nazario González. Xorden disencións internas no xa consolidado grupo, e froito delas nace un novo grupo: "Muxicas Galegas", antesala do xa mentado *Quinteto Tradicional*. Anteriormente, *Moxenás*, xa experimentara, como veterano gaiteiro, as viencias proprias dun lendario músico popular.

Xa desde os seus primeiros tempos de frautista —curiosamente, o seu primeiro instrumento—, enriquecidos despois coa inseparável gaita, que comeza a tocar no ano 1941. Tempos nos que o oficio de músico folklórico non estaba precisamente ben valorado. Toda unha xeira que abran-

A. IGLESIAS

guen, durante a década dos anos cuarenta, o fato "Os chavales de Sárma", "Os Pinchos de Castrellos", "Vento das Cies", "Os Tranquilos"... apenas queda no Conello de Vigo parroquias que non soubese das andainas do *Moxenás*, que como tantos paisanos, tamén houbo de emigrar —Alemaña— e curtirse nos máis diversos oficios: traballador na construcción naval, en fábricas conserveiras, pión que foi no levantamento das vias do tranvia vigués, profesor de autoescola. Mientras tanto, nun chalet do Monte do Castro tocaba para unha familia burguesa que falaba en galego e gostaba da arte do gaiteiro.

Fiel pero non escravo da tradición

En *Muxicas* reclaman para si —mesmo hoxe en dia— o apelativo do *folk* más tradicional, o certo é que o grupo xurdíu coincidindo coa moda da muíca *celta*, da que posibelmente algunha vez se beneficiaron. En Nodal de 1990, *Moxenás* declaraba este periódico: "os celtas pasaron por aquí en helicóptero; en cambio, os festivais que no seu nome se organizaron serviron para abriremos as portas ao exterior; ao tempo de proporcionaren unha boa aprendizaxe aos músicos autóctonos; pola contra, extenderon o vicio de tocar temas gallegos con gaita escocesa, cousa de seu pouco doada". (ANT, nº 459).

Noutra pasaxe daquela semblanza, o veterano gaiteiro amosábase receptivo coa música que a mocidade daba en facer naquela altura: *Milladoiro* e *NaLua* eran albo das suas loubanzas: "souberon tirar por cadañeu camiño diferente, cren no que fan, sen sérios no traballo e teñen por diante un camiño moi alentador".

'Foi un grande criador de novas melodías e tecnicamente tiña anxo'
(Muxicas, Xosé Manuel Fernández)

Foi en vida un auténtico músico folklórico, pero en cambio non escravo da tradición. De feito, nas suas gravacions co *Q.T. Muxicas* soan gaitas en diferentes tonalidades, incluse a zanfone, e como compositor anovou o repertorio galego.

Xosé Ferreira, de *Milladoiro*, salienta a sua facilidade para distinguir o *auténtico do artificio*; naturalmente, o noso músico decantouse pola primeira opción, que ao dizer do seu colega "tiña moi interiorizada". O seu antigo compañeiro de *Muxicas* Xosé Manuel Fernández, quedase coa sua faciana de compositor: "foi un grande criador de novas melodías", mentres que como instrumentista reconece que "técnicamente tiña anxo". O legado de *Moxenás* é igualmente valorado por Ferreira, cando comenta "O ten que lle tiña collido o aire" á música do país. Mália non saber música, conseguiu ampliar o repertorio gaitístico, xa que a sua musicalidade —di Ferreira—"estaba por enriba do papel". Esa limitación académica obligaba a *Moxenás* a procurar algún músico que lle transcribise as suas composicions á partitura.

Hoxe en dia, Nazario González continua vivo na memoria e o bon facer dos alumnos, que se contan por moreas en Vigo e bisbarra, xa que o seu foi o rol dun corredor de fondo, sementando vivencias nas suas clases de gaita, que mesmo chegou a reproducir en ocasionais versos:

"Se me colles non me rompas.
Se me tocas faino ben.
Quen en mi foze, sóbrame
e quen me desafine tamén.
Só ti amigo gaiteiro
podes de mi conquetir
que "Toque", "Chore" e "fale".♦

Ven de publicar *Ardentia*, obra galega completa **Bernardino Graña**

‘O escritor máis que compromiso debe ter sensibilidade e educación cívica’

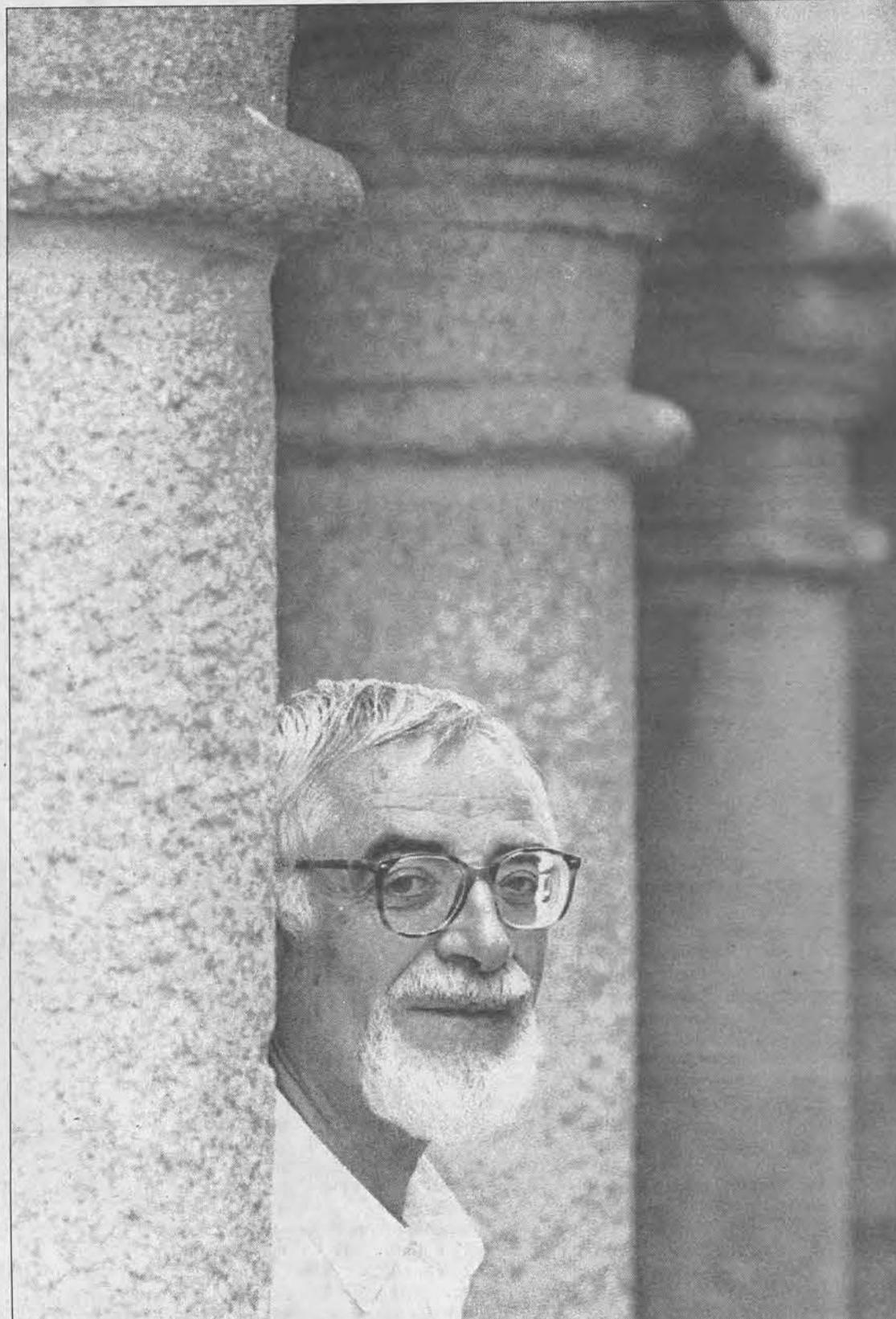
■ XAN CARBALLA

“Sentinme un privilexiado e por tanto cunha débeda coa miña paisanaxe. Por iso quero devolverlle á xente a poesía”, afirma un Bernardino Graña que ven de estrear no mercado duas novas edicións, *Ardentia*, (obra poética completa), e unha nova publicación de *Profeccía do Mar*. O poeta de Cangas, escribe nos últimos tempos contos e lendas populares “porque mos demanda o meu pequenijo, o meu fillo Denis”, e amósase feliz de poder contalos de viva voz nas escolas e nos institutos.

Seu pai foi represaliado polo franquismo. Como foi marcada a sua xeneración por aquela época ditatorial?

Decisivamente. Tiñamos medo a pensar politicamente, até de saber da realidade da rua. Meu pai mesmo torcia o bico cando viña Ferrín a casa e os dous amén discutiamos con Don Venâncio, seu pai. Eles a freamos, “mira que pasamos unha guerra”, e nós a querer facer cousas. A vida é así, a guerra da palabra. Naqueles tempos a tertúlia tiña moita vixéncia. A política ia por embaixo e o inimigo era Franco, o que permitía que convivísemos xentes con matices moi diferentes, que borrraba a propia presenza da Ditadura.

De Brais Pinto téñense dito moi-

A. IGLESIAS

tas cousas. Cal é a sua interpretación daquel movemento do que formou parte?

Foi un encontro de xente que non podíamos estar en Galiza por circunstancias de estudos e de traballo. Ferrín, Lorenzo e máis eu fumos alá a estudar Filoloxía Románica que non había en Compostela. Ali topamos a Bautista, a César Árias, a Cabeiro, a Ferreiro, a Hermínio Barreiro, a Reimundo Patiño. Instintivamente fumos ao Centro Galego, e ali nos demos a coñecer e, de contado, a organizar Brais Pinto como grupo de acción que quería facer cousas dentro do Centro Galego, a contracorrente porque ali mandaba Lobo Monteiro. Promovimos exposicións, conferencias, editamos libros. O grupo non era pechado e moita xente

‘A poesía é unha expresión que pode semellar sinxela, pero é profunda, nace de moi adentro’

sinté que, sen ser dos coñecidos, formaba parte dos Brais Pinto.
Naquel clima o seu decantamen-

to ao galego prodúcese naturalmente?

Paradójicamente a meu pai sorprendelle que eu escribese en galego, despois dunha escasa obra inicial en castellano. Quizais porque daban por asumida unha derrota e pensaban que o galego morria inexorablemente. Fun formado na aldea e iso foime moi benficioso en canto a experiencias, a lingua e a coñecementos. Non tiñen a sorte —non se pode ter todo na vida...— de asistir como Ferrín ás tertúlias intelectuais, e ademais andaba por moitos sítios polos trasladados do meu pai (Ribadávia, Darbo, Vigo). Pasei ao galego ao ver que somos más os que estámos nese camiño. Na revista Alba coñecín a Faustino Rey Romero, a Manuel María, a Ferrín... Ramón

González Alegre ofereceu-me publicar unha separata, pero non quixen porque intuía que o castellano non era o meu camiño.

Fidelidade á Terra

Despois do primeiro Poema do home que quixo vivir sae profecía do mar no que di que o social opacou ao material, ao cósmico, da sua intención inicial.

Sempre busco unha fidelidade aos meus principios, e sempre viví o telúrico, a Terra. Andaba polos montes e teño metidos poemas nos buratos das pedras... A cuestión social adquiriu despois, non só por leituras senón como vivencia real, fundamentalmente co meu Tío Emilio, que era un mariñeiro de baixura. El transmitiu explicitamente que había que escrever dos traballadores do mar, porque ninguén falaba deles. Sain a pescar con el, fun vendo aquel sacrificio e aquela épica que non estaba no noso idioma.

‘Hai algo que nos une a todos os da miña xeneración, como di Cabeiro na sua entrevista póstuma: o amor a Galiza e o afecto entre nós’

Unha das suas virtudes, quizais pouco explotadas, é a sua transformación ante o público dicindo os seus poemas?

Ese é un asombro para mim mesmo porque son moi tímido e fuxido. Sentin, quizais polo vencello co meu tío, unha obriga co povo, unha responsabilidade. Ao dicer os poemas crézome, intentando que chegue a poesía e ese público que ten vedado o acceso aos libros. En bodas e banquetes familiares téñeme obrigado, xa desde os meus dezanove anos, a recitar. Ver o efecto de que se poñen a chorar ante poemas impresionantes, sobrecolle. Na tenda-tasca dos meus padriños contábanse contos, cantábase, e todo iso foi para mim unha escola de literatura oralizada. Todas esas circunstancias de crianza quizais determinaron un pouco a miña escrita.

Na sua poesía vese un coidado especial polo ritmo.

O ritmo é fundamental e impresionante agora a sua ausencia en determinada poesía contemporánea. Sen el a poesía paréceme desconxuntada. En *Non vexo Vigo nin Cangas* hai un poema no que relaciono cidade moderna con poema desfarrapado. Os poemas ou a música que se escriben agora son como as ciudades que estamos sofrindo. Os poemas de hoxe non se poden memorizar, están cheos de cousas caóticas e diversas. A min resultame interesante a enumeración caótica, pero non hai que

confundir este recurso premeditado, co emprego en poemas sen nengunha intención definida.

Poesía para a xente

Ainda así apenas vostede non escrebeu para ser musicado.

Hai un poema en *Profecía do mar* que se titula "Canción para ir ao mar de pesca", e Suso Vaamonde púxolle música ainda que non está gravado. Antes o próprio Suso gravara outras cousas miñas. Eu concebin unha responsabilidade desde o meu ser, porque sendo un rapaz de aldea sentíme un privilexiado e por tanto cunha débeda coa miña paisanaxe. Por iso quero devolverlle á xente a poesía.

O verso para cantar ten que ter unhas características singulares, e o que se fai hoyendia non as reune. A min cabreame ver na televisión a Paco Ibáñez con Goytisolo, ou a Benedetti con Serrat, e que non se dé ese fenómeno entre nós. Fixen unha vez unha actuación nunha discoteca en Sada, preparei discos da miña preferencia e armamos un recital teatralizado con sinxelez, aproveitando o vento do ar acondicionado. Asómbrame que os *teatreiros* que me coñecen hai tempo, e aos que lle teño falado, non me aproveitasen. Quizais houbo envexas pero debín e deberei sair más aos palcos a recitar. Digo isto sen vaidade, porque eu non teño queixa: asino exemplares de contínuo para os rapaces e vou aos coléxios a contarles contos.

'Asómbrame que os teatreiros non me aproveitasen. Quizais houbo envexas pero debín e deberei sair más aos palcos a recitar'

Podería ter feito más cousas, porque como escritor considerome obrigado a unha disciplina, a estar atento á realidade que me rodea e tamén a estar preparado para render diante da xente. Os poetas debéramos ser más aproveitados para chegar ao povo en colaboración co teatro. Chegáronnos en tempos noticias dos recitais de Maiakowski ou de Evtchenko que enchan fábricas e grandes naves. Por que non nós?

Fala da obriga de estar atento á realidade. *Himno Verde* podería responder a esa vixiánica.

Ténseme relacionado no asunto da poesía social con Celso Emilio, non nego que me teña influido, pero sen negalo digo que antes lin a Pablo Neruda. En Neruda hai poemas líricos e sociais e políticos, é un poeta completo. Non creo moito na literatura comprometida, senón no escritor cos portos abertos á realidade: namórase e canta á amada e desespérase cando a perde; comóvese ante as bágoas dun neno ou ante a fame dun obreiro. Hai que ter sensibilidade e educación cívica, e ese

compromiso non se aprende nen se dicta nunha universidade.

Hai algo que nos une a todos os da miña xeneración, como di Cribreiro na sua entrevista póstuma: o amor a Galiza e o afecto entre nós, por enriba de diferencias. Soñabamos con novas accións e reunións de *Brais Pinto*. Espiral Maior quería publicar un libro de poesía de to-

'Sempre busco unha fidelidade aos meus principíos, e sempre vivir o telúrico, a Terra'

dos os que estábamos no grupo e a presentación do libro sería boa ocasión de reencontro.

Nos tempos actuais a xente publica moito, pero se aplicamos unha visión histórica, cantos libros publicou Machado? E Vicente Alexandre, que era prémio Nobel? Non moitos más ca min. Hoxe as editoriais demandan libros para publicar. En poesía tense dito que o silencio é fundamental. Para que o poema nazca ten que haber silencio, e ese silencio tense que instalar entre libro e libro. A poesía é unha expresión que pode semellar sinxela, pero é profunda, nace de moi adentro.

Eu rompo moito poema e creo que é unha grande sorte que non che publiquen de contado. Hai que ler e releer várias veces e ter ocasión de polir, acicalar. O poema que non se repasa, non se paladea a fondo e se dá á publicidade con pouco traballo pode non servir. É como a pedra do escultor, que non pode traballarse a presa, hai que ter unha idea previa, pensar na forma que se lle quer dar.

Como é hoxe a consideración social do escritor?

Un exemplo: perto de onde vivía Cribreiro en Cangas hai unha tenda. Fun mercar uns pexegos e a tendeira, que ten a idade del, díxome: "Morreu o Cribreiro... era un toliño, verdade?" Queria que lle dese a razón, pero fixéndole comprender que sería pero que era un artista, e que socialmente son visitos como excéntricos. Isto muda segundo muda a educación que vai tendo a xente. A nivel popular, por outra banda, hai un carío extenso por todos os toliños. ♦

'Eu rompo moito poema e creo que é unha grande sorte que non che publiquen de contado.'

¿COMO hei vivir mañán sen a luz túa?

X. MASIDE

Case morto vivísen coñecerte
aló na chaira seca por absurdas rúas
onde ninguén me soubo dar mornura.

Foi soledade desconforme adentro
e a semente a cafr en terra dura.

¿Como hei vivir mañán sen a luz túa?

Erguinme e vinte ao regresá á terra
como se fora todo aquello un soño
pesado e ti xa foras sempre miña.

Foi outra vez materno en aloumiño
o bico teu na lingua.

E foi de novo corazón adentro
comprender a existencia e a dozura.

¿Como hei vivir mañán sen a luz túa?

Pero hoxe mesmo o día abriu en medo
entrou na fiesta un sol estranxo inmenso
e deixáchesme o leito en mantas frías.

Está a volver agora corazón adentro
a soledade o podre a agonía
a me pinchar as cousas en millóns de pugas
cada minuto en séculos de agullas.

¿Como hei vivir mañán sen a luz túa?

Do libro "Se o noso amor e os peixes Sar arriba andasen". Bernardino Graña. Poema musicado Por Suso Vaamonde.)

PROGRAMACIÓN

DE CUBA A GALIZA

DE SANTIAGO A SANTIAGO

Festival de Música Cubana

CONGA SANTIAGUERA DE SAN AGUSTÍN

NORGE LUIS BATISTA

ENRIQUITO NÚÑEZ

FRANK DELGADO

JUEGO DE MANOS

Echale candela • Espectáculo de son tradicional

LA VIEJA TROVA SANTIAGUERA

CARIDAD HIERREZUELO

GWERZ • Bretaña

UXÍA • Galiza

VÄRTTINÄ • Finlandia

RAPARIGOS • Galiza

XARIN • Galiza

BERRO GÜETO • Galiza

SHARON SHANNON • Irlanda

DOA • Galiza

VAI DE RODA • Portugal

TREIXADURA • Galiza

SALIF KEITA • Mali

SCHOOGLENIFTY • Escocia

ALECRÍN • Galiza

29 DE XUÑO

30 DE XUÑO

1 DE XULLO

2 DE XULLO

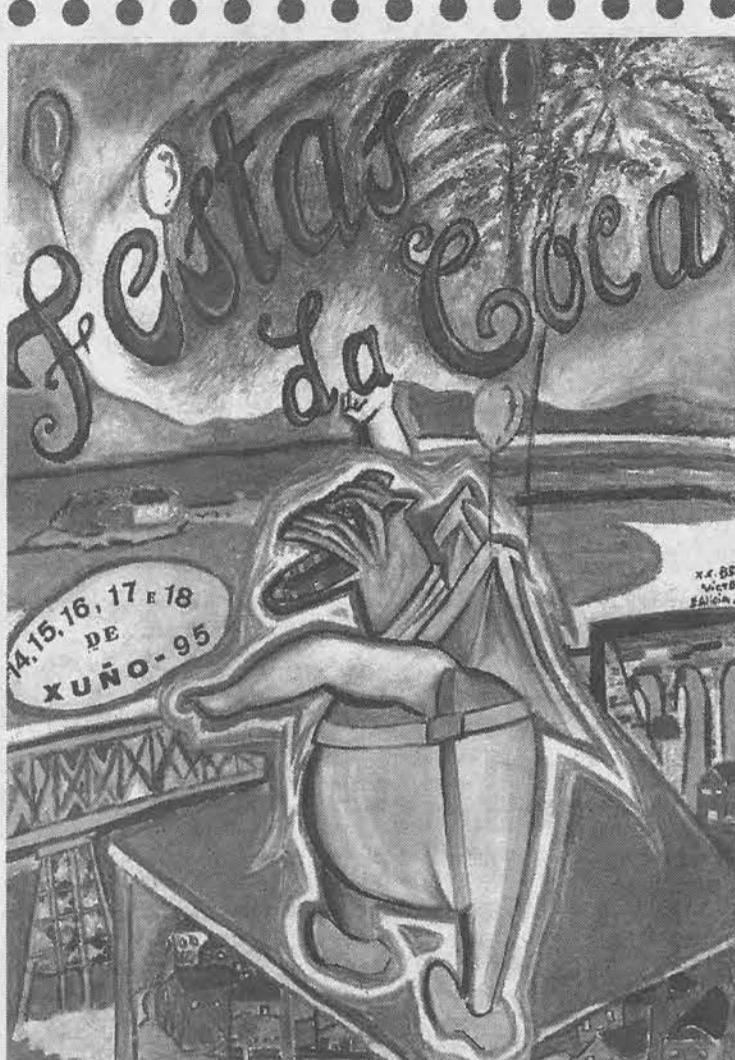
VII FESTIVAL INTERNACIONAL FOLK CIDADE VELLA

PRAZA DA QUINTANA
SANTIAGO DE COMPOSTELA
29 • 30 DE XUÑO • 1 • 2 DE XULLO

ORGANIZA
ASOCIACIÓN CULTURAL CIDADE VELLA
CO PATROCINIO DE ATLÁNTICO • BELLAS FARTO
BODEGUILLA DE SAN ROQUE • LA BORRIOQUITA DE BELEM
CAFÉ CARRILANA • A CALEXA • CASA DAS CREGAS
CURRUNCHO • FONTE SEQUELO • FUCOLIOS
METATE • MODUS VIVENDI • MOMO... A RUA
PUB-IS PRO NOBIS • SA DO PENAL • TARASCA

COLABORA
CONCELLO DE SANTIAGO
CONSELLERÍA DE CULTURA
GUINNESS

Todos os días haberá pasarelas a cargo de gaiteiros, clarangas e grupos de animación
VENDA ANTICIPADA: SANTIAGO Local da A.A.C.C., Porta da Peña, 10 baixo,
e nos LOCAIS PATROCINADORES, socios da Asociación
• VIGO Café Dublin • A CORUÑA A Cova Folk • FERROL Café Maltés
• OURENSE A Auriense • PONTEVEDRA Discos Bits, Rúa San Ramón 29

CONCELLERÍA DE CULTURA - CONCELLO DE REDONDELA

LECR

Festas en Redondela do 14 ao 18 de Xuño

O rito da Coca Un baile para que rabie
a tarasca do inverno e a fame

■ B.L.

Os ventos da Ilustración espantaron aos dragóns de lona embreda e madeira que eran moitos no país e en todo o continente. Unha pragmática de 1777 (Carlos III) proibia levar en procesión tarascas, serpes e monstros.

Esta mesma vergoña polo rito antigo rematou cos dragóns que desde a Idade Meia eran tan populares en todo o continente europeo coma en Oriente. Non hai acordo sobre a razón pola que Redondela salvou a Coca, o seu monstro de festa, mentres o resto do continente enterraba os dragóns para sempre. Nen Cámbria, que meteu a sua Tarasca na literatura pero a perdeu nas rúas, nem Cornualla ou Armórica, que tifan ben delas, deron conservado a tradición.

Redondela e Monção si. As duas vilas fanlle festa cando chega a lua do verán. Clodio González Pérez, ten documentadas as de Ourense, Pontevedra, Compostela e Betanzos en

A coca de Redondela sae á rua coa lua do verán.

MUNDO CAL

tre outras, que xa foron. Frei Martín Sarmiento deixara escrito en 1760 que a Coca era unha representación do Diaño, a Morte e o Pecado. "En Galiza, e en especial en Pontevedra, non se chama Tarasca senón Coca e

é o nome más próprio para o que representa na procesión do Corpus".

O deus cornudo dos celtes

De certo quedaron outras en Taras-

Cartoné
encadernación \ regalos

- LIBROS EN RÚSTICA ■ FASCÍCULOS ■ CANUTILLO
- ÁLBUMES DE FOTOS ■ CAIXAS ■ CARPETAS ■ AXENDAS...

Reveriano Soutullo 42 (Detrás da Gasolineira)
REDONDELA

A Pizzería

Meixón Frío 29 Teléfono 40 18 90
36800 Redondela

BLANCO
SEGUROS
JOSÉ BLANCO PUGA
Axente de Seguros

Reveriano Soutullo 23 - Telf./Fax: 40 08 42
Aptdo. 81 36800 REDONDELA

Praza de Fernando o Católico 13 - 2º
Telf. 41 55 38 - 36204 VIGO

Casa Cuartel
MERENDEIRO

Telf. 40 26 93
REDONDELA

SHV SEGUROS HERMANOS VIRULEGIO

UN FUTURO SEGURO

ASEGURESE: **VIDA**
XUBILACIÓN
FOGAR
AUTOS
ACCIDENTES

Máximas vantaxes — Maxima seguridade
Consulténos, temos unha póliza para vostede

PRAZA DE RIBADAVIA 1 REDONDELA
TEL. 40 14 60 - 40 12 83
FAX: 40 31 68

LECEIR

cón (pretendidamente a Coca por autonomia), na Berga catalana (monstro que fumega por un funil de xirafa) e Granada. Margaret Murray, no seu precioso *O Deus da Bruxas*, di que a Coca do Ródano provenzal é o que queda do deus cornudo dos celtas. Na *Lenda Doureada* dinque a Coca foi dominada por Santa Marta con só presentarlle a cruz, regala de auga bendita e provocarlle unha hidrofobia difícil de prever nun animal mariño.

As versións cristianas do mal dominado pola virtude son recentes. En Redondela dinque desfilaba un San Xurxo con armadura e espada diante da besta, e que despareceu de a pouco. A visión contraria interpreta a Coca como parte dun teatro cómico popular no que os conventos foristas reclaman a diáxio alimento para sosegar o monstro.

De certo non se trata dunha lenda cristiana e abonda con citar os precedentes mitolóxicos de Teseo contra o Minotauro que come aos mozos da tribo ou de Perseo que salva a Andrómeda dunha besta anfibio, moi semellante á Coca na representación clásica.

En Redondela conservan amais da Coca, dous ritos tradicionais que durante anos non se relacionaron con ela e ainda hoxe teñen representación aparte. Trátase das *penlas*, as cativas de branco bailadas con orgullo nos ombreiros das *burras*, e da danza das espadas. Se cadría, a Coca, as penlas e as espadas só ten sentido se as relacionamos. A Coca é unha representación medieval da fame negra, o

As penlas, cativas de branco bailadas nos ombreiros das burras. MUNDO CAL

O mito persiste porque o mal permanece e hai que loitar contra el e terá más que ver coa catástrofe económica que hoxe deprime unha comarca de formidábel riqueza

inverno, as enfermidades, a pesca fraca, as colleitas arruinadas. Por baixo das gadouzas terríbeis agáchase tamén a ironía do poder tiránico. Na volta do verán, os mariñeiroas mítana á beira do mar, paséana en trunfo pola vila e bailan a representación da vida salvada (as penlas) para escárnio de quien a quería roubar. Todos eles visten de branco menos a fera que ven de negro.

O mito persiste porque o mal permanece e hai que loitar contra el. A nova Coca escamada en verde e branco (a tradicional estaba embreada), a imitación da peza de porcelana de Sargadelos, terá más que ver coa catástrofe económica que hoxe deprime unha comarca agrícola e mariñeira de formidábel riqueza, á que tamén non permitiron ter fábricas. ♦

Programa

Xoves 15

10 h. Pasarruas da Banda de Música de Meaño.
Alborada e desfile da Coca acompañada de Xigantes e Cabezudos ao son das gaitas dos Xuveniles da Asociación Cultural de Chapela

12 h. Procesión coas catorce cruces parroquiais polas ruas adornadas de Alfombras Florais

13 h. Baile das Penlas e Danza das Espadas.

20 h. Banda de Meaño

21,30 h. Orquestras Cutters e Gran Parada

23,30 h. Espectáculo Fugas e Soños do Mago Antón.

Venres 16

10,30 h. Pasarruas banda Xuvenil de Chapela

11,30 h. Retorno da Gabacha

20 h. Dia da Muiñeira

22,30 h. Orquestra Foliada.

23,30 h. Milladoiro

Sábado 17

11 h. Pasarruas "Cultural de Arcade".

17 h. Torneo 24 horas de Petanca.

18 h. Elaboración de Alfombras Florais

22,30 h. Orquesta Paraíso

00,30 h. Los Suaves

Domingo 18

10 h. Alborada Banda Municipal de Redondela

11 h. Marcha Popular en Bicicleta

12,30 h. Danza de Espadas e Penlas

17 h. Final Torneo Petanca

20 h. Concierto da Banda Municipal na Alameda

22,30 h. Verbenas cos grupos América e Câmara. Recital de Suso Vaamonde. ♦

cal 3
fotografía

Praza da Constitución 12 Teléfono (986) 40 09 65
36800 REDONDELA

¿Ten que actualizar o seu carné?
¿Vai obter o permiso de conducir?

CENTRO MÉDICO
ALVEDOSA
PSICOTÉCNICO

Para que vostede obteña máis comodamente os certificados de:

Permiso de conducir
Permiso e Licencia de arma

Certificados médicos
Revisión Empresa, etc.

José Regojo 6 - 2º Telf. 40 44 08
REDONDELA

lúa

Agasallos
e complementos
Lencería

Praza Figueroa 4
Telf. 40 33 70
36800 REDONDELA

A NOSA TERRA

PERIÓDICO GALEGO SEMANAL

A información
que paga a pena ter

ALFÓRDIGA
ASADOR

Poderá degustar as nosas variadas tapas e deliciosos platos nun ambiente excepcional. O edificio onde se ubica (fundado no século XIV pola nobreza) está catalogado como patrimonio histórico-artístico nacional. Na fachada principal encontrase os escudos de Alfördiga que viron pasar estes cincocentos anos pola vila de Redondela. Restauramos esta fachada para que vostede poída disfrutarla en compañía da sua familia e amigos. Agardámolo

RESTAURANTE - XAMONERIA
ISIDORO QUEIMALINOS 41 TELF. (986) 40 42 48 REDONDELA

Q MVÍÑO DA PONTE

merendalío
café-Ateneo

REBODEDA - REDONDELA

Convocatorias

Xornadas do ensino

A Asociación Sócio-Pedagógica Galega xunto a Federación do Ensino da CIG, teñen previsto realizar as **XIX Xornadas do Ensino** do 19 ao 22 de Setembro no Instituto Santo Tomé de Vigo. Para esta edición organizaron un total de dez obradoiros impartidos por Luis Bará (*Texto e imaxe da Lingua*), Luis Obelleiro, Bieito Alonso, Francisco Carballo e Pepe Carreiro (os catro na *Aula de Historia de Galiza*), Luis M. Pérez González (*Obradoiro de actividades meioambientais*), Xosefa Barreiro García (*Teatro*), Xosé Valterra Pérez (*A etnografía como recurso na educación ambiental*), Antonio Piñeiro Domínguez (*Otro xeito de traballar en De. Física*), Uxía Senlle (*Música*), Alfredo García Pinal (*Audiovisuais*), Fernando Pol Trigo (*Informática*) e Xurxo Pérez Pintos (*paseos pedagógicos*). A matrícula para as Xornadas de Vigo (5.000 pta., 3.000 pta. parados e estudantes, e 1.500 socios da ASPG ou afiliados da CIG) pódese formalizar até o 15 de Setembro nos locais da CIG: Gregorio Espino, 47-entrechán. (986) 37 17 00. Tamén hai escolas de vran no mes de Setembro en Pontevedra (do 11 ao 15, teléfono 986-85 29 50), A Coruña (do 11 ao 15, teléfono 981-27 82 59), Santiago (do 18 ao 22, 981-57 58 43), Ferrol (do 19 ao 23, 981-35 87 50), Ourense (do 18 ao 22, 988-23 31 34), Riveira (do 25 ao 28, 981-87 36 54), Burela (do 27 ao 29, 982-58 18 61), Verín (do 25 ao 28, 982-41 10 13) e Lugo (do 11 ao 15, 982-22 58 12).

Festival da canción do Landro

Do 8 ao 9 de Agosto na Praza Maior de Viveiro, conta con 600.000 pta. en premios (primeiro 300.000, segundo 200.000 e terceiro 100.000 pta.). Os participantes terán que interpretar unha peza obrigada coa Orquestra de Variiedades Municipal e outra libre. Para inscreverse hai que mandar as solicitudes con currícula (as prazas son limitadas a 20 participantes polo que farán escolma entre os presentados) por correo certificado, **antes do 15 de Xullo**, a: IV Festival da Canción do Landro. Praza Maior, 1. 27850 Viveiro, Lugo. (982) 56 01 28.

Fotografía da natureza
Fernando Bandín Monteiro, do Colexivo Oollo de Vidro impartirá un curso de fotografía con clases teóricas e prácticas de campo (saídas a Caaveiro e as Illas Sisargas) **do 19 de Xuno ao 2 de Xullo**. O temario ofrece nocións sobre o equipo (cámara, obxectivos, películas, etc.), o uso de teleobxectivos, técnicas de macro, iluminación, e aplicación da fotografía á paisaxe. A matrícula custa 15.000 pta. e está aberta na Agrupación Cultural Alexandre Bóveda: Emilia Pardo Bazán, 25-2-esquerda. 15005 A Coruña. (981) 24 43 55.

Cero en conducta, obradoiros de imaxe

A Escola de Imaxe e Son celebra a terceira edición do obradoiro de tratamento de imaxe, do 10 ao 14 de Xullo

na Coruña. Desta volta a oferta comprende nove cursos impartidos por profesionais con experiencia, que tratan de: producción cinematográfica e televisiva, cine e pintura, debuxos, efectos sonoros, melodrama, tratamentos coa luz, mundos virtuais, filmar a natureza, e promoción de vendas. Os prezos van das 15.000 ás 35.000 pta. As solicitudes de admisión teñen que chegar antes do 27 de Xuño ao Centro Galego de Artes da Imaxe (Durán Loriga, 10. 15003 A Coruña. Telf 981-20 34 99), onde farán unha escolma entre os presentados polo que cómpre incluir currícula.

Prémio Vicente Risco
O Concello de Castro Caldelas e máis a Fundación Sotelo Blanco convocan o **II Prémio Vicente Risco de antropoloxía e ciencias sociais**, dotado con 1.000.000 pta. Poden concorrer todos os que apresenten obras sobre o ámbito rural galego desde o punto de vista antropolóxico ou das ciencias sociais (história, economía, sociología, etc.). Os textos, inéditos e orixinais, han de estar en normativa oficial e ter unha extensión que ande entre as 150 e as 300 páxinas, en tamaño folio a dobre espazo. Para participar hai que apresentar 6 copias, baixo lema e placa, antes do **31 de Agosto de 1995** na fundación Sotelo Blanco: Apartado de Correos 2.096. 15780 Santiago. Maior información na Fundación: San Marcos s/n. 15820 Santiago. (981) 58 25 71. Ou no Concello de Castro Caldelas: rua do Concello, 1. 32760 Castro Caldelas. (988) 20 30 00/20 33 05.

Actividades

Encontro de embarcacións tradicionais

O Centro Recreativo Artístico e Cultural (CRAC) de Coruxo organiza o segundo encontro de Embarcacións Tradicionais do 22 ao 25 de Xuño na praia do Bao (Vigo). Contan coa participación de máis de 50 botes (gamelas guardeses, coruixeras, faluchos, chalanas, botes de proa, dormas de río, polbeiras, xeiteiras, etc) que permanecerán atracadas nun pantalán flotante á beira da ponte de Toralla. O programa do encontro tamén ofrece unha serie de exposiciones (en carpas no Campo Xigante dos Campionatos de Praias), coordinadas pola Federación Galega da Cultura Marítima, conferencias e talleres. Información en: Estrada de Camposancos, 226. 36330 Coruxo. Vigo. Teléfono (986) 49 11 71, de 8 a 10 da noite.

A influéncia celta e árabe na península

O Venres 16 ás 20,30 h., no centro cultural Caixavigo, Cláudio Torres ofrecerá unha charla sobre a influéncia celta e árabe na península ibérica. Cláudio Torres é antropólogo e alcalde de Mértola (Portugal), a primeira vila europea declarada libre de eucaliptos. Mértola é un concello que fixo da promoción da cultura un ob-

Curso de conservación do patrimonio arqueológico

Arteñado pola Asociación Profesional de Arqueólogos de Galiza do 27 ao 30 de Xuño na Escola Superior de Conservación e Restauración de Bens Culturais (Xeneral Martegui s/n. Pontevedra). O curso ven baseado en oito puntos básicos: principios de conservación, conservación preventiva, tratamientos de urxencia no xacemento, conservación no laboratorio e no xacemento, o parque das Múndulas, proxectos do castro de Coaña, e actuacións e xacementos. Información e inscripcións na Asociación de Arqueólogos de Galiza. Departamento de Historia I. Facultade de Xeografía e Historia. Praza da Universidade 1. 15705 Santiago. (981) 58 33 00 extensión 25 66, ou 25 67.

Campamentos de verán

Orballo *Educación ambiental e tempo libre* artella doutravolta campamentos de verán para cativos. Deste ano organizaron tres: do 5 ao 14 de Xullo no **Parque Natural do Lago de Sanabria**, para mozos e mozas de 13 a 17 anos; do 8 ao 13 de Agosto percorridos pola Ribeira Sacra para idades comprendidas entre os 8 e os 13 anos; e do 21 ao 30 de Agosto montan un **campamento na Ribeira Sacra**, dirixido a mozos e mozas de 8 a 13 anos. Os prezos van de 11.000 a 24.000 pta. con todo incluído. A inscripción fica aberta até o 29 de Xuño en: Pizarro, 52-4º A (Vigo). (986) 48 14 11, de Martes a Xoves de 18 a 21 h.♦

xectivo preferente. Organiza o Consulado Portugués.

Penas nas festas da Coca

Festas da Coca

Do 14 ao 18 de Xuño en Redondela. Contan coa tradicional *Danza das Espadas* e máis as *Penas* (Xoves 15 ás 13 h. e Domingo 18 ás 12,30 h.) actuación do *Mago Antón* (Xoves 15 ás 11,30 da noite) co seu espectáculo *Fugas e soños*, o grupo *Milladoiro* (Venres 16 ás 11,30 da noite), *Los Suaves* (Sábado 17 ás 12,30 da noite), e *Suso Vaamonde* (Domingo 18 ás 10,30 da noite).♦

O trinque

Cinema

Dous filmes que pagan a pena ocupan estes días as carteleiras: *Pura formalidade*, dirixida

polo autor de *Cinema Paraíso* e *Comer, beber, amar*, que continua a xeira de boas películas chinesas.♦

Anúncios de balde

■ Oférecese rapaza cubana por horas (seráns) para cuidar nenos. Experiencia e responsabilidade. Damara: (981) 35 02 67.

■ Francés. Curso intensivo, aulas particulares e traducións. Profesora nativa, licenciada en filoloxía con ampla experiencia. Isabel, Casas Reais, 4-2º. Compostela. (981) 57 61 03.

■ Espalhai a ideia: último disco de *Négu Gorriak*, Meendinho é o tradutor designado, distribuimos as letras en Galego-Portugués. Envía o teu enderezo e um selo de 100 pta. ao apartado 678 de Ourense.

■ Mérccane cámaras, obxectivos e accesorios Nikon. (981) 24 93 78.

■ Alugo piso para o verán en Santiago. Piso grande e económico a compartir no mes de Xullo e Agosto. Barrio de San Pedro. (981) 56 08 91.

■ A Levada, casa de labranza, estamos situados na beira do Miño, a 10 km. de Portugal. Temos unha extensión de 45.000 metros cadrados, dedicado ao cultivo biolóxico e a bosque mesto autóctono. Posuimos duas piscinas, temos caballos e un amplo programa de actividades (corredoirismo, pesca, etc.). A Levada: Boa Vista, 15. Albeos-36429. Creciente.

■ Alugo local de oficinas en Santiago. Local e salón de reunións. Preferentemente entidades culturais. (981) 58 41 71.

■ Área de Estudio - Centro Pedagógico selecciona profesor/a de portugués nativo que cumpla os seguintes requisitos: ter licenciatura e experiencia docente. As persoas interesadas poden enviar o currículo a Área de Estudio, García Barbón, Nº 46 - 1º A Vigo.

■ A Asociación da Língua Artábria tem á venda bandeiras galegas en teia (tamaño 115x85 cm) a 1.500 pta., e en felpo (15x10 cm) a 400 pta., junto com outro material recollido nun catálogo que podes solicitar ao Apartado 570 do Ferrol.

■ Alúgase chalé perto da praia de Camposancos (A Guarda) os meses de verán. (986) 62 70 40.

■ Gralha nº 6: Barulho nas aulas, Taxa paga, Noticias, Cursos de Língua em Portugal, Corunha, Novidades... Envio gratuito. Apartado 678. 32080 Ourense.

■ Véndese moto Lambretta SX 200 por 80.000 pta. (981) 56 62 32.

■ Vendo Peugeot 205 sen intermediarios. O bloque motor foi rectificado de

a pouco. Marcha ben. Chamar de 3,30 a 4,30 ao Telf. (986) 46 06 12.

■ Clases de portugués. Curso de iniciación. Chamar desde as 17,30 ás 19,30 h., ao (986) 43 45 42.

■ Oférecese au pair francesa de Outubro do 95 a Xuño do 96. Interesados chamar ao (986) 43 60 17.

■ Oférecese canguro. Son unha rapaza de 19 anos con experiencia no trato con cativos. Confianza, seriedade e informes. (986) 43 43 64.

■ Xoven bretona busca traballo na Galiza nos meses de Xullo e Agosto. Falo inglés, francés e castellano. Escrever a: Cécile Laborde, 8 Rue du Stade. F-29830 Plouguin. Bretaña.

■ Traducións ao portugués, ou do portugués ao galego e o castellano. Perguntar de 17,30 a 19,30 h., no (986) 43 45 42.

■ Oférecese topógrafo con experiencia en obra. (982) 16 25 49.

■ Viaxe para estudiantes de 10 a 17 anos a Dublin no mes de Xullo, acompañados por titora. Perguntar por Carmen Fúnez, ás noites no (986) 70 40 20.

■ Se buscas un XR3i negro, PO-AD, con teito praticable, etc. Chama ao (986) 70 82 93, de 14 a 15 h.

■ Alúgase casa de campo perfectamente equipada na costa de Muros, nunha paraxe idílica, a pouco máis de 200 m. do mar e con todos os sinais de identidade do rural galego conservados. Perguntar por António ou Pepita no (981) 76 38 12 de Abelleira (Muros).♦

Relacións

■ Gostaría de facer amigos por correspondencia. Jesus Pérez. P.O. Box 5093. Habana 3. Cuba 10500.

■ Mozo de 24 anos, fillo de pais galegos, quixera conhecer moza galega de 18 a 30 anos. Son simpáticos e falan gallego. Gosto do deporte, de pasear e da natureza. Escrebede a: Alberto Seoane Abucide. La Economía, 17-4 I. 48902 Baracaldo (Biscaya). Manda foto.

■ Xoven atractivo manterá relacións sexuais desinteresadamente. Chamar Martes á tarde de 4 a 6, (986) 22 60 17.

■ Señora xubilada desexaría comunicarse con donas e cabaleiros que goseten da conversa. Chamade ao 37 86 08, a partir do 4 de Xuño.♦

Teatro

As viaxes fantásticas

Teatro de rua polos Quinquillans, o Venres 15 en Villena (Alicante), Sábado 24 en Touro, Domingo 25 na festa da langosta da Garda, e o Xoves 29 co seu novo Pasarruas Taratá en Muros.

Tic-tac

Teatro de Ningures interpreta a obra *Tic-tac* de Suso de Toro, baixo a dirección de Etxelvino Vázquez. Pódese ver en Pontevedra o 15 ás 9 da noite, en Santiago 16 e 17 ás 10,30 da noite, e en Vilagarcía o 23 ás 10 da noite.

Portugal&CIA

A NASA de Santiago ten organizado un amplio programa de novas expresións artísticas portuguesas para o mes de Xuño. As más próximas: *A partir do Preto*, o Xoves 15 polo grupo Trigo Limpo (Tondela, Viseu), espectáculo a partir de textos e poemas do escritor con-

temporáneo José Gomes Ferreira. De *faca & Algúdar*, adaptación de textos de humor negro de Santos Fernando, interpretada por Trigo Limpo o Venres 16 e Sábado 17. O Xoves 22 Fernando Aguiar e U nu interpretarán espectáculos de *Poesía sonora e música*.

O cantante e as mulleres

O Migallas interpreta a sua comédia *O cantante e as mulleres*, os días 16 e 17 de Xuño, ás 20,30 h. no centro cultural Caixavigo.

Cristales rotos

Pilar Miró dirixe *Cristales rotos* de Arthur Miller, con José Sacristán, Magui Mira, Pepe Munne, Marta Calvo, Amparo Pascual, Antonio Canal e Abu Salim. No centro cultural Caixavigo, o dia 20 ás 20,30, e o 21 ás 20 e ás 23 horas.♦

Envia o importe total en selos de correos

P.V. P. 200 PTA UNIDADE

Exposiciones

Espello interior

Até o 5 de Xullo no San Martiño Pinario de Compostela. Acolle obra de máis de vinte artistas galegos: **Conde Corbal, Antonio Quessada, Buciños, Virxilio e Oro Claro**, entre outros.

De Henry Moore

aos anos 90

Escultura británica contemporánea. Até o 30 de Xullo no Auditorio de Galiza (Santiago). Abre de Martes a Domingos de 12 a 19 h., pecha os Luns.

Andrés Vila

Expón debuxos a tinta na galería Saraguelos de Vigo. Pecha o 30 de Xuño.

Ángel Botello

Expón pintura e escultura no Kiosko Alfonso da Coruña.

Colección Granell

A mellor colección de pintura surrealista de Galiza. Segue aberta até o 31 de Agosto no Museo do Povo Galego (Santiago). De 10 a 13 e de 16 a 19 h., pecha Domingos e festivos.

Eugenio Cabaleiro

Pinturas no Centro Recreativo de Redondela, até o 25 de Xuño.

Frei Martiño Sarmiento

A mostra sobre Frei Martiño Sarmiento, do Pazo de Fonseca (Santiago), pecha o 19 de Xuño. Horario: de Luns a Venres de 11 a 14, e de 17 a 21 h.

Castelos de Galiza

O segundo andar da Casa das Artes de Vigo acolle até o 25 de Xuño a mostra fotográfica *Os Castelos de Galiza*. Abre de Luns a Venres de 11 a 14 e de 17 a 21,30 h. Sábados só de mañá e Domingos e festivos de tarde.

Laxeiro cos nenos

Debuxos de nenos e nenas arredor da obra do pintor Laxeiro. Até o 18 de Xuño (de Luns a Venres de 11 a 14 e de 17 a 21,30 h., Sábados de mañá e Domingos ou feirados de tarde) na Casa das Artes de Vigo.

Thomas Jocher

Pintura e escultura, até o 30 de Xuño na galería Ad-hoc de Vigo.

Colección

Unión Fenosa

Exposta até o 18 de Xuño, de 11 a 13,30 e de 18 a 21 h., no Museo Municipal de Ourense.

Fundos de escultura da Xunta

O Centro Galego de Arte Contemporánea expón obra escultórica pertencente á Xunta. Inclue obra de Paco Pestana, Luis Borrajo, Mon Vasco, Francisco Leiro, Xosé Manuel Castro, Jorge Barbi, Moncho Amigo, Silverio Rivas, Manolo Paz, Fernando Casas, Enrique Velasco, Camilo Otero, Ignacio Basallo e Xurxo Oro Claro. Até Setembro.

Poesía visual portuguesa

Do Mércores 14 de Xuño ao Sábado 1 de Xullo dentro do achegamento artístico a Portugal *Portugal&CIA* artella-

Música

Portugal&CIA

Dentro do mes adicado a novas expresións artísticas portuguesas da NASA (Santiago), actuan: o grupo folk **Frei Fado D'El Rei de Porto** (Venres 23), e os de rock **More República Masónica e Gasoline** de Lisboa (Sábado 24).

Pallamallada

Música tradicional con percusións, gaitas, acordeón, clarinete, saxo, requinta e zanfona, amais de cantar. O Sábado 24 ás 11,30 da noite no *Café Liceum* do Porriño.

Concertos

do Planta Rock

O bar Planta Baixa de Vigo está a celebrar os concertos dos grupos escolli-

Paseo polo peirao de ferro de Conde Corbal.

Páginas coordinadas por
IAGO LUCA

do pola NASA de Santiago. Participan na mostra Alberto Pimenta, Fernando Aguiar, Almeida e Sousa, António Neiros, César Figueiredo, Emerciano e Manuel Portela.

Eiravella

Mostra antolóxica, comprende obra desde o ano 1975, do escultor Eiravella no centro cultural Caixavigo.

Identidades culturais

A Federación de Asociaciones Culturais de Galiza, artella unha mostra co gallo de simposio de *Identidades Culturais e Cooperación desde o Sul da Europa*. Comprende proxectos e produtos culturais, cun amplio apoio fotográfico. Aberta do 12 ao 17 de Xuño no Museo do Pobo Galego (Santiago).

Amazónia,

O derradeiro paraíso
A Fundación la Caixa expón en Vigo un anaco da mostra *Amazónia, o derradeiro paraíso*, do Museo da Ciencia de Barcelona, adicada a explicar un dos sistemas biolóxicos de maior biodiversidade. Até o 16 de Xullo na sala de mostras da Zona Franca de Vigo (no Porto de Bouzas). Abre de 11 a 14 (para visitas concertadas) e de 17 a 22 h. de Martes a Venres, de 11 a 14 e 18 a 24 h. Sábados, Domingos e festivos, Luns pechado. Concertan visitas no (986) 66 10 84.

Giovanni Anselmo

Mostra retrospectiva, pinturas e esculturas, no Centro Galego de Arte Contemporánea (Santiago). Até o 24 de Xullo, laborábeis de 11 a 20 h., agás Luns que pecha, e Domingos de 11 a 14 h.

O último Veloso

Mostra de pintura na Casa das Artes de Vigo. Abre até o 18 de Xuño de 11 a 14 e de 17 a 21,30 h. Sábados só de tarde e Domingos á mañá.

Incidentes: seis visións desde Europa
Mostra colectiva aberta até o 18 de Xuño na Casa da Parra (Santiago). Reúne seis artistas europeos e dedicados a distintas disciplinas. Exponen Xesus Vázquez (pintura), Mirosław Balka (escultura), Michael Biberstein (pintura), Sophie Calle (fotografía), Hannah Collins (videografía) e Juan Muñoz (escultura e debuxo). Información no Centro Galego de Arte Contemporánea: (981) 57 68 76.

Álvaro Siza

Obras e proxectos do arquitecto Álvaro Siza no Centro Galego de Arte Contemporánea. Até o 2 de Xullo de 11 a 20 h. de Martes a Sábado, de 11 a 14 h. nos Domingos, e pechado Luns.♦

Tres estrelas de Orión de Eiravella.

dos para o seu concurso de maquetas. O Venres 16 Ego-trip, *Ritual e Favorite Shoes*. E o Sábado 17, derradeiro concerto, *Los Monteros, Hipercore e Blood Fillos*. Os concertos son ás 11 da noite cunha entrada de 300 pta. (consumición incluída).

Xeque-Mate

O Sábado 17 ás 11,30 da noite no Café

Danza

Antonio Gades

A compañía de **Antonio Gades** con *Fuenteovejuna* (dia 17 ás 10,30 da noite) e *Carmen* (o 18 ás 8,30). No centro cultural Caixavigo.♦

Portugal

Exposiciones

No PORTO:

Arte efémera na paisagem, mostra de espantallos no Parque de Serralves, até o 12 de Outubro (07-351-2-617 51 24). **Portugal e as telecomunicaciones na Europa**, até o 30 de Xullo no Museo dos Transportes e Comunicaciones, mostra retrospectiva promovida pola Fundación das Comunicaciones. **Jordi Calafell**, fotografías, até o 17 de Xuño na galería Imagolucis (07-351-2-200 43 47).

EN BRAGA:

Festa da escultura. A galería Mário Sequeira organiza "uma das maiores mostras de escultura de exteriores feitas em Portugal nos últimos anos".

Doce escultores portugueses, italianos, basileiros, alemanes e norteamericanos, presentan 30 obras recientes. Exponen: Paulo Neves, Agostinho Moreira, Allan Farr, Josep Bofill, Gabriel Seixas, Quintas, Moisés, Rogério Timóteo, Vitor Ramos, George Vikto, John Fisher e João Cutileiro (07-351-53-62 15 17). **Encontros da imagem**, desta edición baixo o título *Europa e o mar*, con mostras en vários locais da cidade.

EN LISBOA:

Abstracción e montagem, una das más importantes exposiciones apresentadas en Portugal nos últimos anos, segundo Isabel Carlos (*Cartaz* do 27 de Maio do *Expresso*). Aberta até Xullo no Centro Cultural Belém (07-351-1-301 96 06).

Comprende obras do Movimento Dadá e dos primeiros anos da Revolución Soviética, pertencentes ao Instituto Valenciano de Arte Moderno. Reúne as vanguardas más atrevidas dos anos 10 a 40, en 300 pezas de dadaísmo, futurismo e a experimentación abstracta, suprematismo, constructivismo ruso e a sua evolución produtivista, e do neoplasticismo holandés, entre outras. **Formas únicas da continuidade no espaço**, deseños de escultura até o 29 de Xullo na galería Luis Serpa (07-351-1-397 77 94). **Jorge Vieira**, esculturas até o 25 de Xuño no Museu do Chiado (07-351-1-347 32 11). **As fontes da memória II, España arcaica**, unha revisión documental da fotografía e da sociedad das primeiras catro décadas do século. A mostra ven dividida en varias seccións. No *círculo nacional* recollen paisaxes por Sevilla, León, Uviéu, Lisboa (Portugal), Cáceres, Jaén e Tarragona.

Actos

Libros en catálogo

A Federación de Libreros Galegos artella a feira do libro en catálogo en Ferrol até o 18 de Xuño, e en Vigo do 1 ao 10 de Xullo.

Publicacions

na, cunha serie adicada ao pictorialismo, retratismo, fotoxornalismo, vanguarda e guerra civil, cunha certa desorde cronolóxica no mellor dos casos. No adicado ao retrato resaltan as imaxes de Valle-Inclán, Unamuno, Castelao (de Jaime Pacheco), Antonio Machado e Pérez Galdós. Até o 30 de Xuño no Centro cultural Belém (07-351-1-301 96 06).

Da historia ao documento, do documento á historia, na Torre do Tombo (Alameda Cidade Universitaria) até o 26 de Xuño. **Um gosto privado. Um olhar público**, doación ao Museu Nacional de Arqueología, até Dezembro (07-351-1-362 00 00).

Do neolítico ao último imperador. A perspectiva dun coleccionador de Macau, Até Setembro no Palacio Nacional de Queluz (07-351-1-435 00 39).

Teatro

No PORTO:

Os policias de Mrozek, encenificación de Helder Costa, interpretada polo Teatro Experimental do Porto, até o 9 de Xullo de Martes a Sábado ás 9,45 h., e Domingos ás 16 h. na Casa das Artes (07-351-2-600 43 01). **Porto d'honor**, textos de Norberto Barroca, Benjamin Veludo e Manuel Dias, interpretados pola Seiva Trupe, até o 31 de Xullo de Martes a Sábado ás 10 da noite, e Domingos ás 16 h., na Cátedra da Relación (A Coruña).

EN LISBOA:

O avarento de Molière, encenificación de Helder Costa, con Raul Solnado e Maria do Ceu Guerra, entre outros, no Teatro Cinearte (07-351-1-396 53 60) de Martes a Sábado ás 21,45 h., e Domingos ás 17 h. **Evita** polo Teatro Livre do Brasil, con Roberto Cordovani como Evita. Até o 24 de Xuño no Teatro María Matos de Lisboa. **O veneno do teatro** de Rodolf Sierra, encenificación de Xosé Blanco Gil, pola Compañía de Teatro Ibérico, de Xoves a Domingo ás 9,30 da noite no Teatro Ibérico (07-351-1-868 25 31). **Marly**, A *Vampira de Ourinhos* de Carlos Queiroz Telles, com Maria do Ceu Guerra e Pedro Alpiarça, no Teatro Cinearte (07-351-1-396 53 60). **Não ha nada que se coma?** de Francisco Pestana, interpretada por Estrela Novais, João Ricardo, Carla Carvalho, Marco Horácio e Raquel Seixas, no Teatro Cinearte (07-351-1-395 53 60), de Mércores a Sábado ás 10 da noite, Domingos ás 5 da tarde.♦

Libro antiguo e de ocasión

En Pontevedra até o dia 25 de Xuño, e en Ferrol do 1 ao 16 de Xullo.♦

Cuba va
A Coordinadora de Solidariedade con Cuba (CESC) composta polas organizacións galegas Entrepobos, Estudantes Solidarios, Estudantes Anti V Centenario, OSPAAU, Sur, SODEPAZ, XEVALE, Neira Vilas, Galiza Solidaria, Curros Enríquez, Francisco Villamil, e Coordinadora de Solidariedade con América Latina; xunto con máis de 100 asociacións de todo o estado, edita a revista mensual de 24 páginas *Cuba va*. O número 8 (do mes de Maio) ven adicado a José Martí e ao primeiro Encontro Mundial de Solidariedade con Cuba (celebrado do 21 ao 25 de Novembro en La Habana). Tamén ofrece artigos sobre a economía da illa (mercado agropecuario), o bloqueo de Estados Unidos e a Cumbre de Copenhague entre seccións de actualidade e outras novas. Pódese pedir (**suscripción anual 1.000 pta.**) á CESC: Cuba va. Pizarro, 5. 28004 Madrid. (91) 522 80 91/532 17 47.♦

Cinema

Amor próprio

O Mércores 21 ás 20,30 h., no auditório do concello de Vigo, dentro da programación do Cine clube Lumière. **Amor próprio** (Estado español 1994) foi dirixida por Mario Camus con Verónica Forqué, Antonio Valeiro, Antonio Resines e Fernando Valverde no reparto. Entrada 300 pta.

Cinema xaponés

O Centro Galego de Artes da Imaxe (A Coruña) ofrece un ciclo de cinema xaponés. Pasan os filmes: *Unha nai* debe ser amada (Martes 20) de Yasujiro Ozu, *Frores de tormenta* (Mércores 21) de Hiromasa Nomura, Co-

rente calida (Xoves 22) de Kosaburo Yoshimura, *Carmén volve á casa* (Venres 23) de Keisuke Kinoshita, *Como te chamas?* (Sábado 24) de Hideo Oba, e *Ela era coma un crisan* temo salvaxe (Mércores 28) de Keisuke Kinoshita. Os pases son ás 20,15 h. de Martes a Venres, e ás 18,30 os Sábados. Entrada 200 pta., 100 pta. con Carné Xove.

Macbeth

De Orson Welles, pásana en inglés e sen subt

A NOSA TERRA

Unhas escoitas coas transferéncias autonómicas como fondo

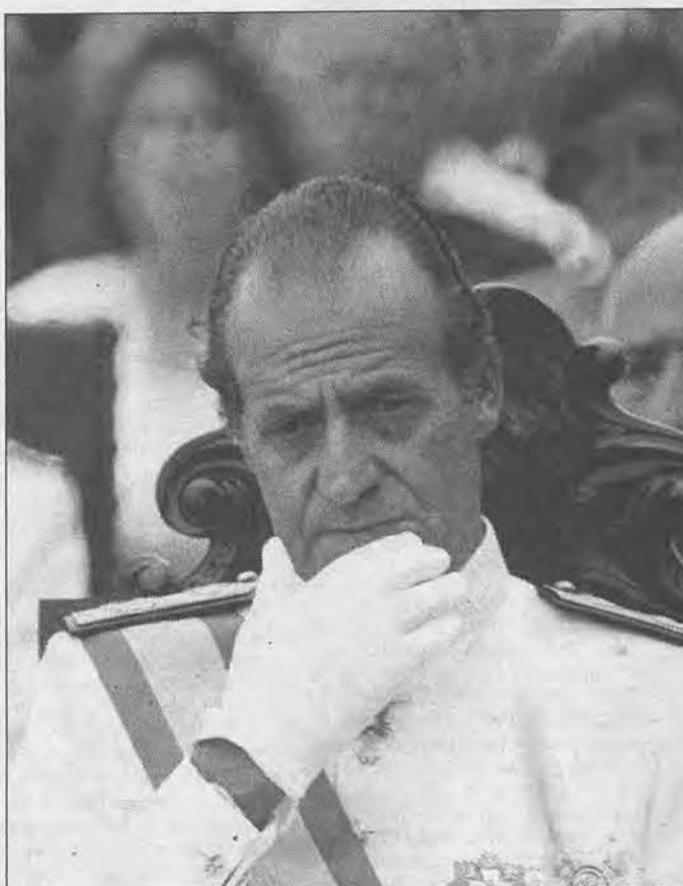
No nome do Rei

■ A. EIRÉ

As escoitas realizadas polo CESID son un acto delictivo. Pero a sua saída á luz pública tampouco é gratuita, nem menos puníbel para aqueles que se fixeron con eses documentos e llos entregaron a *El Mundo*. O más fácil é ficar nestas consideración superficiais, condenando a uns, a outros ou a ambos bandos. Mais é preciso aprofundar senón nas causas destas escoitas, pois os servizos segredos, lamentábelmente, cumplen ese papel, si nos intereses que poden conducir a que estas gravacións vexan a luz nestes momentos.

O Governo dá a sua explicación extraoficial. Afirma que foi Juan Perote Pellón, comandante responsável da escoita telefónica no CESID, quen *mangou* esas cintas e as puxo ao servizo do seu amigo Mário Conde. Con elas tratarian de chantaxeao ao responsable do CESID, teniente xeneral Alonso Manglano, para que testifise a favor de Conde no caso do *Informe Crillón*. Conde estaría logo utilizando esta información en beneficio próprio.

Mais nas gravacións utilizadas e na dirección nas que apontan as críticas daqueles que airearon as conversas, pode ollarse unha intención clara: enemistar a Felipe González con Xoán Carlos de Borbán. O escándolo é, —condúcese cara esta dirección— que o Governo estivese espionando ao Rei e aos seus amigos. Que significa isto? Que o Presidente do Governo non ten confianza no Rei. Algun *calumniante* como Martín Prieto, antes amigo de González e agora en *El Mundo*, aponta claramente nesa dirección. Despois de afirmar que González lle ten manifestado que o Rei non o vai manexar a el como manexou a Adolfo Suárez ("con palabras obscenas e brutais, que non reproduzo aquí..."), afirma que González non só nun-

A. IGLESIAS

ca entendeu o seu papel de primeiro ministro, senón que detesta a Xoán Carlos e á sua representación. "Non é unha opinión; é un dado en cuxo contexto se puiden producir os errores e os desmáns (das escoitas ao Rei). A lealdade institucional só funcionou nunha dirección: a que leva da Zarzuela á Moncloa", afirma Martín Prieto, compadre de González.

Existe nestas frases unha afirmación reveladora: González comentou, segundo Prieto, que o Rei non o vai a manexar como a Suárez. Cal foi o papel do Rei na dimisión de Suárez e no 23-F? Afirmase que foi Xoán Carlos quen levou á dimisión a Suárez e o que, apoiado precisamente por membros do CESID, planeou sobre do golpe de Estado do 23-F, do que foi o claro triunfador, institucionalizándose na vida democrática.

Cal era a pretensión do golpe de Estado

promovido polo CESID usando o nome do Rei? Non era outra que parar o avance do Estado das autonomías. Unha das principais consecuencias foi a LOHAPA. O pacto do PSOE con CIU e PNV puxo de novo en marcha o proceso autonómico. A dereita quer pechalo (así se manifestou mesmo no parlamento por boca de Fraga e Aznar). Desde o momento no que o ascenso do nacionalismo periférico lle fixo percibir aos *nacionais* que estaba en perigo a unidade de España, comezou a campaña non só contra os cataláns, senón contra Felipe González. O apuro é moi porque pretenden que non se chegue a realizar o traslado de competencias que o PSOE ten prometido con bas-

cos e cataláns, entre eles o despliegue das policías autonómicas.

González e o seu goberno, acosado polos resultados electorais e tamén polos diversos escándalos, uns moi reais e graves, outros meio ficticios e sen importancia, decidiu non só resistir, senón que está disposto a apresentarse á reelección. Os últimos comícios demostraron que o PP non poderá gobernar. Non pode facelo en solitario ao non acadar maioria, nem poderá pactar con bascos e cataláns. Pero o PP tampouco pode seguir coa cantilena: *dimita señor González*. Non lle é rendible eleitoralmente. Así as cousas, só o Rei, como pasou con Adolfo Suárez, pode ser quer de facer dimitir a González. Por iso é preciso acusar a Felipe de deslealdade coa Coroa e co Rei. Poda que por iso saian as cintas das escoitas ilegais. Agora, de novo, todo o que se faga será *no nome do Rei*. Alerta, demócratas!♦

TRES EN RAIA

Burela en Bruxelas

■ G. LUCA DE TENA

Despois de un boniteiro de Burela meter toda a máquina en direcção de *La Gabrielle* e aserrala coa roda por riba das antenas, con estralos de cristal, renxidos de plástico e xuramentos en galego e bretonante, cambiou a política comunitaria para a costa.

En Bruxelas non sabian o que é tirarle polo xénio aos de Burela. Xosé Loira moito menos. Loira non ten nada que perder porque o cargo de home das pescas do Estado debeulle tocar nunha tóbola. En tempos, cobizaba unha embaixada para descansar de cupos, caladoiros e volantas. Que noxo.

Así que despox de produciren setecentos quilos de notas internas, avisos externos e recomendacións meiopensionistas, os da Comisión de Pesca buscaron no mapa Burela. Os franceses botaron contas do que terian que pagar pola cobertura estratégica dos carroxeiros da volanta e perguntaron onde había que asinar.

Claro que non debería ser así. A que mariñeiro non lle amarga ter que traer un barco bretón á toa, non sen antes escoitar ameazas de Loira, dos barcos de guerra e de todos os negociadores e intermediarios que non quixeron sublevarse contra o abuso dos da volanta?

Cando se cumplen dez anos de ingreso no Mercado Común, dœ comprobar que os que deron recortado as volantas foron os mariñeiro en pé de guerra. Se fose polo xénio negociador de Loira ou polo Marin aquel que pensaba que os peixes espadas eran de Toledo, teríamos hoxe os barcos do bonito tan no aire coma os do arrastre.

Ainda pode dar que falar a costa do bonito, a nosa pesca anduríña, pero o que se deu andando é mérito dos que abordaron a *La Gabrielle*, para vergüenza dos cónsules e bachareles que dinque nos representan en Bruxelas.♦

A quien se pode espiar?

Un fotógrafo aparece nas distintas mobilizaciones operarias facéndose pasar por xornalista de *A Nosa Terra*. É un garda civil. Denunciamos o feito pero o Gobernador non foi quien de dar explicacións. No 1º de Maio, nunha comitiva na que estaba o alcalde da cidade vizinha e o ex ministro Abel Caballero, os servizos segredos recolleron todo en video. A manifestación do fletán en Compostela tamén foi gravada. E o 25 de Xullo, e as marchas ecologistas, as pacifistas... En Euskadi a *Ertzaina* grava as manifestacións e as cintas sirven logo como prova para incriminar aos *abertzales*. Cada mes violentanme o coche. Non levan nada, nem deixan rastro. Tamén acceden aos ordenadores personais e fotografian papeis, sen deixar rastro apenas. As conversas mantidas hai catro anos entre o BNG e o PSOE a respecto dos pactos municipais tamén foron gravadas. Tivemos acceso ás transcripcións das cintas, que obraban tamén en poder do director de seguridad da Xunta, Xusto Albariño. As

reunións da dirección do BNG, tamén eran escoitadas. Beiras denunciouno no Parlamento... Até van pór cámaras nas ruas más conflictivas para espiar.

José María Benegas tamén foi escoitado, chamáballe *Deus* a Felipe. Case o multan por ir a *douscentos por hora*. No xornal *La Vanguardia* montouse un niño de espias. E en TV3. Alguns xornais non só se estiveron nutrindo nos últimos anos, para as suas investigacións de escoitas telefónicas, senón que reproducion e basearon gran parte da sua política presuntamente investigadora, nestas cintas. A maioría delas procedía sempre dos mismos servizos segredos.

No franquismo espiábase, escoitábase, sen que fixaran faltas probas, a todo o mundo. O medo era tanto que xa non se falaba. O único que pasaba daquel era que non se podía contar nada. Só se enteraba o perjudicado, se se enterabas, cando chegaba a *brigadilla* ou lle negaban un certificado. Todo o mundo estaba

fichado, pero non en cinta, senón ao "bo entender" do funcionario de turno.

Agora, coa Democracia, semella que todo o mundo poda espiar, escoitar, filmar... Os investigadores privados, as empresas especializadas, os xornalistas, a policía, a guardia civil, os municipios... todos menos os servizos segredos. Alguén pergunta para que estamos pagando estes servizos segredos? Hai cidadáns de primeira e segunda clase? Desde o momento que se está a convertir a todos os cidadáns en sospeitosos e se invalida o precepto constitucional de presunción de inocencia, así parece. Cales son os que podemos ser espiados e cales non?

Poderíase confiar nas denúncias de algúns e non sospeitar da sua demagoxia se, tamén noutrous ámbitos, demonstraren o seu aprezo pola democracia, na vez de dedicarse a berrar, despois dos trunfos eleitorais *rojos al paredón ou Pujol, enano, habla castellano*.♦

VOLVER AO REGO

O Plan Renove non é máis que un plano de subvención estatal encuberto á industria automobilística. Cando o sector baixa dous ou tres puntos os seus beneficios alí está Papá Estado inxectando miles de millóns de pesetas ao consumo de coches, por se houbese poucos.

Que diferente é a resposta que se lle dá ao obreiro reconvertido do naval. "Sexa vostede competitivo!", bérرانle como quen lle chama parvo e obsoleto. "As normas da UE proíbenlle ao Estado subvencionar ás empresas", lembran os técnicos. "A lei está para ser cumplida", afirma o legalista. "Estamos en Europa para o bon e para o mal, como no matrimonio", sinalan finalmente os máis compresivos.

E quen será o que decide que sectores económicos son os estratégicos? Por que non lle fan un plan Renove ao Grupo de Empresas Alvarez?♦